

MAGYARORSZÁG INTEGRITÁSA

ÉS A

WILSONI ELVEK

IRTA

RÉVAI MÓR JÁNOS

KIADJA

A MAGYARORSZÁG TERÜLETI ÉPSÉGÉNEK VÉDELMI LIGÁJA

BUDAPEST, 1920.

Igazolás.

Ezt a tanulmányt ezelőtt egy esztendővel irtam. Wilsoni elvekről tartott felolvasásaimat megfelelően kiegészítve óhajtottam a Területvédő Liga céljainak szolgálatába állítani.

A Liga kiszedette a munka magyar szövegét úgy, ahogy azt most itt átadja az olvasónak, megkezdte ennek angol és francia nyelvre való fordítását, hogy az entente-országokba is eljuttathassa — akkor azután egyszerre csak itt volt a mindent felégető és megsemmisítő proletárdiktatura; angol, francia fordítóink elmenekültek ebből a megfertőzött levegőből, a magyar szöveg kész szedését el kellett rejteni — a munkát akkor kinyomatni nem lehetett.

Akkor még azt hittük naiv magyar hittel, hogy Wilson igazi férfiu, aki képes helytállani azokért az elvekért, melyek megvalósítása őt kora legnagyobb emberévé avatta volna.

Azóta meggyőződünk róla, hogy mindaz, amit Wilson hirdetett, mindaz, a mi minket feljogosított arra a reményre, hogy becsületes béke útján fogunk belekapcsolódni mi is abba a nagy Ezzmébe, mely az emberiséget szebb és boldogabb jövő felé vezetni volna hivatva, — megtévesztő biztatás, csalékony hizelgés, üres szó volt.

De a mi igazságunk erején ez mitsem változtat. Minél inkább megcsalatra érezzük magunkat, annál

erősebb meggyőződéssel fogjuk megvívni a magunk harcát az ország területi épségéért.

A Területvédő Liga vezetősége úgy véli, hogy e tanulmány még ma is szolgálatot tehet ennek az ügynek, mikor annyi minden megváltozott az itt közöltekből és elhatározta annak közrebocsátását teljesen változatlan alakjában, hogy ezzel demonstrálja azt a jóhiszemű felfogást, mely a magyarságot az ő legnagyobb, sorsdöntő küzdelmében eltöltötte.

A kiadásnak ezek a körülményei természetesen azzal járnak, hogy sok minden nincs feldolgozva ebben a tanulmányban, ami 1919 tavasza óta történt és álláspontunkat csak megerősítette.

Ezekért a hézagokért, valamint a késői kiadással járó egyéb hiányosságért az olvasó szives elnézését kéri

Budapest, 1920. márczius 1-én,

a szerző.

Magyarország helyzete.

*Magyarország —
terra incognita.*

Soha az emberiség történetében még nem volt a maihoz hasonló helyzet, amikor a népek annyira rá lettek volna utalva arra, hogy egymásról tudomást szerezzenek, egymás dolgairól tájékozódjanak, véleményt alkothassanak és ítélhessenek.

A világháború megmutatta, minő hézagos volt a nemzetek ismerete egymás felől. Ha ismerték volna egymást az egyes nemzetek, ha tájékozva lettek volna egymás erejéről, erkölcsi és lelki diszpozíciójáról, anyagi és erőbeli felkészültségéről, kitartásáról és szívósságáról, akkor ez a háború soha sem ütött volna ki, — vagy legalább is nem tartott volna olyan sokáig.

Egyetlen ország sem érzi annyira a súlyát, mint Magyarország, annak a körülménynek, hogy a rajta kívül álló országok, különösen a Nyugat nagy nemzetei, jóformán teljesen tájékozatlanok az ő dolgait illetőleg. Nem ismerték és ma sem ismerik helyzetét, politikai gondolkodását, nem ismerik körülményeit, életfeltételeit és teljességgel tájékozatlanok abban a tekintetben, minő szerep illeti meg ennek az országnak lakosságát a közvetlenül körülötte fekvő és most kialakuló országok fejlődése, békéje és jövője tekintetében.

Midőn ma megállapítjuk azt, hogy Magyarország valóban *terra incognita* még azok szemében is, akiknek a sors ma kezébe adta a felette való döntés eszközeit, egy-

szersmind be kell ismernünk azt, hogy ennek a ma oly tragikus körülménynek mi magunk vagyunk az okai.

E könyv szerzőjének megvan az a szomorú elégtétele, hogy már réges-régen, legutóbb pedig egy ezelőtt két évvel megjelent művében rámutatott arra, hogy minő mulasztások terhelnek minket a múltban és minő feladatok várnak reánk e tekintetben a jövőben. Már akkor konstataálta, hogy vezető államférfiainkban minő kevés érzék mutatkozott az iránt a legelsőrendü kötelesség iránt, hogy gondoskodjanak Magyarországnak a külföld előtt való olynemü képviselétéről — diplomáciában, sajtóban és irodalomban — amely lehetővé tegye, hogy erről az országról a külföldi közvélemény helyesen informálódhassék. Már akkor rámutatott arra, hogy ez a kötelesség minket terhel és hogy ennek elmulasztásából, bárhogy végződjék is a háború, reánk nézve igen nagy károk fognak származni.

Ez be is következett. Most itt állunk a békekötés küszöbén és meg kell küzdenünk azokkal az óriási nehézségekkel, amelyeket elsősorban az a körülmény okoz, hogy azok a tényezők, amelyekre az ügyek eldöntésének kötelessége hárul, csak most, a tizenkettedik órában jutnak abba a helyzetbe, hogy sebtében némileg tájékozódjanak a viszonyainkról.

Beismerjük őszintén mulasztásunkat. De egyben mentesül felhozhatunk több körülményt, amelyek a mi megítélésünknel talán nem fognak hátrányunkra válni.

Az egyik az a közismert tény, hogy amióta Magyarország szövetségben élt Ausztriával, a két országot a külföldön képviselő közös diplomáciai szervek Magyarországot nemcsak háttérbe szorították, de jóformán teljesen kikapcsolták a képviselét köréből. Ezekben a diplomáciai testületekben és szervekben Magyarország jóformán elsikkadt. Ez hozzátartozott az osztrák állambölesességhez.

A másik az, hogy a külföldi sajtóban és a publicisztí-

kában az Osztrák-Magyar Monarchiát közjogi szervezeténél fogva mindig mint egységes egészet tárgyalták és miután ezek a körülmények a hírszolgálat mai strukturája mellett nagyobb részét hivatalos és félhivatalos forrásokból származtak, ezekből soha sem derült ki az, hogy Magyarország külön kulturvilágban él, hogy külön irodalma, külön története van. Ellenben kisugárzott belőlük az a politikai ellenszenv, mely az idők folyamán Magyarország és Ausztria között keletkezett.

Lehet-e csodálkozni a külföld rosszul informált voltán, midőn mindenfajta ismertetés a külföld organumaiban egyenesen azt a célt szolgálta, hogy Magyarország közjogi helyzetét teljes homálylyal borítsa; és hogy a külföld lehetőleg tudomást se szerezhessen arról, hogy Magyarország a Monarchiának Ausztriával egyenjogú fele.

Külföldi ember alig fogja megérteni, hogy ha már a kormányok ilyen végzetes mulasztásokat követtek el, ha már a váltakozó minisztériumok nem bírtak törvényadta jogukkal élve a külképviseleti közös szerveknek más irányt szabni, hogy akkor a társadalom miért nem hozta helyre ezeket a mulasztásokat.

Pedig a magyar nemzet lelkületének ismerete ezt könnyen érthetővé teszi. Amennyire fontosnak tartotta ez a nemzet azt, hogy közjogi harcait megvívja az osztrákokkal és abban időnkint nagy erőt fejtett ki, — ép annyira erőviszonyaihoz mértén vélt eljárni, amidőn magát a világpolitikából jóformán teljesen kikapcsolta.

Magyarország azt hitte, neki a részére kijelölt területen, a maga határai között kell élnie a maga nemzeti életét és nem kell törődnie a világgal, amint az sem törődik ő vele. Ez a felfogás megfelelt a művelt magyarok egyéniségének, szerény voltának, kontemplatív és csendes természetének. Ez a felfogás a magánemberre való vonatkozásában mindenesetre bizonyos szépségeket tár fel. de

természetesen nem helyeselhető az állami életre való vonatkozásban. Abból a felfogásból keletkezett, hogy a magyarság még saját értékét sem becsülte fel kellőképen, kisebb értékűnek tartotta magát, mint aminő értékű valójában és látva azt, hogy a világ egyáltalában súlyt nem vet rá, nem is érezte azt a kötelezettséget, hogy oly eszközökről gondoskodjék, amelyek a világ figyelmét reá irányítják és a felébresztett figyelmet ébren tartásuk.

Csak így magyarázható meg az a csodálatos tünemény, hogy két-három jeles történelmi munkán kívül jóformán az összes nemzetek ismeretterjesztő iroda'maiban nincsenek olyan munkák, amelyek csak valamelyes megbízható tájékoztatást is nyújtanának Magyarországi dolgairól.

*Magyarország védekezik
a germanizálás veszedelme ellen.*

Azt kellene gondolni, hogy midőn egyenesen kínálkoztak alkalmak arra, hogy az egyes konkrét kérdésekben az ország érdekében a külföldet felvilágosítsuk, midőn szinte provokálva voltunk arra, — hogy legalább ilyenkor éltünk volna azzal a lehetőséggel, amely ügyünket elvitte volna az európai művelt nemzetek elé.

Ez sem történt meg, ugyancsak a magyarságnak annál a lelki diszpozíciójánál fogva, hogy fel sem tételezhette azt, hogy midőn őt nézetei és meggyőződése szerint igazságtalanul támadják, — neki ez ellen védekeznie is kelljen. A magyar nemzet annyira meg volt győződve azoknak a támadásoknak igaztalan és a támadóknak gyanús voltáról, hogy szinte méltóságán alulinak tartotta volna ezekre sok szót vesztegetni.

Hiba volt, nagy hiba! Ha a mi publicistáink, a mi történetíróink a külföld nagy sajtóorganaiban és a külföld népismerető irodalmában idejekorán szembeszállanak azokkal a közleményekkel, amelyeknek politikai tendenciózus volta félreismerhetetlen volt, — sok bajtól

és sok szerencsétlenségtől óvhatták volna meg ezt az országot.

Mindaz könnyen sikerült volna, ami ma már felette nehéz. Könnyen sikerült volna azért, mert csak rá kellett volna mutatni arra a *kútforrásra*, amelyből mindazok a vádak táplálkoztak, amelyek Magyarországra, illetve a magyar nemzetre, különösen nemzetiségi politikája miatt, rázúdultak.

Az amerikai, az angol, a francia és az olasz közönséget bizonyára felette érdekelni fogja, ha megállapítjuk azt, hogy mindazok a vádak, amelyek miatt ma Magyarországot a vádlottak padjára ültetik — az *allddeutsch agitátoroktól erednek*, amint azt e sorok írója fent említett munkájában már ezelőtt két esztendővel ott közzétett okmányoknak és bizonyítékoknak egész sorával beigazolta és bebizonyította.

Az allddeutsch agitátorok kürtölték tele a világot német honfitársaik elnyomatásának hírével, mert ők ezzel is szolgálni akarták azt a világoralmi ábrándot, amely most éppen az ő munkájuk folytán magát a német nemzetet is a mai katasztrófához vezette.

Ha Magyarország az utolsó husz év alatt a multtól eltérő prononszáltabb nemzetiségi politikát folytatott, ez jóformán kizárólag az allddeutsch agitációnak eredménye, mert a magyarság ezzel a politikával akart védekezni a germanizálás veszedelme ellen.

A germanizálás volt az egyetlen veszély, amelyet Magyarország ilyenül felismert a maga nemzeti létével szemben. Ez volt az egyetlen, amellyel komolyan szembe szállt állami és társadalmi életében és iskolai rendszerében. És hogy ezt tette és hogy ennek a veszélynek elhárítása végett tett bizonyos intézkedéseket, emiatt keverték politikai konstellációk beálltakor ellenségei abba a gyanuba, amely most ellene fordul.

Nincs érdekesebb tünete annál az egész mai politikai helyzetnek, mint az, hogy a német világhatalmi túlsúly ellen példátlan küzdelmet folytató világhatalmak a maguk büntető kezeivel sújtani akarják most Magyarországot is azokért a dolgokért, amelyekkel soha nem volt más célja, mint hogy önmagát megvédje a germanizációval szemben.

Aki Magyarország politikai történetét 1867 óta tanulmányozza, aki végignézi a törvénykönyvet és beletekint az egész kultúrpolitikába, az iskolaügy fejlődésébe, a magyar társadalom lelkületébe, az meg fog győződni ennek az állításnak feltétlenül helytálló voltáról. És rá fog jönni arra, hogy minő érdekes módon lehet az események és a felfogások keringése útján oly eredményekhez és következtetésekhez jutni, amelyek merő ellentétben vannak céljainkkal és szándékainkkal.

Magyarország és a német világhatalmi törekvés.

Most itt áll Magyarország a békekötés küszöbén abban a meggyőződésben, hogy Európa népei nem ismerik Magyarország igazi arculatát, vagy félreismerik azt. És itt áll abban a tudatban, hogy azok az ellenségei, akik lakmározni akarnak az ő testéből, mindent elkövettek, hogy Magyarországot a művelt emberiség előtt meggyanusítsák, befektítsék és megrágalmazzák.

Amely ellene szórt vádokról tudomást szerzett, azokra vonatkozólag most az illetékes köröket megfelelő módon fel akarja világosítani. Ezt a célt szolgálja a jelen tanulmány is. Az a baj azonban, hogy most bizonyára sok oly vád súlya alatt áll Magyarország, amelyekről voltakép tudomása sincs. Csak imitt-amott hatol hozzá egy-egy hang, amelyből megtudja, hogy ilyen vagy olyan szándékot tulajdonítottak neki.

Éveken át elzártan a külvilágtól, nem tudhatjuk részletesen, hogy mi az igazi felfogás most Magyarországról,

csak azt tudjuk, hogy ellenségeink mindent elkövettek, hogy ez a felfogás ne legyen igazságos és ne legyen jóindulatú.

Nem veheti senki rossz néven tőlünk ily körülmények között, ha ismét és ismét megkiséreljük a mi igazainkat kellő világításba helyezni. Nehéz feladat! Mert szemben állunk az előítélettel és avval a hangulattal, amelyet azoknak információi keltettek fel velünk szemben, akiknek minden érdeke attól függ, hogy mi teljesen árnyékban maradjunk.

Mégis azt hisszük, ha a mi mélyen átértzett igazainkra hivatkozunk és azokat jól megalapozzuk, ezekben megfelelünk azokra a vádpontokra is, amelyek velünk szemben elhangzanak. Ezekkel egyenkint foglalkozunk tanulmányunk során, itt e helyütt csak egyetlen egy általános váddal akarunk szembeszállani, amelyen az a legsodálatosabb, hogy egyáltalában elhangzott.

Egy előkelő angol ember hozzánk juttatott leveléből arról értesülünk, hogy Anglia bizonyos köreiben az a felfogás uralkodik, hogy a háború keletkezéséről közzétett akták nem azt bizonyítják, hogy mi Oroszországgal szemben való önvédelmünk érdekében vettünk részt a háborúban, hanem azért, hogy Németország világuralmi törekvéseit előmozdítsuk, mert ezektől magunkra nézve nagy hasznot reméltünk.

Azt hiszem, sehol ez a felfogás nagyobb ámulatot nem fog kiváltani, mint saját honfitársaink körében, Magyarországon. Aki egyetlen élő magyar embert ismer, az teljesen meg kell, hogy győződve legyen ennek a vádnak tökéletesen hiú voltáról.

Hiszen a magyar nemzetet nem lehetett volna másképen rábírní a háborúban való részvételre, mint a vezető államférfiak részéről folyton és unos-untalan ismételt biztosításával annak, hogy tisztára *önvédelmi harcot* folytattunk — és annak a tételnek állandó és meg nem szűnő bizo-

nyításával, hogy szövetségesünknek : Németországnak sincs semminemű hódító intenciója és hogy az is csak saját határainak megvédése érdekében fogott fegyvert.

Teljesen félreismeri Magyarország lakosságának lelkiületét, gondolkodását és felfogását az, aki feltételezi róla, hogy egy tőle idegen nagyhatalom világuralmi törekvéseinek előmozdítása végett kockára teszi saját nemzetének akár egyetlenegy katonáját.

Az a szellem, mely Magyarországot eltöltötte a háború kezdetén és amely hadseregét arra az ellenség részéről is elismerésre készítő vitézi kitartásra buzdította, kizárólag és egyes-egyedül az ezeréves állam megtartásának, védelmének és megóvásának vágyából táplálkozott. Más célját Magyarországra nézve a háborúnak senki sem tudta és fel nem tételezte.

Ha kétely merült volna fel aziránt, vajjon helyes úton járunk-e, akkor ezt a kételyt eloszlatták azok a beszédek, amelyek 1916 végén elhangzottak az entente államférfiai részéről és amelyekben Wilson felszólítására háborús céljait jelölték meg. Ezek közt az első helyet foglalta el Magyarország nemzetiségeinek az *idegen uralom alól való felszabadítása*. Azt ma már igazán beismerhetjük, hogy nekünk akkor nyílt ki valósággal a szemünk, mi akkor tudtuk csak meg voltaképpen, milyen veszélyben vagyunk, mi akkor jutottunk azoknak az ellenállhatatlan argumentumoknak birtokába, amelyek miatt mi a háborút folytattuk. Ezeknek a céloknak kitűzése akkor annyira megdöbbentett mindenkit ebben az országban, hogy még a felszabadítandó nemzetiségek is, a románok, a szerbek is a legélénkebb tiltakozásokban manifesztálták Magyarországhoz való hű ragaszkodásukat és azt, hogy ők semmiféle nélkülösben azokkal a kijelentésekkel nem állanak.

Az összes nemzetiségek versengtek ezeknek a tiltakozó manifesztációknak kinyilvánításában, egyedül csak a felső-

magyarországi tótok nem vettek részt ebben a versenyben, mert annyira magától értetődőnek találták a magyar államban való megmaradásukat, annyira idegen volt tőlük a «felszabadítás» gondolata, hogy ebben a tekintetben még nyilatkozni sem tartották szükségesnek.

Akik érzékel bírnak a dolgok összefüggése iránt és akik bele tudnak helyezkedni abba a gondolatkörbe, amely kell, hogy egy nemzetet eltöltsön, midőn saját fennmaradásáról, saját életéről van szó, azoknak be kell látniok, hogy Magyarország másképp nem járhatott el, hogy tényleg önvédelmi harcot folytatott és minden messzebb volt tőle, mint a német világhatalmi aspirációknak támogatása.

Az bizonyára világos mindenki előtt és helyesen írják is, különösen az angol publicisták, hogy a Berlin—Bagdad eszméje és ténye egyetlen országot sem hozott volna nagyobb függésbe Németországtól, mint Magyarországot.

Hogy lehet feltenni józan észszel azt, hogy egy függetlenségre törekvő ország önként elősegítse azoknak a láncoknak a kovácsolását, amelyekkel őt megkötözik?

És akik Magyarországot ilyen valóban képtelen dologgal megvádolják, azok maguk is érzik, hogy ezt meg is kell indokolniok és teszik ezt akként, hogy magát Magyarországot is mint területéhes imperialista alakulatot állítják oda, amely siker esetén nagy hasznot remélt; amely maga is ki akarta volna terjeszteni hatalmát országok és népek fölött.

Hát hiszen tudva van, hogy volt a háborúnak egy olyan időpontja, amidőn a középhatalmak abban a hitben voltak, hogy Oroszországgal és Romániával győzelmes békét köthetnek.

A breszt-litovszki és a bukaresti béke valamely magyar aspirációt elégitett-e ki? Bekövetkezett-e ott a magyarság részéről valamely területfoglalás, valamely hatalmi kiterjeszkedés? Történt-e egyéb, mint hogy a Romániával határos

hegységeknek túloldali lakatlan és kopár lejtőit óhajtottuk kizárólag védelmi okokból hozzánk csatoltatni?

Mikor ezek a béketárgyalások folytak, akkor Magyarországon egy szálló ige keletkezett: »*egy akácfa sem kell nekünk Romániából.*« Ez volt a jelszava az akkori Magyarországnak. Ezt hangoztatta vissza a sajtó és ezt vitte keresztül a hivatalos politika. Soha senki itt területhódításra nem gondolt; hiszen ez természetes is. Magyarország körül csak idegen nyelvű nemzetek laknak és bármi hódítás csak szaporította volna idegen nemzetiségű lakosaink számát a magyarság rovására.

Magyarországon mindenki meg volt győződve arról, hogy bármilyen annekszió egy új háború csiráját foglalja magában. És itt senki sem akarta a most vívott nagy háborút, még kevésbé egy újat.

És azokat, akik most azért haragusznak ránk, mert a *másik oldalon* harcoltunk, arra kell kérnünk, hogy tekintsék a dolgokat azzal a nagy perspektivákat áttekintő értelemmel, mely őket igazi politikusokká avatja és akkor maguk is be fogják látni, hogy minket történelmi fejlődmények s helyzeti kényszerek tettek a németek szövetségeseivé, amint azt e mű egy későbbi fejezetében bővebben kifejtjük és hogy csak az ő oldalukon védekezhettünk a *minket elnyomással fenyegető cári nagyhatalom ellen.*

Ezért küzdöttünk velük egy sorban és nem azért, hogy világhatalmi aspirációikat támogassuk, azokat a törekvéseket, melyeknek még feltevése ellen is a háború első stádiumaiban ők maguk a legvehemensebben tiltakoztak és amelyek — a mi érzésünk szerint — csak a háborús konjunkturák során és ugyancsak az alldeutschok izgatásai folytán keletkeztek és fejlődtek.

Magyarország és a wilsoni elvek.

Amikor Magyarország a forradalom révén függetlenségét visszanyerte és abba a helyzetbe került,

hogy önállóan indíthatta meg a maga részéről a fegyverszünetet és a béke elérésére irányuló akciót — *teljesen öntudatosan ráállt a wilsoni elvek alapjára.*

Kijelentette, hogy ezek alapján óhajtja a békét megkötni, mert abban a meggyőződésben van, hogy *ezek az elvek teljesen fedik az ő érdekeit.*

Magyarország bizalommal volt azok iránt az elvek iránt, melyek a háború igazságos likvidálását célozták, melyek a jog és az igazság győzelmét jelentették az erőszak és a hatalom felett, melyek a háborúban résztvevő nemzetek függetlenségét, területi épségét, politikai és gazdasági szabadságát biztosítják, melyek a győzelem nélküli, az anneksziók és kártalanítás nélküli békét jelentik, melyek különösen az önrendelkezési jog proklamálása folytán országunk különleges helyzetével számolnak és melyek egyáltalában a felmerült problémáknak az önzetlenség és a pártatlan igazság szellemében való megoldását ígérik.

Magyarország teljes bizalommal viseltetik ma is ezeknek a wilsoni elveknek erejével és hatalmával szemben és meg van győződve arról, hogy az általános béke ezeknek az elveknek megvalósításával fog létrejönni annál is inkább, mert azok az országok, amelyek a győzelmes entente-hoz békekívánsággal fordultak — *joggal egy mindkét felet kötelező és senki által nem módosítható kötésnek tekintik a wilsoni elvek egész komplexumát.*

Igy vélekedünk mi is, annál is inkább, mert meggyőződésünk szerint a wilsoni elvek alapján létrejövő béke biztosítja *Magyarország területi integritását és megoldja egyszer s mindenkorra azokat az áldatlan kérdéseket, melyek most a háború során országunkban is annyi zavart okoztak.*

A wilsoni elvek megvalósításától várjuk azt a bölcs és igazságos békét, mely egyfelől *Magyarország létét és fejlődését biztosítja a jelenlegi országhatárok közt, másfelől*

lehetővé teszi, hogy a különböző nemzetiségek saját kultúrájuk kifejtése mellett békésen megférjenek egymással.

*

Nekünk most a legfőbb érdekünk, hogy ennek lehetőségéről és a magunk nemzeti és nemzetközi missziójának fontosságáról meggyőzzük volt ellenfeleinket. Meg akarjuk mutatni, hogy az önálló és független Magyarország mai demokratikus kialakulásában a civilizált Európának értékes tagja lehet. Be akarjuk bizonyítani továbbá, hogy Magyarország fennmaradása európai érdek, a béke érdeke, az emberiség érdeke és a civilizáció érdeke.

Megpróbáljuk itt felsorakoztatni a külföldi olvasó részére azokat az érveket, amelyek a mi igazainkat bizonyítják, világos és áttekinthető módon, úgy, hogy azok meggyőző erővel hassanak a tárgyilagos olvasóra, aki meg akarja ismerni az előítéletektől ment tiszta igazságot.

Bízunk benne, hogy azokból a tegnapi ellenségeinkből, akik nem zárkóznak el a tárgyilagos okfejtések elől, lesznek a mi holnapi barátaink.

A wilsoni elvek és Magyarország.

Küzdelmünk a létért.

Magyarország fennállása óta most folytatja a létért való legnagyobb küzdelmét. Ha most egy hibás lépést tesz, az helyrehozhatatlan minden időkre.

Magyarország létéről, fennmaradásáról, jövőjéről van szó. Nemcsak a magyarságéről, hanem mindazon népek életéről és boldogulásáról, amelyek Magyarország területén laknak.

Az egyetlen fontos dolga az országnak most az, hogy szét ne darabolják, hogy össze ne morzsolják, hogy el ne aprózzák, hogy meg ne semmisítsék.

Hiába tanácskoznak a pártok és vezérek egyéb korszakos kérdésekről; hiába van függetlenségünk, hiába van köztársaságunk; meddő dolog a földbirtok-reform; homokra épül az adóreform; hiába kezdeményezünk új nagyszabású kultur-politikát; hiába csinálunk új iskola-rendszert; hiába fektetjük új alapokra a közigazgatást; hiába töltjük be értékes szociális tartalommal egész közéletünket, ha nem lesz mindezek befogadására és tényleges megvalósítására való országunk.

Minden figyelmünket most erre az egy sorsdöntő kérdésre, ennek az egy legfontosabb feladatunknak minél jobb megoldására kell fordítanunk és *ebben egyesülnünk kell mindnyájunknak.*

Magyarország területi integritása az a nagy és súlyos probléma, amelyet a háború felvetett s amelynek megoldása a ma élő nemzedék egyedülvaló nagy feladata és célja.

Ezt a célt akként véltük szolgálni és biztosítani, hogy a háborúnak ránk nézve bekövetkezett kényszerű likvidálását a wilsoni alapelvek alapjára állva kértük a velünk szemben álló hatalmi csoporttól. Ezzel a lépésével Magyarország és kormánya annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy a wilsoni elveket teljes értékű garanciának találta arra, hogy ezeknek lojális keresztülvitelével Magyarország területi integritása feltétlenül biztosítva lesz.

Mikor tehát ebben a tanulmányban az integritás kérdését akarjuk tárgyalni és rövid áttekintést nyújtani mindazokról az argumentumokról és jogcímekről, amelyek a mi ügyünk mellett szólnak, — elsősorban a wilsoni alapelvek lényegével kell tisztában lennünk, mert hiszen ezeket tartottuk és tartjuk annak az eszköznek, mely a mi argumentumainknak meghallgatást, figyelembevételt biztosít, annak az eszköznek, amely minden jogos kívánságunk teljesítését biztosítja. Annál is inkább tisztában kell ezekkel lennünk, mert hiszen volt egy pillanat, amidőn kétség merülhetett fel aziránt, vajjon ránk nézve nem szünt-e meg a wilsoni elvek érvényessége, amire tanulmányunk folyamán rá fogunk térni.

Érvényesek-e a wilsoni elvek?

Mindenekelőtt azonban azt kell megállapítani a jelen pillanatban, vajjon a wilsoni elvek egyáltalában az európai béke alapjául fognak-e szolgálni, mert sokan vannak, akik az egyes hatalmi tényezőknél megnyilatkozó hangulatok és érvényesülést kereső aspirációk láttára általában kételkednek abban, hogy ezek az elvek komolyan meg fognak valósulni. Ezek a politikusok azt mondják, hogy Wilson ideális jelszavakkal vitte a szövetségeseket keresztsháborúba a középhatalmak ellen és hogy őt a népek önrendelkezési jogáról szóló tételének megfogalmazásánál aligha vezették ideális célok.

Arra utalnak, hogy minden állam gyakorlati célokat követ a létért való küzdelemben, nekünk is ezt kell ennek folytán tennünk és tekintet nélkül a wilsoni elvekre, más jogcímekre kell hivatkoznunk integritásunk védelmében.

Ezeknek a politikusoknak teljesen igazuk van abban, hogy azok a különböző eszményi jelszavak, amelyek a velünk szemben álló nagyhatalmak államférfiai részéről a háború során elhangzottak, egy valóban nagyszabású propaganda segítségével tényleg csak a középhatalmak ellenálló képességének megtörését célozták.

Azonban, ha a dolgok fejlődését és főként a mai helyzetet gondosan mérlegeljük, lehetetlen elzárkózni az elől a felismerés elől, hogy ez a megállapítás nem vonatkozhatik Wilson személyére, hogy *Wilson akciója* nem ezt a célt akarta szolgálni és hogy Wilson tényleg őszintén és becsületesen akarta — fellépésének első percétől kezdve — *a háború igazságos likvidálását, a jövő háború okainak megszüntetését és az állandó béke lehetővé tételét.*

Tudom, hogy ennek a tételnek bizonyítása különösen a jelen időpontban felette nehéz ; mert hiszen, ha a mostani eseményeket, ha a mi mai helyzetünket nézzük, tényleg úgy fest a dolog, mintha az entente-államok csak azért állottak volna a wilsoni elvek alapjára, hogy ez úton védtelenné tegyék a középhalmakat, hogy azután leigázhassák őket és végül magukat az elveket mint felesleges ballasztot félredobják.

Minden, ami eddig történt, *homlokegyenest ellenkezik a wilsoni elvekkel*, úgy hogy ily körülmények között ma voltaképp elsősorban az a kérdés izgatja különösen a magyar közönséget, hogy *egyáltalában fog-e sor kerülni ezeknek az elveknek megvalósítása, meg fognak-e állani, vajjon ezekből fog-e egyáltalában tényleg az eljövendő béke kialakulni?*

Vajjon lesz-e elég ereje, kitartása és hatalma Wilsonnak arra, hogy saját elveit fenntarthassa és keresztülvihesse.

Hogy ezekre a ma legaktuálisabb kérdésekre válaszolhassunk, mind fokozódó érdeklődéssel kísérik azokat a nyilatkozatokat, amelyekben Wilson maga — a világ közérdeklődését és nyugtalanságát csillapítani akarva, jóformán minden alkalmat megragadva — megfelel ezekre a kérdésekre; és minden alkalmat felhasznál arra, hogy kifejezésre juttassa az elveihez való szigorú ragaszkodását.

Igy legutóbb Rómában, Londonban, Manchesterben, Párisban tartott beszédeiben.

Az első, Manchesterben tartott beszédében maga Wilson utal a feltornyosuló nehézségekre, de van egy dolog — mondja ő — ami megkönnyíti a feladatot:

»Soha a világtörténelem folyamán nem volt akkora a nemzetközi lelkiismeretesség, mint most. Éppen most emberiségért kiált hangosan a világ és aki ezt meg nem tudja hallani, az süket.«

Egy másik alkalommal, midőn a párisi Sorbonne-ban átnyújtják Wilsonnak a tiszteletbeli doktori oklevelet, hasonló szellemben nyilatkozik:

»Az erkölcsi erők hatalmas lehellete hatja át a világot és aki ennek az áramlatnak útját akarná állani, az nyomoruságosan elpusztul. Ha nem hallgatunk az emberiség parancsaira, olyan erkölcsi csődbe jutunk, amelynél nagyobb és megérdemeltebb még nem volt a történelemben.«

Mintha maga Wilson is érezné, hogy e ponton nagy kételyek marcangolják az emberiséget, újra és újra visszatér ő maga is a szükséges megnyugtatóra.

Midőn az angol király a Buckingham palotában ebédet ad Wilson tiszteletére, a király üdvözlő beszédére mondott válaszában Wilson a következőket mondja:

»Mindnyájan nagy szavakat mondtunk ki. Kimondtuk a »jog« és »igazságosság« nagy szavait és most meg kell mutatnunk, hogy értjük-e vagy nem ezeket a

szavakat és hogy miként kell alkalmaznunk a részletekben azoknál a megállapodásoknál, amelyeknek ezt a háborút le kell zárniok. Nemcsak meg kell értenünk ezeket a szavakat, hanem *meg kell lennie a bátorságunknak is, hogy véleményünk szerint cselekedjünk*. Minthogy már kimondtam a »bátorság« szót, az a meggyőződésem, hogy nagyobb bátorság kellene ahhoz, hogy valaki azzal a nagy erkölcsi áramlattal, amely most a világot végigjárja, szembeszálljon, semmint ahhoz, hogy engedjen és engedelmeskedjék neki.«

Szabad-e kételkedni ezek után a wilsoni elvek erejében, abban, hogy ezek valósággá is fognak válni. Szabad-e különösen nekünk: magyaroknak, akiknek legfőbb érdekünk, hogy a békének ez az alapja ne módosuljon, akiket csak a wilsoni elvek szigorú megtartása véd meg az imperialisztikus tobzódások ellen és akiknek — miután már egyszerű ráállottunk — annál is szilárdabban kell ezen az alapon megmaradnunk, mert mint vesztes fél, ezen az alapon állunk legbiztosabban.

Erről akarjuk meggyőzni a magyar közönséget, egyrészt azért, hogy hitet és bizalmat öntsünk beléje a wilsoni elvekkel szemben, másrészt azért, hogy kitartásra buzdítsuk és felfokozzuk erejét és erélyét, hogy *semmi körülmények között ne tágítson attól a szilárd alaptól, amelyen érdekeit és jogait legjobban megvédheti*.

Hogy mi magyarok mit várhatunk a wilsoni elvektől és hogy a wilsoni elvekben benne van-e ez a ránk nézve oly végtelenül fontos erő, azt legjobban úgy értjük meg, ha emlékezetünkbe idézzük ezeknek az elveknek keletkezését és kifejlődését, s tartalmukat a mi speciális magyar szempontunkból, tehát kizárólag a magyar ügyre való vonatkozásukban vesszük szemügyre.

*A wilsoni elvek keletkezése
és kifejlődése.*

Hogyan keletkeztek ezek a wilsoni elvek?

Már a háború legelső heteiben is az emberiség lelki szemeivel kereste azt az egyéniséget, aki alkalmas lesz a nemzetek közötti érintkezést, a békeközvetítést elvállalni. A figyelem először egyik-másik európai semleges fejedelem személye felé, utóbb a római pápa felé fordult; az észak-amerikai Unió elnökének: *Wilson*-nak személye csak akkor jött szóba, midőn a marnei csata után felajánlotta jó szolgálatait.

Az akkori viszonyok között természetesen ennek a diplomáciai ajánlatnak hatása nem lehetett. Mindannak dacára, *Wilson* azután is több ízben tett olyan kijelentéseket, amelyek folytán a világ megszokta őt a békeközvetítő szerepében látni.

Ezek a kijelentések azonban nem tértek el az ily ügyekben a multból megszokott szinte sablonszerű diplomáciai szólamoktól. *Wilson* elméjében akkor már bizonyára kialakult a nézet arról, hogy miként gondolja ő a páratlan világonkonflációt a béke medrébe terelni. De tekintettel arra a körülményre, hogy az ő elnöksége vége felé közeledett, bizonyára nem tartotta helyénvalónak az amerikai Uniót tulságos mértékben angazsálni ebben az ügyben.

Csak újbóli megválasztatása után s mikor a háború mind borzasztóbb és rettenetesebb mérveket öltött és mikor semmi jel nem mutatkozott arra, hogy a példátlan emberöklés végéhez közelednénk, akkor történt 1916 elején *Wilson*nak első komoly és minden eddigitől eltérő megnyilatkozása a béke tárgyában:

Akkor történt, hogy a kongresszushoz intézett üzenetében egészen újszerű, forradalmi hangon jelölte meg a világháború célját és ki merte mondani azt, hogy:

»a háborúnak nem lehet az a célja, hogy egyik nép legyőzze

a másikat, nem lehet az a hivatása, hogy egyik ország más ország rovására területileg vagy gazdaságilag gyarapodjék, nem lehet az az eredménye, hogy az erősebb legyűrje a gyöngébbet, a nagyobbik magába olvassza a kisebbet, hanem ellenkezőleg: azt kell legfőbb célul kitűzni, hogy ennek a háborúnak minél gyorsabb befejezésével oly békét teremthessünk, mely kizárja a további háborúkat. És oly intézményeket létesítsünk, amelyek ennek a legfőbb célnak biztosítását magukban hordják.»

A népek felneszeltek ennek az új hangnak hallatára.

Talán sehol olyan visszhangot nem keltett Wilson célkitűzése, mint nálunk, hiszen jóformán a mi háborús céljainkat juttatta kifejezésre.

A háború azonban tovább folyt.

1916 december havában a középhatalmak úgy itélték meg helyzetüket, hogy az nekik megengedi az első békeindítvány megtevését, anélkül, hogy ebből a lépésből gyöngeségre lehetne következtetni. Ezt az indítványt 1916 december 16-án magyar államférfiú tette meg. A béke első szava ebben a rettenetes világháborúban magyar ajakról hangzott el.

Sajátságos találkozása a sorsnak, hogy Wilson ugyanakkor tette meg első konkrét békejavaslatát, anélkül, hogy a december 16-iki lépésről előzetesen tudomása lett volna. Az összes, a háborúban érdekelt hatalmakhoz közvetlen felhívást intézett december 18-án arra, hogy jelöljék meg békecéljaikat.

Ebben a jegyzékben megállapítja, hogy:

»a jelenlegi háborúval kapcsolatos kérdéseket oly feltételek mellett kell megoldani, amelyek *a háborúban résztvevő nemzetek függetlenségét, területi épségét, politikai és gazdasági szabadságát teljesen biztosítják*«.

Szinte azt lehetne mondani, a *14 pont lényege már szabatosan körülírva itt jelenik meg először.*

A középhatalmak készségüket nyilvánították arra, hogy béketárgyalásokba bocsátkoznak és kérték az összes érdekelt hatalmak együttes tanácskozásának megindítását. Az, hogy ily általános választ adtak, az ellenfélnél bizalmatlanságot keltett.

Az entente államai Wilson felszólítására részletesen jelölték meg céljaikat s annak hangoztatása mellett, hogy a népek függetlenségeért s az emberiség jogainak védelméért folytatják a háborút, az olaszok, szlávok, románok, csehek és tótoknak *az idegen uralom alól* való felszabadítását jelölték meg konkrét békecéllul, tehát azt, ami az akkori Osztrák-Magyar Monarchiának, *egyben Magyarországnak is megsemmisítésével járt volna.*

Wilson dacára annak, hogy lépése sikerrel nem járt, dacára annak, hogy a válaszok mindkét fél részéről őt teljességgel ki nem elégítették, el nem csüggedt és el nem lankadt, hanem abban a beszédben, melylyel 1917 január 23-án az európai hatalmi csoportok válaszait a szenátussal közölte, világosan és félreérthetetlenül megmaradt kifejtett álláspontján.

Ebben a beszédben jelentette ki, hogy *»csak egy nyugodt Európa lehet egy állandó Európa«*; hogy *»nem lehet célja bármelyik harcviseelő félnek a másiknak megsemmisítése«*, hogy *»győzelem nélküli békének kell lenni«,* mert :

»a győzelem oly békére vezetne, amelyet rákényszerítenek a legyőzöttre, amely a győző akarátát a legyőzött törvényévé tenné. E béke megalázás, gyötrellem, elviselhetetlen áldozat volna és fulánkot, bosszúvágyat, keserűséget idézne elő. Az ilyen béke csak futóhomokon épülne és nem lenne tartós.«

Ugyancsak kifejti ebben a beszédében, hogy :

»sehol sincs oly jog, amely szerint a népeket a hatalom

egyik tulajdonosától a másiknak lehet átadni, mintha azok a birtoklás tárgyai lennének.»

»Megszegnének minden békét, amely nem ismeri el és nem fogadja el ezt az elvet. Az ilyen béke nem támaszkodnék az emberiség érzéseire és meggyőződéseire. *Egész népek szellemi forrongása súlyosan és állandóan küzdene az ilyen béke ellen és a világ rokonszenveznék e küzdő népekkel.* A világ nem élhet olyan békében, amely nem biztosítja az élet nyugalmát és nem fogadhat el állandónak oly békét, *amely ellen egyes népek akarata lázadozik,* amelyben a lélek, a jog, az igazság és a szabadságérzés nem tud megnyugodni.«

Mindezek a nagyfontosságú kijelentések élénk visszhangra találtak Magyarországon; ez a visszhang meg is nyilatkozott illetékes helyen.

A wilsoni elvek hatása Magyarországon.

Megint csak a magyar törvényhozásban hangzott el az első szó 1917 január 24-én, — abban az órában jóformán, amidőn a táviró áthozta Wilson beszédének szövegét, — az a szó, mely kifejezte az emberiség mély háláját Wilson iránt azért, hogy békelépéseit az első kísérlet meghiusulása dacára, tovább is folytatja.

A magyar képviselőház szónoka: *Lovászy Márton* már akkor tüzetesen fejtegette, hogy Wilson üzenetének minden egyes tétele a magyar nemzetre nézve nemcsak semmiféle hátránynyal, hanem csakis előnnyel járna és boldogulását előmozdítaná.

A magyar képviselőház üdvözölte elsőnek a világ-szövetség tervét, mint a világbéke szövetségében egyesült nemzetek erkölcsi testületét.

A szónok rámutatott azoknak a szavaknak nagy jelentőségére, amelyekben az Unió elnöke a nemzetek egyenlőségét

hirdeti. Rámutatott arra, hogy ezek a szavak nálunk azért keltének különös rokonszenvet :

»mert hiszen mi kicsi nemzet vagyunk, nem tudtuk érvényesülésünket eddig sem kivíni, nem voltunk képesek állami életünk teljességét elérni. Ha ezek az elvek érvényesülnek a világpolitikában, ha a nemzetek egyenrangúak lesznek, akkor elérkezik annak ideje is, hogy a magyar nemzet állami életének, tehetségei érvényesülésének a teljességét szintén elérje.«

Az interpelláló képviselő felhívta nyilatkozatra az akkori kormányelnököt. *Tisza István* kijelentette, hogy mi sokkal közelebb állunk az Egyesült-Államok elnökének felfogásához, mint mások s ennek folytán ezen az alapon folytatni is óhajtjuk a béke feletti eszmecserét az Egyesült-Államok kormányával.

Egyúttal a nemzeti elv tekintetében a világosság kedvéért szükségesnek tartotta a következőket kijelenteni :

»azt az egész magyar közvélemény tiszteletben tartja, az azonban nemzeti államok alkotásában csak ott érvényesülhet korrektül, ahol az egyes nemzetek élesen megvont etnografikus határok között tömören laknak államalkotásra alkalmas területen. Ennek folytán a nemzeti elvnek olyan vidékeken, amelyeken különböző népfajok s nemzetek keverten laknak együtt, csak az az érvényesülése lehetséges, amit igen helyesen fejez ki az Egyesült-Államok elnöke, midőn azt a kívánalmat állítja fel, hogy : »Minden nép részére meg kell szerezni az élet, az istenitisztelet, az egyenlőség és a szociális fejlődés biztonságát. «Mi teljesen egynek érezzük magunkat az Egyesült-Államok elnöke által hangoztatott és most felolvasott posztulátummal és rajta leszünk, hogy a közvetlen közelben lévő vidékeken ez az elv a lehetőségig érvényesüljön.«

Wilson akkori békeakcióját megakadályozta a közbe-

jött szigorított tengeralattjáró-háború ; de Wilson a maga békeelveinek elvi alapjáról akkor sem tért le, mikor az Unió a háború egyik tényezője lett.

Abban a beszédében, amellyel bejelentette az Unió belépését a háborúba, 1917 április 2-án, ugyanazokat az elveket és célokat fejtegette, amelyek addig is irányították. Ezek az elvek első elhangzásuk alkalmával sokak előtt utópisztikusoknak és idealisztikusoknak tűntek fel ; különösen a népszövetség eszméjét némelyek csak akadémikus fejtegetésnek mondták. Voltak, különösen az angol sajtóban, akik csak gúnyos hangon beszéltek ezekről az ideális elvekről. Wilson beszédeiben azok mégis ismét és ismét visszatérnek s újabb és újabb szabatos kifejezést nyernek későbbi üzeneteiben is.

Midőn 1917 június 3-án Oroszországhoz üzenetet küld, abban kijelenti, hogy :

»egy népet sem szabad kiszolgáltatni oly szuverénitásnak, amelyet megvet. Egy terület sem cserélhet gazdát, ha csak azért nem, hogy lakóinak nagyobb jólétet és több szabadságot biztosítson.«

S midőn a pápa békejegyzékére válaszol, a népek ügyét következőleg írja körül :

»A felelős államférfiaknak már most mindenütt fel kell ismerniök, ha már korábban fel nem ismerték, hogy a tartós békének szilárd alapját nem alkothatják oly politikai és gazdasági korlátozások, amelyek bosszúvágyon alapulnak és amelyeknek az a célja, hogy egyes nemzeteknek kedvezzenek és másokat megkárosítsanak és megbénítsanak.«

*A wilsoni elvek fedik
Magyarország érdekeit.*

Mindezek az eszmék nemcsak ideális tartalmuknál fogva gyakoroltak nagy hatást Magyarországon, hanem

azért is, mert mindenki, aki a magyar probléma megoldásán gondolkodott, ezen *elvek megvalósításában ismerte fel a magunk nemzeti érdekeinek védelmét és biztosítékát.*

Ezt a felfogást megerősítette az a körülmény, hogy egyebüttl, az entente mérvadó országaiban minduntalan rámutattak a Wilson-féle program rendkívüli gyakorlati nehézségeire és mindenüttl utaltak arra, de különösen Angliában, hogy Wilson programja *Ausztrián és Magyarországon kívül* minden más országgal szemben sérelmet foglal magában. Az angol sajtó egy jelentékeny része 1917 január havában a Wilson kijelentéseit annak a nagy *amerikai veszélynek* tartja, mely csak Ausztria-Magyarországra előnyös.

Az olasz »*Stampa*« 1917 január 31-iki számában ugyan csak félti az olasz imperialisták által remélt győzelem gyümölcseit és nyíltan fejezi ki azon való aggodalmát, hogy Wilson személyében az *igazság* győzni fog a nemzeti szenvedély és érdek felett.

Ezt az aggodalmat a Wilson elveiben rejlő igazságon kívül bizonyára az is táplálta, hogy Wilson a monarchia népeire vonatkozólag a kongresszus előtt mondott beszédében világosan és félreérthetetlenül kijelentette, hogy :

»azonban magunknak tartozunk azzal, hogy ki-mondjuk, hogy *mí semmiképpen sem akarjuk Ausztriát és Magyarországot gyengíteni és átalakítani. Nekünk semmi közünk ahhoz, hogy saját életét gazdasági és politikai tekintetben hogyan akarja berendezni.*«

Ha nekünk még aggodalmunk lehetett volna, megnyugtató volt a fenti nyilatkozat, amelyet még kiegészített Wilsonnak az a fontos kijelentése, amelyről ő maga állapítja meg, hogy az *Amerika valódi felfogása* ; és amely úgy hangzik, hogy :

»*Amit katonai erővel intéznek el, ha igazságtalan módon intézik el, akkor egyáltalában nincs elintézve, mert akkor rövidesen elülről kell kezdeni a dolgot,*« — és hogy :

«E háború minden résztvevőjével megegyezésre kell jutni ama kérdések elintézésében, amelyekben érdekelve van.»

Abban a beszédében, amelyben bejelentette, hogy a monarchiához hadüzenetet intézett, éppen ennek kapcsán kiadta azt a jelszót, hogy »sem anneksziók, sem kártalanítás.»

Semmi kétségünk nem volt s nem lehet afelől mind-ezek után, hogy *Wilson elvei teljesen fedik a mi nemzeti létünk érdekeit* és csak természetes, hogy mi örömmel üdvözöltük Wilson béketevékenységének azt a mindenekfelett kimagasló tényét, amely 1918 január havában következett be, amidőn *összes eddigi kijelentéseinek velejét konkrétan összefoglalta az ő nevezetes 14 pontjában.*

A 14 pont.

Wilson elveinek összessége, az ő egész rendszerének lényege, amint beszédeiből és 14 pontjából kibontakozik, az, hogy az erősebb joga helyébe lép az összesség joga; illetve az erőszak helyére a mindenkire egyaránt kiterjedő *jog és igazság*, amely megvédi a kis és nagy nemzetek érdekeit egyaránt.

A 14 pont voltaképpen csak összefoglalása azoknak az elveknek, amelyeket eddig kifejtett és konkretizálása a háború céljaihoz képest az egyes államokra nézve kifejlett felfogásoknak.

Míg általános pontjaiban a nemzetközi szerződések és a békekötés nyilvánosságát, a tengeri hajózás teljes szabadságát, minden gazdasági korlátozás teljes megszüntetését, a népek fegyverkezésének a legkisebb fokra való mérséklését mint egyetemes követeléseket állítja fel, addig részleteiben rendelkezik a gyarmati követelésekről, az orosz terület kiürítéséről, Belgium szuverénitásáról, a francia terület felszabadításáról és helyreállításáról, az olasz határok kiigazításáról. *Ausztria-Magyarország népeinek autonóm fejlődéséről*, Románia, Szerbia és Montenegró kiürítéséről

és a Balkán-államok egymás közötti viszonyáról, az ozmán birodalomról és a Dardanellákról, a független Lengyel-államról, végül mindezeknek biztosítékául: a népek általános szövetségéről.

A 10-ik ponton kívül, amely az Osztrák-Magyar Monarchia népeinek autonóm fejlődéséről szól, különösen a 14-ik pont az, mely minket voltaképp legjobban érdekel, mert ez a pont a következőleg hangzik :

»Meg kell teremteni a népek általános szövetségét.

Külön szerződésekkel kell gondoskodni arról, hogy a nagy és kis államok politikai függetlensége és *területi integritása* kölcsönös garanciák által biztosíttassék«.

Mikor ezt a 14 pontot Wilson felolvasta azon a nevezetes 1918 január 8-iki napon, amely a mostani békeakció tulajdonképeni első felvonásának tekinthető, beszédét a következő mondatokkal fejezte be :

»E megállapodásokért és szerződésekért akarunk küzdeni és mindaddig folytatjuk e harcot, míg azokat el nem értük.

De csak azért, mert mi azt óhajtjuk, hogy a *jog megtartsa uralmát* és mert mi *igazságos és tartós békét kívánunk*.

Mi most bizonyára nagyon is világos kifejezésekkel beszéltünk, úgy, hogy nem hagytunk fenn valamelyes kételyt vagy nyílt kérdést.

Egy világos alapelv húzódik végig azon az egész programmon, amelyet kifejtettem.

Ez az összes népek és nemzetiségek igazságának és ama jogának alpaelve, hogy azonos feltételek mellett szabadon és biztonságban éljenek egymás mellett, tekintet nélkül arra, vajjon erősek-e, vagy gyöngék.

Az Egyesült-Államok népe más alapelv szerint nem cselekedhetik és kész ez alapelv megvédelmé-

séértéletét, becsületét és mindazt, amivel rendelkezik, feláldozni.

Elérkezett az emberi szabadságért való utolsó háborúnak erkölcsi kulminációs pontja.

Az amerikai nép kész saját erejét, legfőbb célját és saját tisztességét és odaadását próbára tenni.«

*Magyarország rááll
a 14 pont alapjára.*

Az Osztrák-Magyar Monarchia külügyi képviselője volt az első, mely rögtön rá is állott a 14 pont alapjára, amint azt Wilson maga is elismerte 1918 február 21-iki beszédében.

Ebben a beszédében kijelenti, hogy nem fogadja el azt a módszert, amelyet a német kancellár javasolt és amelyet ő a bécsi kongresszus módszerének nevez. — mert:

»ezeket a problémákat nem lehet elválasztani és elkülönített sarkokban megvitatni«és»senkit sem szabad a tanácskozásokból kizárni.«

»Az önrendelkezési jog nem pusztán frázis, hanem parancsoló alapelve a cselekvésnek, amelyet az állampolgárok ezentúl csak saját veszedelmükre mellőzhetnek.«

Ezzel szemben Wilson teljesen méltányolja Czernin gróf válaszát, aki világosan felismeri az általa javasolt béke alapjait. Elismeri továbbá, hogy Czernin valószínűleg még tovább is ment volna, ha nem kellene tekintettel lennie Ausztria-Magyarország szövetségére és Németországtól való függőségére.

Wilson a maga részéről is vizsgálja azokat a körülményeket, amelyekről függ, vajjon a két kormány: az észak-amerikai és az osztrák-magyar kormány, lehetséges-e tovább haladnia a nézetek kicserélésében és hogy ezt a maga részéről lehetővé tegye, felállítja a 14 pontjának.

kiegészítéseül ama további 4 pontba foglalt világos alapelveket, amelyeket kifejezetten *a mi részünkre* fogalmazott és amelyekben félreérthetetlenül kifejezi, hogy:

népeket és tartományokat nem lehet az egyik államfelsőségből egy másikba áttolni, mintha csupán tárgyakról, vagy kövekről volna szó valamely játékban. És hogy oly területi kérdéseket, amelyeket ez a háború felvetett, az illető lakosság érdekében és javára, nem pedig a versengő felek kiegyezése vagy kompromisszuma gyanánt kell megoldani. Végül, hogy minden világosan körülírt nemzeti igényt oly messzire menő módon kell kieléteni, amint csak lehetséges, anélkül, hogy új elemeket, vagy a viszály és ellentét régi elemeinek megörökítését, amely Európa és ezzel együtt az egész világ békéjét csakhamar ismét megzavarná, felvennénk.

Wilson egész gondolatköre, egész rendszere világosan kidomborodott eddigi kijelentéseiben; ami kétely még a mi különleges helyzetünkre való tekintettel fennmaradhatott volna, azt ez a kiegészítő 4 pont teljesen eloszlatta.

Szemben állottunk az Észak-Amerikában székelő Wilson konkrét béketervezetével, amelyet mi elfogadtunk, de amelyről nem tudtuk, hozzájárulnak-e ahhoz azok a hatalmak, amelyekkel háborúban voltunk.

Hónapokon át tartó kontroverziák után, amelyekben az érdekelt hatalmak összes államférfiai és publicistái részt vettek, végre 1918 szeptember 27-én Wilson bejelentette fáradságának gyümölcseként az előzetes békeakció során tartott utolsó nagy beszédében, hogy:

»a nagy nemzetek és népek vezetői, amelyekkel szövetségben vagyunk, ugyanazokat a nézeteket vallják és ugyanazokat a célokat követik«.

Most már megvolt a platform, amelyre ráállhattak azok, akik a béke mielőbbi megkötését óhajtották.

És midőn mi végre-valahára a német katonai hatalom többé el nem titkolható összeroppanása folytán abba a helyzetbe jutottunk, hogy a béketárgyalások megkezdését indítványozhassuk, akkor *mi azonnal ráállottunk erre a platformra* ; egyenesen Wilsonhoz fordultunk azzal a kérésünkkel, hogy a béketárgyalásokat köztünk és a velünk szemben álló hatalmak között kezdeményezze *és azzal a kijelentésünkkel, hogy ezeknek alapjául elfogadjuk az ő összes közzétett pontjait és szeptember 27-iki fejtegetéseit.*

Wilson válasza a Monarchia békeajánlatára.

A válasz, melyet Wilson a Monarchia külképviselőéhez juttatott, egyenesen megdöbbenő volt ; mert hiszen ő abban, eltérve a népek önrendelkezési jogára vonatkozó **kijelentéseitől**, minket szinte arra látszott utasítani, hogy közvetlen tárgyalásba bocsátkozzunk a cseh-szlovák nemzeti tanácssal ; mert ezt a tanácsot mondotta illetékesnek, hogy a felett bíraskodják, vajjon az osztrák-magyar kormány részéről minő akció fogja kielégíteni a népek aspirációit és felfogását jogaikról és mint a nemzetek családjának tagjait megillető rendeltetésükről.

Wilson e válaszát semmikép sem illeszthetjük be abba a következetes folyamatba, amelyet az ő egész eddigi béke-tevékenysége feltüntetett ; mert ez a válasz mindazokkal az elvekkel ellenkezik, amelyeket ő azokra a módokra és utakra nézve kijelölt, amelyek a békéhez fognak vezetni.

Hiszzen Wilson csak néhány nappal azelőtt : szept. 27-iki beszédében és előbb is többször fejtette ki, hogy egyes nemzeteknek nem lehet különleges megállapodásokra és szerződésekre lépni másokkal, hanem minden egyes pontot az általános ítéletnek kell alávetni és mindazokat a kérdéseket, amelyek miatt a háború kitört, csak az összes népek együttes tanácskozásán lehet elintézni.

Hiszen Wilson Németországgal szövegbe sem akart állani, azért, mert az *csak Oroszországgal* akart tárgyalni arról, hogy mi történjék a Balti-tartományokkal, mert az *csak Franciaországgal* akart tárgyalni ama feltételekről, melyek mellett kiürítenék a francia területet, mert ez *csak Ausztria és Magyarországgal* akarta megbeszélni, hogy mi történjék Lengyelországgal.

Hiszen Wilson abban a nevezetes 1918 február 21-iki beszédében, abban a beszédben, melyben külön a mi részünkre állapította meg azt a bizonyos 4 pontot, mely nekünk lehetővé tegye az ő akciójához való csatlakozást, a legerélyesebben tiltakozott a külön tárgyalások és engedmények útján való megegyezések ellen, tiltakozik az ellen a módszer ellen, melyet a bécsi kongresszus módszerének nevez.

Hogy lehetett ezzel szemben minket arra utasítani, hogy mi külön sarokban tárgyaljunk a csehekkel és külön sarokban a délszlávokkal és hogy lehetett különösen azt a gondolatot felvetni, hogy *ők és nem ő*, illetve a békekonferencia döntsön erről a kérdéstről a wilsoni elvek alapján, holott minden egyéb ügyet oda utalt át, mert szerinte:

»ezek a problémák külön-külön és összesen az egész világot érdeklik és ha azokat nem az önzetlen és pártatlan igazság szellemében oldják meg, úgy tartós békét nem lehet elérni.«

Wilson rendszere egységes egész.

Wilson egész rendszeréből önként kiviláglik az, aminek ő különben többszörösen maga is kifejezést adott, hogy az ő 14 pontja és az azokat kiegészítő pontok és fejtegetések *egy egységes egészet alkotnak*, amiből semmi el nem vehető és amihez semmi hozzá nem adható. *Csak mint egységes egész alkalmas eszköze ez a rendszer a békekötésnek.* Mert ha koncedáljuk azt, hogy az érdekeltek egyike vagy

másika a pontok egyikét vagy másikat a saját tetszése szerint eliminálhassa, akkor világos dolog, hogy mindenki csak a magára nézve kedvező pontokat vállalná és így az általános béke soha sem jöhetne létre ezen rendszer alapján.

Feltétlenül bizonyos, hogy Wilson maga volna az első, aki tiltakoznék az ellen, hogy valaki úgy értelmezze az ő rendszerét, hogy bárki is az ő elvei integritását kétségbe vonhassa.

Egyébként tiltakozott is.

Midőn Hertling gróf válaszát a 14 pont kijelentését magában foglaló beszédére veszi bonckés alá, — főként azt kifogásolja, hogy :

»Hertling gróf az ipari és kereskedelmi élet lényeges alapjait szerződés és garanciák által akarja biztosítotttnak látni. De nem várhatja be, amíg ezeket megadják neki, mialatt a békeszerződés többi pontjait éppen olyan módon, mint a végérvényes szabályozás egyenlő mérvű fontos részeit nem tárgyalják. A közös megegyezés előnyeit nem követelheti egyik téren anélkül, hogy ugyanazt az előnyt a másik térnek is át ne engedje.«

Vannak aggodalmaskodók, akik éppen Wilson üzenetére hivatkozva azt mondják, hogy január 8-ika óta, amióta a 14 pontját enuniciálta, keletkezettek tényleg oly új állapotok, amelyek Wilsont magát álláspontjának megmásítására bírhatták rá. Ennek a feltevésnek a lehetősége tényleg számba veendő.

Azonban Wilson, ha nézeteiben változás állott volna is be, akkor a rendelkezésre állott hosszú időben ennek kifejezést is adhatott volna és ki is jelenthette volna azt, hogy pontjainak egyikét vagy másikat ilyen vagy olyan értelemben kívánja módosítotttnak tekintetni.

De ő ezt nem tette!

Ő váltig ragaszkodott összes kijelentett elveinek tel-

jességéhez, ezt tette szeptember 27-iki beszédében is és nemcsak elfogadta a Monarchiának az ő elvein alapuló teljesen szabatos felhívását a békekötés megindítására, de előzetes kérdést is intézett hozzá aziránt, hogy hajlandó-e az okkupált országrészeket előzetesen kiüríteni; még akkor sem jelezte annak a lehetőségét, hogy valamely pontra nézve külön mondanivalója van.

E sorok írója — mint azt már egyebütt is kifejtette, — nyilván elszólásnak tekinti Wilsonnak válaszát, amelyet annál kevésbbé kell a továbbiak folyamán tekintetbe vennünk, mert hiszen november 5-én, tehát három héttel a Monarchiához küldött üzenet után, újrolag nyilatkozik a békefeltételekről és újrolag kijelenti, hogy *a békét a szövetségesek a 14 pont és a későbbi beszédeiben kifejtett alapelvek alapján óhajtják megkötni.*

Wilson tehát az októberi jegyzékváltás után is ragaszkodott elveinek teljes integritásához. Ehhez feltétlenül ragaszkodnia is kellett, mert teljességgel ellenkezett volna a lojális legelőkelőbb követelményeivel, hogy a Monarchia megadása és felajánlott fegyverletétele után utólag módosítsa azokat a feltételeket, amelyek alapján ez az ajánlat megtörtént.

Ez a feltevés teljesen lehetetlen, különösen Wilsonnal szemben, akit egész békeakciója folyamán végig következetesen látunk haladni egy egyenes vonalon és aki soha senkit sem jogosított fel arra, mind a mai napig, hogy szavainak őszinteségében és szándékainak lojálisában kételkedjék.

Arra nézve, hogy a Wilson elveinek rendszerébe nem lehet utólag új elemeket behozni és azokkal a békekötés ügyét egyik vagy másik nemzetre nézve megnehezíteni, vagy lehetetlenné tenni, nem lehet eltérés a felfogásokban. És nincs is! Ennek igazolásául egy oly tanuságtételre hivatkozom, amely annál érdekesebb, mert nem ebben a

mi esetünkben, hanem egy szinte ezzel egészen kongruens ügyben történt meg.

Az eset, amelyre hivatkozom, a következő: *Lloyd George*, az angol miniszterelnök, az új választások előtti választási kortesbeszédeiben beszélt arról a nagy *kártérítésről és hadisarcról*, amelyet az entente követelni fog Németországtól. Mikor azután az új parlament összeülése után *Guynes* ezredes február 11-én *Lloyd George*-tól megkérdezte, hogy mi lesz a hadikárpótlással, akkor ő olyan kijelentést tett, hogy ő ragaszkodni fog az ő kártérítési igényeihez. »A jóvátétel benne van a kártérítésben.« Erre azután az angol sajtó egy része és ezek élén a *Daily News* valóságos megdöbbenésének és megbotránkozásának ad kifejezést afelett, hogyan lehet ilyen kijelentést tenni, amikor a *Wilson* 14 pontjában és későbbi, az ő alapelveit kifejtő beszédeiben, *amelyek a békekötés alapját alkotják, soha a hadiköltségek megtérítéséről nem volt szó. Hanem kizárólag azoknak a károknak helyreállításáról, amelyeket a polgári lakosság szenvedett foglalás folytán.*

»Ha már most — mondja az angol publicista — ezzel a szabatosan kifejezett definícióval szemben, amely a Németországgal fennálló követelésnek alapja és amely alapot elfogadva, Németország elfogadta a fegyverszüneti feltételeket és a *Wilson-elveket* békekötés alapjául, most Anglia még hadisarcot is emleget, akkor egy ilyen politika nemcsak öngyilkos, nemcsak végtelenül ostoba, de ami a legrosszabb, ez a politika rábizonyítja Angliára az egész világ színe előtt a cinikus és megfontolt hitszegést.«

Ezt a kemény ítéletet mondja ki egy angol író saját hazájának kormányával szemben, amidőn feltételezhetni véli, hogy rosszhiszeműen el akar térni attól az alaptól, amelyre az ellenség *bona fide* ráállott.

Ez a szigorú angol bíráló kétségtelenné teszi, hogy tartozunk Wilsonnak és az ő becsületes akarásának azzal az elismeréssel és tisztelettel, hogy fel ne tételezzünk róla olyasmit, *ami ilyen lesújtó kritikát von maga után*. Fel ne tételezzük róla azt, hogy *ő hatalmi szóval módosítson fel-tételeket*, miután az ellenfél, bízva a vele közölt módoszatok keresztülvitelének lojálisában, önként megadta magát.

Hiszen igazuk van a szkeptikusoknak abban, hogy minket mai helyzetünkben a békére kényszeríteni is lehet, oly feltételek mellett, amelyek különböznek azoktól, a melyeket a wilsoni elvek alapján jogosítva voltunk remélni. De hát ha a hatalmi politika ezt véghez viszi, akkor egyszerűen *lemondott a Wilson-féle elvek megvalósításáról*; hiszen igaz, hogy minket megfoszthatnak az önrendelkezési jog kedvezményeitől, az erre vonatkozó ígéretnek erőszakos elcsavarásával, de akkor oly béke jön létre, amely annyi millió embert, ahányan vagyunk és leszünk, az elszenvedett igazságtalanság marcangoló érzésével fog eltölteni és állandó lázadások szülőoka lesz, mert egy ilyen békét soha becsületesnek és igazságosnak elismerni senki sem fog. *Wilsoni béke ez semmiesetre nem lesz!*

Az önrendelkezési jog.

Akik koncedálják annak lehetőségét, hogy Wilson ebben a tekintetben módosította felfogását és szándékát, azoktól azt kell kérdezniem, *fennáll-e az önrendelkezési jogról szóló tan, igen vagy sem?* Ha igen, akkor hogyan képzelik azt, *hogy ezen jog alapján fog eldőlni a Balti-tartományok sorsa, Schleswig-Holstein dolga, Csehország dolga, Posen kérdése, Jugoszlávia ügye, Német-Ausztria, Elzász-Lotharingia, Trient és Trieszt, Horvátország és Dalmácia sorsa, szóval minden kontroverz európai kérdés az önrendelkezési jog alapján fog szabályoztatni, csak éppen pont Magyarország előtt eresztik le a sorompót és azt mondják:*

ide a jog be nem hatolhat, a te dolgodat csak hatalmi alapon fogjuk elintézni.

Elképzelhető-e ez? És ha igen, akkor minő helyzetbe kerül Magyarország a háború likvidálásának, illetve a békekötésnek minden egyéb tekintetében. Hát lehet arról szó, hogy Magyarországra nézve fennállanak a Wilson-féle elvek, amikor Szerbia helyreállítása költségeinek és munkájának ráeső kötelezettségét kell teljesítenie, de nem állanak fenn, amikor a saját fennmaradásáról van szó?

Hát elképzelhető, hogy Magyarországra nézve érvényesíthetők a Wilson-féle elvek, *amikor a hadsereg leszereléséről lesz szó*, de nem alkalmazhatók, amikor pusztá létének megmentéséről tárgyalunk?

Elképzelhető-e, hogy Magyarországra nézve alkalmazhatók a wilsoni elvek, mikor arról lesz szó, hogy termékeit milyen módozatok mellett szállítsa el külföldre és szükségletét milyen gazdasági feltételek mellett szerezzé be a külföldről; *de nem lesz szó róluk akkor, amikor saját integritásáról lesz szó* és arról az útról, amelyen eljuthat a mindenkire nézve egyformán szabad tengerhez?

Teljesen kizárt dolognak tartom, hogy *minket megfosszanak az önrendelkezési jog gyakorlásától*. És alapítom ezt a meggyőződésemet nemcsak mindarra, amit a wilsoni elvek *belső tartalmának és lényegének* magyarázataképen elmondtam, hanem alapítom arra, *hogy Wilson egész politikája, egész publicistai működése és kormányzói tevékenysége jóformán ennek az elvnek az alapjára van fektetve*, még pedig azért, mert Wilson — amint azt munkáiban több ízben kifejtette még tanár korában — *az egész európai politika bizonytalanságának okául az elszász-lotharingiai igazságtalanságot jelentette ki*. Ez az igazságtalanság pedig Wilson szerint nemcsak abban áll, hogy a nyelvhatárokat nem vették figyelembe, *hanem különösen*

abban áll, hogy a lakosság megkérdezése nélkül csatolták ezeket a megyéket Németországhoz.

Az önrendelkezési jog nagy gondolata alfája és omegája Wilson egész békeakciójának, egész tudományának, egész jelentőségének.

Nem tehető fel, hogy ő most tőlünk megtagadja azt a jogot, amelynek 1871-ben történt megsértését az emberiséget ért legnagyobb katasztrófa okának ő maga tartja.

Az önrendelkezési jog annyira alapja a Wilson-féle békeakciónak, hogy valóban nem csodálkozhatunk azon, midőn ezt a következetesség kedvéért és a megnyugtató kedvéért még ott is applikálni óhajtják, ahol az eredmény felől kétségben sem lehetnek. A Németbirodalom jelenlegi külügyminisztere azt mondja a napokban közzétett programjában, mely jóformán az új Németország hitvallásának tekinthető, hogy:

»szinte bizonyos, hogy a népszavazás eredménye az lesz, hogy Elzász nem marad meg Németország kötelékében. Ezzel a konzekvenciával számolnunk kell és mégis a német nép nevében követelnünk kell a szavazást, mert ezáltal végre egy fait accompli-t teremtünk, amelyen a két szomszéd egyike sem, se Franciaország, se Németország, többé nem változtathat. Ha népszavazás nélküli történnék Elzász anneksziója, ez csak azt eredményezné, hogy a reváns-eszmét Franciaországból áttelepítenek Németországba és minden ilyen áttelepítés jövődől háborúk veszélyét rejtené magában.»

Éz a felfogás teljesen megegyezik a Wilson felfogásával — ugyanily értelemben nyilatkozott ő minden egyes alkalommal.

De különben is azokra nézve, akikre az a hivatás vár, hogy ezeket a rendkívül súlyos és nehéz kérdéseket elintézzék, hogy kibogozzák azt a gordiusi világcsomót, amelybe

bele van bonyolítva jóformán minden, az egész emberiség szellemi, gazdasági, erkölcsi és politikai léte, — *az önrendelkezési jog az a valóságos Ariadne-fonal, amely kivezeti őket abból a labirintusból, amelyhez foghatót még nem láttunk a világtörténelem során.*

És hogyan képzelhető, hogy Wilson lemondjon bármiféle vonatkozásban is *erről a megoldási módozatról*, mely mindenekelőtt azzal az előnnyel bír, hogy némileg *meg is osztja a felelősséget*. Hiszen Wilson legjobban ismeri éppen ennek a kérdésnek nehézségeit. Ő mondotta már idézett manchesteri beszédében 1919 január 1-én a következőket :

»Csak a *határmegállapítások* és a megváltozott szuverénitás dolgában fönnforgó kérdések valamelyikére és a nemzeti törekvésekre kell gondolnunk és meglehetősen bizonyossággal állíthatjuk, *hogy nincs ember és nincs olyan csoportja az embereknek, akik pontosan meg tudnák mondani, hogyan kell rendezni ezeket a kérdéseket.*«

Midőn ezekkel a szavakkal beismerte, hogy sem egyes ember, sem több emberből álló társaság ezeket a kérdéseket nem szabályozhatja, ezzel megjelölte, *hogy az önrendelkezési jog az egyetlen mód, amellyel a nemzetiségek hovatartozandóságának kérdése igazság szerint érintézhető.*

*

Az önrendelkezési jog alapjára és arra a szilárd és semminemű okoskodással meg nem dönthető álláspontra, hogy Wilson elvei a maguk teljességében fennállanak, helyezkedett Magyarország is, amidőn a Károlyi kormány hivatalba lépésének első napján felajánlotta az azonnali fegyverletételt, a német szövetségről való lemondást, az önkéntes lefegyverzést és az országnak semlegessé nyilvánítását. Erre az alapra helyezkedett az ország, amidőn

a kormány kinyilatkoztatta, hogy a független cseh és dél-szláv állam felállítását végleges megoldásul el fogja fogadni, az általános békekonferencia döntése alá bocsátván a határok megszábása felől való kontroverziákat.

Ezt az alapot mi egy *kötésnek tartjuk, melyet egyik félnek sincs jogában módosítani vagy érvényteleníteni, még akkor sem, ha győző áll szemben a legyőzöttel.*

De nem is hihetjük és nem is hisszük, hogy ezt a kötést Wilson módosítani vagy érvényteleníteni akarná; mert hiszen ő az októberi sürgöny óta is minden kijelentésében változatlanul ragaszkodik elveinek összességéhez és azok érvényesítéseért folytatott hónapokon keresztül a maga nemében páratlan szellemi harcot az imperializmus és a militarizmus még mindig igen erős bajnokaival.

Mi bízunk és kell is, hogy bizzunk a wilsoni elvekben és azok erejében; kell, hogy minden eszközzel és minden erőnkkel ragaszkodjunk hozzájuk, mert mai helyzetünkben ezek szolgálatják nekünk a legerősebb fegyvereket Magyarország integritásának megóvásáért folytatott küzdelemünkben.

III.

Az integritás jogcímei.

Jogcímeink és argumentumaink.

Vannak nekünk bőségben más *jogcímeink és argumentumaink* is arra, hogy igazságos békét várhassunk a magunk és Európa érdekében.

De mindezek az argumentumok és jogcímek csak akkor erős támaszai a mi ügyünknek, ha méltányos meghallgatásra találunk. Azonban, ha a wilsoni elvek alapjára állva be tudjuk igazolni azt, hogy a mi jogcímeink kongruensek azokkal a célokkal, amelyeket Wilson az emberiség boldogulása, a civilizáció megmentése és a jövő békéje érdekében maga elé kitűzött, — *akkor semmiféle erő és hatalom azok döntő súlyát megingatni nem képes.*

Éppen azért szemlét kell tartanunk mindezek felett a jogcímek felett, hogy megítélhessük, vajjon ezek mennyiben erősítik a mi pozíciónkat a wilsoni elvek platformján.

E szemlénél csak egész rövid és vázlatos felsorolására szorítkozhatunk az egyes jogcímeknek, mert hiszen azoknak kellő világításba helyezéséről többféle tényező gondoskodik ezidőszerint.

Hosszú idők végzetes mulasztását hozza helyre a magyar kormány és a magyar társadalom, amidőn most rövid hetek és hónapok alatt felvilágosítani törekszik a külföldet Magyarország viszonyairól, helyzetéről és aspirációiról. Kiváló szakemberek egész sora a külföld felvilágosítására szánt jeles, tudományos értekezésekben, térképekben és

egyéb szemléltető eszközökben behatóan foglalkozik azoknak a problémáknak objektív megismertetésével, amelyek alkalmasak arra, hogy a magyar kérdést kellően megértsék azok, akik most hívatva vannak az ország ügyeiben dönteni.

Mi itt, épen tekintettel arra a nagyarányú propagatív munkára, csak egész röviden összefoglalva fogjuk ezeket a különböző természetű argumentumokat felsorolni.

1. *Magyarország geográfiai egysége.*

Itt van mindenekelőtt *Magyarország geográfiai egysége*. Itt van egy ország, amelyről el van ismerve, hogy fizikai, földrajzi, földtani és gazdasági tekintetben, tehát a *geopolitika minden vonatkozásában* talán a világ legegységesebb állama. *Nincs a kontinensen állam, melynek határai annyira világosan volnának a természet által megalkotva, mint Magyarországé.*

A jelenkor legnagyobb francia földrajzi tudósa: *Elisée Reclus* »földünk nagy könyvében nagyszerű és büszkén írott lap«-nak nevezi Magyarország lapját. A hegyek óriási amfitreatumként környezik az országot és mindegyik más korszakáról regél a föld történetének. «

Ennek a valóságos geográfiai egységnek tulajdonítja Reclus, hogy Magyarország az egymás mellé került fajok különfélesége mellett is *a leghomogénebb és a legtömörebb egész.*

»Hogy Magyarország különböző népei — mondja Reclus — az inváziók és háborúk mellett és a nemzeti gyűlölködések ellenére mindezideig egy csoportban megmaradtak: *azt hazájuk nevezetes területi egységének köszönhetik.* «

Ez a geográfiai egység *egy nagy sorsközösséget* alkotott meg az ittlakó fajok között és erre a területi egységre — mint természetadta posztulátumra — *tótoknak, románoknak, szerbeknek, németeknek gazdasági boldogulásuk érdekében ép olyan szükségük van, mint a magyaroknak.*

2. Magyarország ezeréves története.

A mi igazságunk mellett szól *Magyarország ezeréves története*; hazánk évszázados szerepe, mint Európa kulturájának védbástyája; harcaink a civilizációért, küzdelmünk más nemzetek szabadságáért.

A civilizált Európa nekünk régi adósunk és mi úgy érezzük, most volna itt az ideje, hogy régi tartozását velünk szemben kiegyenlítse.

Ezt az adósságot a világ el is ismerte; de eddig sohasem törekedett azt törleszteni; mert az ilyen régi számlákat nem szokás kiegyenlíteni és a nemzetek nem igen szoktak hálásak lenni.

»*Mikor fogjuk adósságunkat leróni ezzel az áldott néppel, a nyugat megmentőjével szemben?*« — kiált fel *Michelet*, Franciaország nagy történetírója.

És Wilsonnal szemben és Amerikával szemben, amely most oly döntő befolyást gyakorol Európa sorsának intézésére és a mi hazánk élet-halálkérdésében, — hivatkozhatunk egy oly férfiú tanuságtételére, aki a mi ügyünket amerikai szemmel nézte. Hivatkozhatunk *Rooseveltre*, *Wilson* elnök közvetlen elődjére, aki magyarországi látogatása alkalmával 1910. április 2-án a magyar képviselőház kupolacsarnokában *Apponyi Albert gróf* üdözlő beszédére a következő választ adta:

»Én nemcsak tiszteltem Magyarországot és nemcsak szimpatizálok vele, hanem bámulója vagyok, mert tudom, hogy Magyarország történetében számtalan olyan tanítás van számunkra és minden más nemzet számára, amelyeket megtanulnunk érdemes. Megtanulhatjuk a bátorság leckéjét, megtanulhatjuk a vas elhatározás és kitartás leckéjét. Uraim! *Az egész civilizált világ adósa Magyarországnak az ő multjáért.* Amikor Amerika még Európa méhében volt. Magyarország volt

az a tényező, amely meggátolta a barbarizmus terjedését és amely a civilizált világ biztonságát őrizte.

Az Önök őseié az érdem, hogy azokat a támadásokat visszaverték, amelyek a nyugati kultúra ellen a barbarizmus világából intéztettek, mert az Önök őseinek teste állította meg a barbarizmus haladását. Washington népe a nagy nyugati haemisphaera nagy városaiban ma is csodálattal adózik az Önök nagy, bátor, nemes királyai, Erdély, a Duna jobbpartján és balpartján küzdött dicső harcosai és azon számos győzelmes csata iránt, amelyeket ők megvívta. *Nincs illusztrisabb történelem, mint a magyar nemzet történelme.* Én ismerem ezt a történelmet és nem tartanám magam művelt embernek, hogyha nem ismerném.«

Azt mondják nekünk, ne hozakodjunk elő történelmi argumentumokkal, mert azok iránt a külföldnek nincs érzéke. Azt mondják, hagyjuk pihenni a holtakat, ne idézzünk régi történeteket, mert az okos amerikai és angol nemzet csak realitásokkal, kézzelfogható valóságokkal, gazdasági exigenciákkal és possibilitásokkal számol, de nem történelmi reminiscenciákkal, bármily szépek, bármily lelkesítők is azok.

Hát mi ezt nem hisszük el. Mi nem hisszük el, hogy nemzetek, amelyek maguk is dicső történelmi multukra büszkék, ne bírjanak érzékkel egy kisebb nemzet ezeréves küzdelmeivel szemben.

Nem hisszük el, hogy Csehországnak szabad legyen hivatkozni arra, hogy az a terület, melyet ők Magyarország testéből igényelnek, őket történelmi jogon illetné meg és nekünk ne legyen szabad hivatkoznunk arra és bizonyítanunk azt, hogy ez a terület ezer esztendő óta soha egy percig sem tartozott Csehországhoz.

Nem hisszük el, hogy a csehek hamis, mesterkéltséggel igazán minden alapot nélkülöző hivatkozással élhessenek és

mi ezekkel szemben ne tárhassuk fel a való igazat, a két-ségbevonhatatlan történelmi tényeket.

Nem hisszük el, hogy elfogadják a csehek valótlán hivatkozását arra, hogy Pozsony ezer évvel ezelőtt a szlovák birodalom fővárosa volt ; de nem fogadják el a hivatkozást arra a magában véve csodálatos tényre, hogy Magyarország az egyetlen ország a világon, amely ma elmondhatja magáról, hogy ma sincs több területe, mint amennyi volt a népvándorlás végén ; és hogy ezer év alatt nem hódított, nem foglalt el, nem kebelezett be sem más országot, sem más népet.

Ennek a történelmi ténynek felismerése ma, midőn Wilson eszményi lelkülettel az emberiséget rá akarja bírni arra, hogy az imperializmus hamis bálványát döntse le a piedesztálról és állítsa helyébe az emberszeretetnek, a nemzetek szabadságának és az egymás iránti türelemnek igeit, — annál fontosabb és annál szembeszökőbb, mert soha még nem volt korszak, amelyben a történelmi mult annyira parancsolóan és döntően folyt volna be a jelen kialakulására, mint most.

Mert mi egyebet jelent az, hogy Európát jóformán ujja akarjuk alakítani nemzetiségi alapon, mint azt, hogy történelmi alapokra helyezkedünk. Ezeken az alapokon állva, rá fog tanítani a nemzetek történelme arra, hogy ősi nemzetek jogait csak a tradíciók tiszteletével lehet megóvni ; és hogy semminemű erőszakos és mesterséges új állami koncepció nem képes egy régi, megerősödött alakulatot megsemmisíteni.

A történelem mindig tanítómestere volt az emberiségnek, most egyenesen parancsolója és diktátora. Parancsoló szava alól senki sem vonhatja ki magát.

A történelem *Magyarország igaza mellett* tanuskodik, és nem a románok, és nem a csehek, és nem a szerbek igaza mellett.

3. A magyar nép.

Itt van továbbá *a magyar nép*, a világ egyetlen népe, mely igazán minden hátsó gondolat nélkül állhat a wilsoni elvek alapjára, mert nincs, nem is lehet, de nem is lesz soha más célja, mint az országot a maga természetes mai határai között megtartani és az ezen történeti határok között élő nemzetnek a fejlődés és boldogulás feltételeit biztosítani.

Ha bármely külpolitikai konstelláció folytán Magyarországnak módjában volna határait kitolni, területét gyarapítani, Magyarország ezt nem tenné meg, mert ezzel csak bajt szerezne magának, csak szaporítaná más nyelvű lakosságát, kisebbségbe juttatná a magyarságot.

Magyarország volt már nagyobb, volt már kisebb a történelem során. De mindig ugyanazokba a természetes országhatárokba tért vissza. Nem tudott terjeszkedni, mikor hódító uralkodók erre törekedtek és nem tudott összezsugorodni, mikor elnyomói ezt szerették volna.

A magyar nép lelkületénél fogva is, temperamentumánál fogva is legalkalmasabb népe a világnak arra, hogy más fajtájú népekkel békés egyetértésben élhessen. *Sehol a világon nincs hozzáfogható példa, hogy nemzetiségek, szinte egymásba fonódva, ily csendes egyetértésben éljék végig az életet.*

A magyarok egy országrészben, egy kerületben, egy városban, egy faluban össze-vissza vannak keverve mindenféle nemzetiségű lakosokkal, -- és mégis a magyar ember békében él a némettel, békében a tóttal, békében a szerbvel, békében a románnal, a venddel és a ruténnal; békében és barátságban. Nem bántja őt se hitében, se nyelvében, se foglalkozásában, se szokásaiban.

A magyar nép belső tulajdonságainál fogva *nem tud asszimilálni*; ez angol, francia, olasz szemmel nézve legnagyobb hibája; ez a mai világrendezés szempontjából legnagyobb erénye.

Ha másmilyen volna a magyar nép, akkor ma Magyar-

ország területén nem volnának nemzetiségek ; hanem volna egy ép oly egységes magyar nemzet, mint amilyen egységes a gallokból, keltákból, gótokból, gepidákból, frankokból és normannokból keletkezett *mai francia nemzet* ; és amilyen egységes a rómaiakból, vendekből, longobárdokból és görögökől összerótt egységes *mai olasz nemzet* ; és amilyen világgraszolóan egységes a keltákból, normannokból és angol-szászokból keletkezett *mai angol nemzet*.

Azoknak a népfajoknak legnagyobb részét, amelyekből a mai Magyarország össze van téve, a honalapító magyar nemzet nem találta itt. Ezt a történelem már kétségbevonhatatlanul bebizonyította.

A románok csak évszázadokkal később szivárogtak be lassankint Magyarországra, a szászok, a svábok, a rutének csak a honfoglalás után vándoroltak be ; a szerbek csak a XVI-ik században kezdtek kisebb rajokban beköltözni. De ezeket a népfajokat a gazdasági kényszer vitte rá arra, hogy Magyarországon keressék boldogulásukat.

Mindezeket szívesen látta, vendégszeretettel fogadta a magyar nép s boldogulásukban lehetőleg előmozdította.

És azért, hogy egész történelme folyamán mindig szívesen fogadta az országba bevándorolt idegen népeket, ezért hálából most saját hazájuktól meg akarnák fosztani magát a magyar nemzetet ?

Ez el nem hihető, nem is hisszük és ezért helyezkedik a magyar nemzet bizalommal a wilsoni elvek alapjára, hogy erről a hitéről a világot is meggyőzze.

Annak, hogy a magyar nép helyet adott a bevándorlóknak, nem lehet az a következménye, hogy most maga a magyar nép hazátlan földönfutóvá váljék.

4. Ethnografiai helyzetünk.

Mellettünk szól *ethnografiai helyzetünk*, az, hogy itt ezer esztendőn keresztül a világ legtarkább népvegyülete,

származásra, fajra, nyelvre, vallásra, foglalkozásra, szokásokra legkülönbözőbb népfajok igazán nehéz körülmények közt egységes államot tudtak alkotni, boldogulni és történelmi, gazdasági, kulturális hivatást tudtak teljesíteni.

Ausztria feloszlása és Csehország, Lengyelország, Szerbország önálló állami megalakulása után Magyarország a maga területi épségében, mint egyetlen nemzetiségi állam maradna fenn Európa keletén és teljesítené ennek a legnehezebb államalakulatnak misszióját új demokratikus formájában — a benne lakó népek javára.

Ha ellenben ellenségeink mámoros hódító terveit segíti elő a nagyhatalmi koncert, Európa keletén *három új nemzetiségi államot alkot, három új tüzfészket rak, három új szerencsétlen országot alapít, három országot, mely boldog lehetne a maga nemzeti egységében és boldogtalan lesz, mint vegyes nemzetiségű állam.*

*

Mellettiünk tesz hatalmas tanubizonyságot azaz egészen újszerű *ethnografiai térkép*, mely az elkeseredés és a honfájdalom méhében született. Mikor legnagyobb szükség volt rá, akkor adta meg egy szerencsés ihlet ligánk elnökének: *gróf Teleki Pálnak* azt az oly egyszerű, mégis zseniális eszmét, amellyel ezt a térképet szerencsés kézzel megalkotta.

Az eddigi ethnografiai térképeink hibásak és hamisak voltak; akár mi csináltuk őket, akár ellenségeink. Ezek a térképek egy nagy színfolttal jelölték meg az egyes nyelv- és nemzetiségi területeket, *minden tekintet nélkül a népsűrűségre.*

Hogy ez mit jelent, azt egy gyakorlati példával akarom illusztrálni és hivatkozom az igazán kiváló és világszerte ismert *Andrée-féle Handatlas*-ra.

Ebben például 7 millió belga flamand és wallon lakost 57 □-mm. reprezentál.

18 millió lengyelt 280 □-mm. reprezentál és 2 millió 340 ezer norvéget 420 □-mm.

Ezeken a térképeken 2 millió ember majdnem még egyszer annyi helyet foglal el, mint 18 millió.

Megjelent nemrégiben egy román atlasz, amelyben Fogaras város területe 9000 emberrel egy □-mm.-rel van ábrázolva.

A Bihar-hegység lakossága ugyancsak egy □-mm.-en 60.000 ember, az Alföldön, Szatmár és Nagykőrös között egy □-mm.-en 250.000 ember és Budapest ugyancsak egy □-mm.-en 1 millió 200 ezer ember.

Minthogy a néprajzi térképek feladata a szinezés útján feltüntetni a népek egymáshoz való viszonyát, nyilvánvaló dolog, hogy *ezek a térképek teljesen hamisak, hibásak és félrevezetők.*

A közkeletű néprajzi térképeken például Erdély és délkeleti Magyarország egy lila folt, amely a székely részen kívül ezt az egész országrészt oláhnak tünteti fel. Észak-Magyarország egy zöld folt, amely ezt az egész országrészt szlávnak tünteti fel.

Ezzel szemben gróf Teleki Pál oly mérési kulcsot alkalmazott és vitt pontosan keresztül, amely szabatosan feltünteteti minden lakott helyen a valódi népsűrűséget nemzetiség szerint, még pedig akként, hogy *az ő térképén egy □-mm. századrészével fel van tüntetve minden száz magyar állampolgár.*

Fehér színben külön fel van tüntetve a *lakatlan* terület, illetve az, amelyen számbavehető település nincsen. És fel van tüntetve *a városok lakossága* is teljes értékében, ami eddig egyetlen térképen sem volt látható.

Ha már most a kétfajta térképet összehasonlítjuk, akkor azt látjuk pl., hogy az eddigi térképek óriási román foltja voltaképpen a bihari, gyalui havasok és az erdélyi Érc-hegységnek teljesen lakatlan területét foglalja magában és

hogy a románság csak ennek az igen nagy területnek szélein lakik *teljesen elszórva, egymással jóformán össze sem függően.*

És azt látjuk, hogy a Felvidéken mindenütt a német és magyar lakosság van a tót lakosság közepette és hogy a tót felvidék *városai,* tehát azok az emberi lakóhelyek, *amelyek a nép műveltebb rétegeit foglalják magukban, magyarok és németek.*

Ezzel a térképpel azt demonstráljuk a külföldnek, amit mi már régen tudunk, hogy *Magyarországon a nemzetiségek nem zárt területen laknak egymás mellett, hanem elvegyülve magyarok között és más nemzetiségek között, úgy hogy más nemzetiségek sérelme nélkül ők egybefüggő új államalakulatokat nem formálhatnak.*

Ez a térkép beszédesebb bizonyítéka a mi igazainknak, mint ezer könyv és százezer beszéd; ez a térkép kinyitja a félrevezetett külföld szemét és szemléleti módon tárja fel az igazságot; ez a térkép küzdelmünknek leghathatósabb propagatív eszköze és ezért hálával kell eltelve lennünk annak megalkotója iránt.

5. A balkanizálás veszedelme.

Egyik legerősebb argumentumunk az, hogy itt beáll a teljes balkanizálás, hogy itt macedóniai állapotok fognak bekövetkezni, ha Magyarország részekre bomlik.

A gazdasági nyomorúság, mely itt beállana, a magyarság által lakott területen oly kirobbanásokra vezetne, amelyekről ember ma alig alkothat fogalmat magának. De nem volna kisebb ez a nyomorúság azokon a perifériákon sem, amelyek az országtól elszakadnának.

Faji és nemzetiségi villongások napirenden volnának és ezeket csak folyton istápolná és újra és újra életre keltené a reménytelen gazdasági nyomorúság, amelylyel természeti okokból nem lehetne megküzdeni.

A városok, amelyek történeti okok folytán nagyobb részt a perifériákon keletkeztek, különösen a felvidéken,

ahová a nemzet a török nyomás elől biztonságba helyezte értékeesebb szellemi kincseit, éppen magasabbrendű műveltségüknél fogva állandó fészkei lennének azoknak az *irredentisztikus forradalmi mozgalmaknak*, melyeket semmiféle katonai hatalom elnyomni nem volna képes.

Örökös nyugtalanság és állandó lázas izgatottság fogná el itt az egész lakosságot, amelynek temperamentuma és lobogó természete hatványokra emelné a balkanizálás fogalmát, mert az a nép, amely ezt az országot lakja, nem oly nyugodt, nem oly türelmes és nem oly fatalista, mint a mohamedán fajta, mely sokkal higgadtabb vérmérséklete dacára is örök villongásban és örök harcban élt.

Régi bölcsesség, hogy nem tanácsos a tüzrel játsszani. Ha a szomszéd háza ég, nem lehetek nyugodt afelől, hogy a tűz nem csap-e át az én házamra is. Az égő ház közelében senki sem tud nyugodtan aludni, senki sem biztos a maga élete felől.

*

Azt hirdeti *Hegedüs Loránt* — minket teljesen meggyőző erővel — hogy »*Magyarország megcsonkítása Európa veszedelme*«.

Szóról-szóra színvalóság. Teljes és megdönthetetlen igazság.

De kérdés, nem áll-e valamely »hatalom« érdekében, hogy ez a veszedelem fennálljon?

Bűn volna Európa ellen — mondja minden józanul gondolkodó.

De hát nem ily bűnök láncolatából áll-e Európa egész újabbkori története?

Nem azért forradalmi tény-e a Wilson fellépése és nem azért vetett-e akkora hullámokat, mint még soha idáig semmiféle emberiségi mozgalom, mert a szenvedő emberiség az ő elveit mint egy új megváltó kinyilatkoz-

tatását fogadta, melylyel az emberiség ily bűnök elkövetése ellen akar védekezni?

Védekezni erkölcsi és hatalmi alapon. Mert tisztán hatalmi alapon eddig nem birt sikeresen védekezni.

6. *Nemzeti műveltségünk.*

Mellettünk bizonyít az egyetemes kulturába bekapcsolt *fejlett nemzeti műveltségünk* és különösen kulturánk magasabbrendűsége a minket szétosztani akaró nemzetekkel szemben.

Mellettünk szól *saját nemzetiségeink magasabbrendű kulturája* az őket elhódítani akaró azonos fajtájú néppel szemben.

Mellettünk szól az a megdönthetetlen tény, hogy magasabb kulturájú népet alacsonyabb kulturájú nép fenhatósága alá szorítani *a képzelhető legnagyobb barbárság és embertelenség.*

Wilson az ő beszédeiben soha sem mulasztotta el tevékenységének szinte főrugójául az emberi civilizáció fenntartásának és megvédésének kötelezettségét feltüntetni.

Már első beszédében is egyenesen azzal indokolta azt, hogy Amerika beleszól Európa dolgába, hogy Amerikának kötelessége megakadályozni azt, hogy az emberi civilizáció soha helyre nem hozható kárt szenvedjen.

A békefeltételek feladatául tűzte ki későbbi beszédeiben, hogy azoknak a művelődés megmentésének és fenntartásának nagy munkáját kell jóformán biztosítaniok.

És ily körülmények között higyjük mi azt, hogy a békét oly módon akarják megkötni, mely Magyarországnak és a Magyarországon élő kulturának feltétlen megsemmisítésével járna? Ez teljesen ellenkeznék a wilsoni elvek szellemével és hivatásával.

Hasonlítsák össze Magyarország kulturáját azoknak a nemzeteknek kulturájával, akik most részt kérnek ebből az országból és menten el fognak hallgatni mindazok, akik ennek az ügynek szolgálatában álltak.

Az entente államai, amelyek nem szűntek meg hangoztatni, hogy a barbárság ellen küzdenek, nem semmisíthetik meg azt a magasrendű kulturát, amely Magyarországon van. Mert igen is, magasrendű ez a kultúra! Mi csak most jutunk ennek tudomására. Mi a magunk nemzeti szerénységében annyira hátrahelyeztük magunkat a Nyugat nagy civilizációi mögé, hogy jóformán észre sem vettük, hogy itt az utolsó száz esztendőben (mert elébb nem lehetett) minő magasrendű modern kultúra keletkezett, minő irodalom, minő könyvtermelés, minő művészet, minő technikai művek, minő ipar, minő iskolák, minő egyetemek, minő laboratoriumok, minő tudományos intézetek, minő képtárak, minő akadémiák, minő kulturális egyletek és ismeretterjesztő társulatok, minő zenekultusz, minő gazdasági kultúra, minő közlekedés, minő színházak, minő múzeumok, minő könyvtárak, minő kórházak, minő munkásjóléti, minő gyermekvédelmi intézmények.

És ezt a magasrendű kulturát akarnák áthárítani az évszázadokkal elmaradt románságra vagy a művelt, de ezek iránt érzéketlen cseh nemzetre, amely már a békés megszállás alatt minden kulturális intézményünket megsemmisíti, amely nyelvünket — ezt a fejlett és nagyszerű nyelvet — irtja, amely iskoláinkat bezárja, amely tanárainkat elkergeti, amely felsőbbrendű leányiskoláinkat — mert ilyenekre nincs szükség — és nagyhírű gimnáziumainkat megszünteti, amely műemlékeinket meggyalázza, amely durva erőszakkal a magyar kultúra legszebb virágait megsemmisíti.

Ez nem módja a civilizáció megmentésének!

7. A világműveltség szigete.

Mellettünk szól ennek az országnak *európai kulturája* és az, hogy ez az ország Európa keletén a kultura élén halad, sőt a *világműveltség valóságos szigete a keleten*. Ami érték termett a civilizált világon, az itt otthonra talált, azt itt lelkesen fogadták, becézgették, ünnepezték, szerették és csodálták. *Sok nagy művészi értéket itt ismertek fel először*, innen indult diadalútra a világba. Sehol akkora kultusza nem volt *Shakespeare*-nek és *Göthe*-nek, mint itt. Egyes magyar tudósok egész életüket *Dante* kultuszának szentelték.

Magyarországon otthon van *Victor Hugo* és *Anatole France*, *Maeterlinck* és *Romain Rolland*, *Ibsen* és *Björnson*, *Boccaccio* és *Cervantes*, *Dickens* és *Balzac*, *Zola* és *Maupassant*, *Emerson* és *Macaulay*, *Dosztojevszkij* és *Tolsztoj*, *Verlaine* és *Baudelaire*. Itt nincs *nacionalista féltékenység idegen nagyságokkai szemben*. Itt az emberi civilizáció hőroszai, akár írók és költők, akár művészek és tudósok, akár felfedezők és virtuózok, nagyságukhoz mért köztiszteletben és elismerésben részesülnek, bármely nemzet fiai is ők.

Itt hódolnak *Duse* és *Sarah Bernhardt*, *Novelli* és *Zaccone*, *Mounet-Sully* és *Coquelin* művészetének.

Itt kultiválják *Wagnert* és *Strauszt*, itt ünneplik *Masse-net*-t és *Saint-Saëns*-t, itt csodálják *Lesseps* és *Pasteur*, *Franklin* és *Edison* lángelméjét. Itt mindenek fölé helyezik a *Rembrandt* és *Rubens*, a *Reynolds* és *Gainsborough*, a *Corot* és *Manet* művészetét.

Van-e az állítólag római eredetű és gall műveltségű *Románia* mérhetetlen gazdagságu nagyurai között olyan, aki a *németalföldi és spanyol művészet egyik legértékesebb, világhíres gyűjteményét hozta létre*, mint herceg Esterházy; van-e olyan, aki a régi olaszok egy olyan gyűjteményét állította össze, mint gróf Pálffy János, van-e olyan, aki a

modern francia művészet legértékesebb remekeit gyűjtötte egybe, mint nálunk akárhány gyűjtő?

Magyarország népi összetételénél és faji magáramaradottságánál fogva legértékesebb felvevő telepe a világ összes nagy kulturáinak.

☐ *Ebben a szerepében szinte missziót lát, ezt a hivatását kultiválja iskoláiban, színházaiban, akadémiáiban, tudományos intézeteiben és társulataiban.*

És erről a világ egyetemes kulturája szempontjából fontos értékről mondana le a világ? Ezt semmisítené meg? Valóban nem hihető!

Idáig még a politika aberrációi sem vezethetnek.

Hiszen Wilson és az entente többi vezér-államférfiai szerint a háborút *a civilizáció érdekében* folytatták és ezt van hivatva megmenteni a wilsoni béke. És Wilson abban a beszédében, melylyel elnöki székét másodizben foglalta el, 1917 márc. 5-én, kijelentette, hogy:

☐ *»a legnagyobb feladatok még hátra vannak és most foglalkozunk avval, hogy szellemünket előkészítsük ezekre a nagy dolgokra. Ezek követni fogják a háborút és meg fogják újítani az emberi civilizációt.«*

8. A magyar társadalom nemzetiségi politikája.

Mellettünk szól, mint erős argumentum az igazságos ítélő előtt, *a magyar társadalom nemzetiségi politikája. Nem az a hivatalos politika*, amely rossz közigazgatást csinált, amely — sajnos — egyformán rossz volt magyarral, némettel, tóttal, románnal, szerbvel szemben és nem válogatott az egyénekben, és nem válogatott a nemzetiségekben; — de a társadalomnak, *a népnek az a lelkiülete*, amely annyira tele van toleranciával, hogy a magyar nép, *még ha akar is, nem tud magyarosítani.*

A magyar, ha köztük élt, megtanulta a nemzetiségiek

nyelvét, de nem tanította őket a maga nyelvére — legalább is nem kényszerítette azokat rá.

Nem tette ezt nemesak veleszületett toleranciájánál fogva, de azért sem, mert helyesen felismerte, hogy a mai korban erőszakos asszimilálás egyáltalában lehetetlen. Láta, hogy most elkésett ezzel, hogy a múlt századokban bizonyára lehetett volna sikert elérni, de a tizenkilencedik és huszadik századnak szellemi áramlatai és kifejlődött műveltsége mellett teljesen elkésett ezzel a dologgal.

Láta, hogy Poroszország, amely óriási anyagi eszközökkel kísérelte meg Posen-ben sokkal kisebb számú nemzetiségi lakósaival szemben a mesterséges asszimilációt, ezzel semmire sem ment.

Magyarországon a nemzetiségek mindig békében éltek egymás mellett. Az első mozgalom magyar nemzeti irányban akkor keletkezett, amikor II. József osztrák császár a német nyelvet akarta Magyarország hivatalos nyelvévé tenni. Ő ébresztette fel a magyarság nemzeti szellemét és azt a vágyat, hogy saját nyelvét tegye az ország uralkodó nyelvévé az eddigi latin helyébe.

Ebből a tényből kiviláglik, hogy már kezdete is ezeknek a nemzeti törekvéseknek a német nyelv elterjedése elleni küzdelemből keletkezett.

Mindaz a kísérlet, amely innentúl történt a magyarság praedomináló szerepének biztosítására, mindenkor csak a német szellem visszaszorítása érdekében történt; *mindenkor a germanizáció elhárítására irányult.*

Ha lehet Magyarországon sovinizmusról beszélni, akkor az mindenkor csak a német befolyás visszaszorítására vonatkozó törekvésekben nyilvánult meg, mert ettől féltette a magyarság joggal mindig a maga nyelvét, kulturáját és politikai szerepét.

Ezt igazolják a századeleji országgyűlési küzdelmek,

különösen a huszas években, igazolja az 1848/49-iki szabadságharc, igazolja az ötvenes éveknek passzív rezisztenciája, mely végül is a 67-iki kiegyezésre vezetett.

És amidőn azután ez a kiegyezés a nemzetnek biztosítani látszott a nemzeti élet bizonyos mérvű szabadságát és lehetővé tette, hogy kulturális életét saját kívánságaihoz képest fejlessze, akkor természetes, hogy *a magyar nemzet azoknak az eszmeáramlatoknak sodrába került bele, amelyek Európaszerte uralkodtak.* És minthogy ez az egész korszak a nacionalizmus korszakának nevezhető, igazán botorság volna feltételezni azt, hogy egy ország Európa kellő közepén ellen tudna állani oly áramlatoknak, amelyek mindenütt dominálják a nemzetek életét és berendezését. *Amikor minden ország, amelynek vegyes nyelvű lakossága volt, a maga nemzeti szupremáciáját tűzte ki politikájának vezérelvéül,* akkor most Magyarországnak szemrehányást tenni azért, hogy ő politikájában szintén a magyar szupremácia álláspontján állott, igazán képtelen dolog! Amikor Oroszország, Németország, Német-Ausztria, Csehország, Szerbia, Bulgária és Románia saját nyelvi és faji szupremáciájukon alapuló nemzetiségi politikát folytattak, akkor Magyarország sem folytathatott más politikát. Ezt mindenki természetesnek találta; ez volt az európai közfelfogás; ez ellen soha senki fel nem szólalt, kivéve az allddeutsch agitátorokat.

Ennek a politikának köszönhette Magyarország azokat a szimpátiákat, amelyeknek részese volt a nagy nyugati nemzetek részéről, mert Magyarország ezt a politikáját is hagyományaihoz híven olyképp folytatta, hogy abból sérelem az idegen nemzetiségekre alig keletkezett; mindenestre kisebb sérelem, mint bárhol egyebütt a felsorolt országokban.

Ami sérelem a nemzetiségekkel szemben történt, az természetes folyamata volt annak a politikai rendszernek,

mely bizony sok tekintetben messze elmaradt a művelt Nyugat előrehaladottabb állapota mögött. Mert az a rossz közigazgatás, mely kerékkötője volt mindennemű fejlődésnek, az nem különlegesen a nemzetiségek ellen fordult, hanem épúgy a magyarság ellen is. A rossz iskola nem különlegesen a nemzetiségek művelődését hátráltatta, hanem a magyarokét is. Az elmaradt gazdálkodási rendszer sem volt szándékosan a nemzetiségek ellen irányítva, hanem egy általános országos baj, melyet azóta eléggé meg-sínylettünk.

Érdekes tünet egyébként, hogy az egészségtelen birtokmegosztási viszonyok folytán a magyar parasztság sokkal rosszabb viszonyok között volt és van, mint a nemzeti-ségi vidékeken lakók.

A népnek — eltekintve az összes lakosságra egyaránt kiterjedő közigazgatási bajoktól — egyáltalában nincs nemzeti-ségi szempontokból semminemű panaszra oka. De nem tagadható, hogy a nemzeti-ségi intelligencia bizonyos tekintetben hátraszorítottnak tekintheti magát, amennyiben éppen a szupremácia elvénél fogva saját anyanyelvén nem birt kellőleg érvényesülni. Ami kis mértékű beolvadás a magyarságba történt, az éppen ezen okból az intelligencia révén történt és dacára ennek a körülménynek, érdekes és jellemző dolog az, hogy *a nemzetiségek kulturája mégis Magyarországon indult meg.*

Magyar fejedelem fordítottta le a Bibliát első ízben román nyelvre és ugyancsak magyar fejedelem adott legelőször zsoltárt a románok kezébe. Magyarországon keletkeztek a legelső román nyelvű nyomdák, itt készültek a román tankönyvek és ismeretterjesztő művek, még pedig nagyrészt a magyar állam gondoskodásából.

A szerb irodalom is Magyarországon keletkezett. A magyar kultuszminisztérium birtokában levő nyomdából kerültek ki a múlt század közepe felé jóformán az összes

szerb könyvek. A magyarországi szerbségből valók a legkiválóbb szerb írók, költők és tudósok.

Ezek történeti megállapítások, amelyek bizonyítják, hogy a román és a szerb kultúra bölcsője Magyarországon ringott, hogy *a magyarok szívesen látták, ha országukban más nemzetiségek is önálló szellemi kulturát fejtenek ki, de bizonyítják azt is, hogy a mai Románia és a mai Szerbia lakosai nem tartoznak a hálás népek közé.*

A legerősebb vád, amely Magyarországot érte nemzetiségi politikája tekintetében, az erőszakos képviselőválasztásokra vonatkozott. Hát igen! Ezek a választások nem voltak európai értelemben vett tiszta választások. De nem a nemzetiségek elnyomását célozták, hanem egészen mást.

Most már lehet erről is beszélni. A magyar ember ezt eddig is tudta, de a külföldet fel kell világosítani erről a dologról. A magyar nép az Ausztriával való kiegyezést soha sem tartotta a maga politikájának. Kossuth hagyományait követte és ellenezte a dualizmust. Ezért kellett a magyar államférfiaknak, akik a nagyhatalmi helyzetet csak Ausztriával való szövetségben tarthatták fenn, oly eszközökről gondoskodni, amelyek az 1867 óta fennálló közjogi helyzetnek állandóságát biztosítják.

Ezért kellett oly választási rendszer, amely a gouvernementális pártnak többséget juttatott a nemzetiségek által lakott perifériákon, mert az ország középső medencéjében lakó színmagyarság kizárólag ellenzéki képviselőket választott, olyanokat, akiknek programja az Ausztriától való különválás volt.

Addig, amíg Európa politikájának egyik sarktétele volt az Osztrák-Magyar Monarchiának, mint olyannak fenntartása, addig más választási rendszer azt nem igen biztosíthatta volna.

Abban a pillanatban, amidőn megvalósul Wilson rendszere, amidőn Magyarország önálló állami léte és biztonsága

nem szorul rá semminemű szövetségre, mert a népek szövetségének védelme alatt áll, — abban a pillanatban megszűnik minden ily mesterséges választási visszaélés és minden hozzáfűzött következtetés.

Ezek a következtetések mindig önkényesek voltak, soha sem hatoltak a dolgok imént vázolt lényegéig, és innen eredtek azok a nagy félreértések, amelyekkel alig lehetett megküzdeni.

Mert Magyarország, — mint már előbb vázoltuk, — ahogy nem bírta asszimilálni és magába olvasztani a különböző népfajokat, ép oly kevésbé bírta őket nyelvileg magyarosítani. Nem bírta, de nem is akarta ! Nem akarta úgy, ahogy más nemzetek akarták volna.

Csak az utolsó egy-két évtizedben történtek — *külső példák behatása alatt* — kísérletek az iskolai politika terén a magyar nyelvismeret intenzivebb terjesztése érdekében, de ekkor sem a más nyelvek elnyomásaért.

Ha most azt mondanák, hogy Magyarországot egy élehetetlen fajta lakja, olyan, mely évszázadokon át nem tudta nyelvileg magába olvasztani a más nyelvűeket, — ez a fajta nem érdemli meg, hogy éljen, ezt el kell pusztítani, — akkor ezt az okoskodást még valahogy meg lehetne érteni ; nem volna humánus, de legalább logikus volna imperialista szempontból nézve.

De azt mondani : el kell pusztítani ezt a nemzetet azért, mert itt tót az, aki századok előtt is az volt ; román az, aki évszázadok alatt szívárgott be ; szerb és német és rutén az, aki mint ilyen jött be az országba, és ezt mondani akkor, amikor a wilsoni elvek szerint minden nemzetiségnek és minden nemzetnek önálló jogát akarjuk megvédeni : ez a józan értelem előtt megfoghatatlannak tetszik ; *mert ez azt jelentené, hogy a magyar nemzet halállal lakoljon azért a páratlan toleranciáért, amely a legnagyobb erénye a humanizmus és az igazság szempontjából.*

Ez nem férne meg a wilsoni elvekkel, amelyeket a humanizmus és az igazság örök eszméi sugalltak.

*

Egyébként kezd a külföld is már tudatára ébredni ezeknek a dolgoknak.

A Genfben megjelenő *Journal de Genève* 1919 febr. 7-iki számában egy svájci francia ember következő válaszát közli a lap főszerkesztőjének, *Martin Williamnak a románok álláspontját képviselő vezércikkére az erdélyi kérdésben* :

Ha Magyarország a románokat, akik területén laknak, csakugyan meg akarta volna magyarosítani, *akkor most nem volna irredenta*. Megvannak az iskoláik, ahol a román nyelvet nemzeti nyelvnak tekintik, megvan a saját papságuk és szabad vallásgyakorlatuk : ezt nevezik egy másnyelvű nép megmagyarosításának. A románok éppen most fogták el és internálták az erdélyi római katolikus püspököt és az erdélyi református egyház fejét, egyéb erőszakoskodásaikról nem is szólva. *Nem látom megokoltnak az elnyomás miatt való panaszt, mikor az az elnyomás a valóságban soha sem volt meg*, legföljebb a románok abbéli óhajtságában, hogy mártirok gyanánt szerepeljenek. Az okok, melyekkel az államok étvágyukat mentetegetni igyekeznek, háromfélék : 1. a történeti jog, 2. a nemzetiségi elv, 3. a gazdasági szükségesség ; ezekhez az okokhoz egy negyediket is lehetne csatolni : *a civilizáció jogát*. A főntebb mondottak fölöslegessé teszik, hogy kiemeljem : melyik oldalon van a történeti jog, amelyet egyébként olyan gyanus módon kezelnek, hogy a leg-hajmeresztőbb igényekre is feljogosítani látszik.

*

Szerző nem tagadhatja meg magától azt, hogy egy érdekes kis adalékkal ne illusztrálja a magyar nemzet nemzetiségi politikáját.

Midőn a volt francia miniszterelnök, *Caillaux*, pénzügy-miniszter korában néhány évvel ezelőtt Magyarországon járt, az akkori magyar miniszterelnökkel, *Széll Kálmánnal* való találkozására alkalmával azt mondta, hogy :

»Önökről az a felfogás uralkodik minálunk odakiünn, hogy elnyomják a nemzetiségeket és erőszakosan magyarosítják őket«.

Széll Kálmán — aki pedig igen beszédes ember volt — erre csak annyit felelt, hogy felkérte *Caillaux*-t, engedje meg, hogy őt egy órai sétaútra vihesse délután Budapest környékére. A két miniszter autóba szállt és 20 perc múlva megérkeztek egy nagy faluba, ahol egy lélek sem beszélt magyarul, hanem *csak svábul*. További 20 percnyi autózás után egy másik faluban *egészen tót lakosságra akadtak* és további 30 perc múlva egy *rác kisvárosba értek*.

Ennél beszédesebb argumentumot a magyar miniszterelnök nem tudott vendégének prezentálni annak bizonyítására, hogyan történik nálunk a magyarosítás.

'Van-e még egy nagy város a világon, amelynek legközvetlenebb környezetében békésen élnek oly különböző anyanyelvű emberek, akik az ország nyelvét nem értik?'

*

Tévesen mondják Magyarországról, hogy sovinizta ország; és hogy *egy nyelv* megtanulására akarja kényszeríteni egész lakosságát. Ellenkezőleg! *Magyarország poliglott ország!* Sehol a világon nincs ország, ahol a lakosság túlnyomó része két nyelvet beszélne, mint itt; amelynek intelligenciája 2—3 nyelvet beszél, amelynek fensőbbrendű művelt osztályai jóformán az összes világnyelveket bírják.

*

Mindezekből kiderül, hogyan járt el Magyarország a maga idegen nyelvű lakosaival szemben.

*Itt soha sem vertek meg senkit azért, hogy tótul beszélt; itt nem löttek le gyermekeket, mert tót nótákat dudoltak; itt nem tiltottak el telefon-beszélgetéseket, az ország bármely nyelvén hangzottak légyen azok. Itt nem fosztottak meg embereket állásuktól és kenyerrüktől, mert nem ismertek egy rájuk oktrojált idegen nyelvet. Itt nem mondták soha, hogy a magyar államban mindenkinek *kutyakötelessége* magyarul tanulni, itt nem vertek rá senkire *huszonöt botot*, mert az ország valamely nyelvén való *ujságot* vett a kezébe. Itt nem kergettek senkit a nyomorba és pusztulásba azért, hogy más nyelvet beszélt.*

Itt ezer év alatt nem történt annyi sovén butaság és lelkiismeretlen igazságtalanság, mint most egy hét alatt a megszállott területen.

*

A külföldnek jó lesz tudni, hogyan járnak el a csehek a megszállás ideje alatt, hogy megítélhesse, mit csinálnának akkor, ha valóban urai volnának ennek a vegyes nyelvű országnak, minő volna itt az egyéni szabadság, minő a közszabadság.

Pedig *Wilson* egész politikájának vezérlő eszméje — ezt tanusítja minden könyvének minden egyes lapja — *az ember egyéni szabadságának biztosítása* — ezért szállott síkra fanatikus lelkesedéssel az irodalomban, a tanári katedrán, a politikai szószéken.

9. *Elszász-Lotharingia.*

És mellettünk emeli fel hatalmas szavát *Elszász-Lotharingia*; a revanche gondolatának a világ végéig legbeszédesebb megtestesülése.

Nem lehet hatalmasabb szószólónk Elszász-Lotharingiánál. Semmiféle érv és semmiféle okoskodás nem bizonyítja fényesebben azt, hogy az összetartozandóság érzését *nem is a nyelv azonossága dönti el, hanem az összeszokás, az együttesen átélt történelmi idők, az együttesen vívott harcok*

emléke, a közös kultúra áldása, a lelkiületnek, az érzésnek, a felfogásnak homogeneitása.

Majdnem 50 évi elválasztás után, midőn az öregek rég elhaltak, majdnem egészen új nemzedék páratlan lelkesedéssel fogadta Poincaré, Pétain és Foch bevonulását Strassburgba. Pedig Elzász lakosságának szinte 85%-a német nyelvű és eredetű.

Minő ereje lehetett ott a francia kulturának, minő szugesztioja az emlékeknek, mely ily tomboló lelkesedésben tört ki. Pedig micsoda Strassburg, Metz és Colmar franciaság szempontjából: összehasonlítva Kolozsvárral, Kassával, Pozsonnyal magyarság szempontjából.

Elzász-Lotharingia története igen tanulságos történet. Nincs oly bölcese a világnak, aki nem tanulhatna belőle. Aki megérti és aszerint cselekszik, az levonja ennek a háborúnak véres tanulságait. Mert ez a történet azt tanítja, hogy *a revanche eszméjének el kell tűnnie a világból; mert amíg a revanche gondolata él, a háború nem szűnhetik meg.*

Aki egy nemzetet legértékesebb javaitól foszt meg, aki egy országot a hatalom erejével megcsonkít, az előkészíti holt bizonyossággal a legközelebbi háborút.

A mai győző, aki visszaél hatalmával, okozója a holnapi háborúnak.

Aki külföldi ember a magyar problémát meg akarja érteni, az foglalkozzék Elzász-Lotharingia kérdésével.

10. Viselkedésünk a háboru alatt.

Mellettünk szól *viselkedésünk a háború alatt.* Csak mi tudjuk azt, hogy mily emberségesen bántak itt a foglyokkal, mily gyöngéden az internáltakkal, mily kevés gyűlöléssel vívták katonáink harcaikat.

Csak mi tudjuk azt, hogy itt a nép szükös kenyerét

testvériesen megosztotta a házába fogadott fogolylyal; hogy itt az internáltak az egész háború ideje alatt úgy folytathatták az életet, mint annakelőtte; hogy itt minden angol, minden francia, minden olasz úgy járhatott keresete után, mint előbb; úgy állt a hatóságok védelme alatt, mint bármikor.

Mi tudjuk azt, hogy a mi országunk fiai, akik mint foglyok, a világ minden tájába elszóródtak, sok helyütt kínoknak, nélkülözéseknek, bántalmazásoknak voltak kitéve. Mi mégsem éltünk retorzióval, még sem szüntünk meg emberségesen bánni ugyanazon népeknek itt foglyul ejtett fiaival.

Csak mi tudjuk azt — és büszkék vagyunk rá, — hogy a hosszú háború alatt *Magyarország volt az emberiség oázisa a világon.*

11. Megszálló ellenségeink viselkedése.

Mellettünk szól *megszálló ellenségeink viselkedése.*

Ellenségeink is a mi érdekünkben dolgoznak.

Ahogy ők a »békés megszállás« alatt viselkednek, jobban ártanak a maguk ügyének, mint ahogy mi képesek volnánk ártani; jobban használnak a mi ügyünknek, mint ahogy mi képesek volnánk használni.

Egész viselkedésük azt bizonyítja, hogy az erőszakra akarnak támaszkodni, mert nem biznak azoknak az argumentumoknak az erejében, amelyeket nemzeti, faji, nyelvi és történelmi összetartozandóságukról világgá kürtöltek.

Nem biznak ezekben és ezért nem merik magukat alávetni a wilsoni elveknek; nem rendelik alá magukat az önrendelkezési jog alapelveinek; nem kívánják, sőt egyenesen *perhorreszkálják a népszavazást.*

Van-e érdekesebb momentum annál, hogy még szocialista kiküldötteik is Bernben *a felső-magyarországi népszavazást feleslegesnek és célszerűtlennek deklarálták?*

A berni konferenciának egyik legérdekesebb tünete az, hogy az összes nemzetek kiküldöttei között egyedül a csehek állottak határozottan imperialista álláspontra, egyedül ők hangoztattak hatalmi és militarista jelszavakat, egyedül ők ellenezték szocialista létükre azt a határozati javaslatot, mely elítéli »az erőszakos vagy a burkolt annexiókat úgynevezett történelmi igények, vagy úgynevezett gazdasági szükségességek alapján« és mely ellenzi »befejezett tények alkotását vitás területeknek előzetes katonai megszállása útján.«

Ennek a berni konferenciának a mi szempontunkból érdekes, de a világpolitika szempontjából is beszédes eredménye, hogy a csehek, akik mindent Wilsontól vártak, amíg azt hitték, hogy elvei értelmét elcsavarhatják és hogy azokat nem kell komolyan venni — most egyenesen *szembelyezkedtek a wilsoni elvekkel*.

Azt azonban ők maguk is belátják, hogy ezzel az állásfoglalásukkal gyanussá teszik magukat magas pártfogóik szemében és ezért egyik megbízottuk állítólag *Masaryk* elnök nevében Párisban a békekonferencia egyik bizottsága előtt kijelentette, hogy a tótok között azért nem lehet a népszavazást megejteni, mert ezt a népet a magyarok évek hosszú során át annyira elnyomták, hogy ma már *képtelenek politikailag önállóan gondolkodni*.

Felette kellene csodálkoznunk azon, ha ez a nyilatkozat tényleg *Masaryk*tól származna. *Masaryk* igen kiváló filozófus hírében áll — ez az okoskodás ellenben teljesen illogikus. Ha a tótok nem tudnak politikailag önállóan gondolkodni: hogy jutottak annak tudatára, hogy ők politikailag el vannak nyomva; hogy keletkezett az az állítólagos vágyuk, hogy a cseh birodalomhoz csatlakozzanak.

Egy ilyen, a népek életében felette szokatlan gondolat és aspiráció igen magas politikai érettséget tételezne fel.

De a Masaryk tétele más szempontból is tarthatatlan. Teljességgel nem áll az, hogy a tótok kulturailag különösebben vannak elmaradva, mint az ország egyéb lakossága. Az analfabéták száma alig valamivel nagyobb náluk, mint a magyaroknál, horvátoknál.

Az írni-olvasni tudók száma a tótoknál 59.1%, a horvátoknál 62.5%, a magyaroknál 67.1%.

Ezen okoskodás értelmében a horvátokra is alig lehetne ráfogni, hogy önálló politikai gondolkodásra képesek, holott közel 700 éve önálló államot alkotnak, az önálló politikai gondolkodás és önrendelkezés lehetőségét teljesen meg kellene tagadni a szerbektől, akik között az írni-olvasni tudók száma csak 51.3%.

Wilson bizonyos fokig még az afrikai gyarmatok lakosságának is meg akarja adni az önrendelkezés jogát — ők maguk állapítsák meg, melyik pártfogó hatalomhoz akarnak csatlakozni. *És Masaryk az egész felső-magyarországi tót népet nem tartja érettnék e jog gyakorlására. Ez igazán nem hízelgő rájuk nézve. Ily rossz véleménnyel a magyarok közül senki sincs velük szemben.*

Egyébként felette érdekes, hogy minő következtetések a csehek az ő argumentumaik használatában. Ha a csehországi németekről van szó, akkor történelmi jogról, évszázados hagyományról, gazdasági egységről beszélnek. Ha ellenben mi ugyanezeket hozzuk fel a magyarországi tótokra vonatkozóan, akkor ezek a szempontok mellőzendők, mert *csak a néprajzi elv* döntheti el a kontroverz kérdést. Akkor nincs gazdasági egység, nincs történelmi jog, *nincs önrendelkezés*, akkor csak néprajzi elv van, még akkor is, ha oly gyenge lábon áll, mint ebben az esetben, midőn a csehek és tótok származásának és nyelvének különbözősége kétségen fölül áll.

Az entente államai már küldtek ide bizottságokat, hogy az itteni állapotokról meggyőződést szerezzenek. De ezek a bizottságok még a megszállás elején voltak itt és akkor, mikor még csak kisebb része volt megszállva az országnak és amikor a megszálló seregek — éppen tekintettel az angol és az amerikai missziókra, — nagyon ügyeltek, hogy azok valami kivetni valót ne találjanak.

Most kérjük ugyanezeket a hatalmakat, küldjenek ide újra bizottságokat, minél többet, minél gyakrabban.

Hadd győződjenek meg arról, hogy mi megy itt végbe valójában, hogy minő cseh és román erőszakoskodások vannak itt napirenden és hogy amily mértékben növekednek ezek az erőszakoskodások, úgy nő, erősödik és *terjed a cseh-ellenes, a román-ellenes, a szerbellenes mozgalom a mi tótjaink, a mi románjaink, horvátjaink körében.*

Hadd győződjenek meg arról, hogy a tót népnek és a román népnek még az a része is, amelyre talán valamikép hivatkozhattak, hogy velük rokonszenvezik, mihelyest megismerte, mihelyest látta a cseh uralom elkapatott kiméletlenségeit, mihelyest tapasztalta a román imperium vér-lázító brutalitását — annyira elhidegült mindjárt hódító fajtestvéreitől, hogy *hallani sem akar róluk.*

Hadd hallják meg, hogy a tótok közül azok is, kik azelőtt nem beszéltek magyarul — most tüntetően magyar nyelven társalognak az utcán; hogy a csehek, románok, szerbek által a nagyobb városokban rendezett népszámlálási próbákon még azok is magyaroknak jelentkeznek most, akik az azelőtti népszámlálásokon a való származásukhoz híven az illető nemzetiséghez tartozóknak mondták magukat.

Hadd lássák meg, hogy minő tökéletes kiábrándulás következett be azokban a tót és román körökben, amelyek évtizedes következetes felbujtás és lázítás folytán szinte már az ő érdekkörükhöz látszottak tartozni.

Hadd ismerjék fel, hogy az a rövid két-három hónapi elszakadás elég volt arra, hogy megtanulják a tót és román népnek még ezek a részei is, hogy mennyire egymásra vagyunk utalva és hogy mennyivel jobb dolguk van a kulturált és békés fejlődésű Magyarországon, mint az imperialista láztól megrészegített, hódító hóbortjában teljesen elvakított cseh és román imperiumban.

Uj bizottságokat kérünk! Hadd lássák meg, *az elnyomott népek kívánják-e a felszabadítást!*

Hadd győződjenek meg arról, hogy *milyen rosszul, milyen nagyon rosszul vannak informálva a nagyhatalmak, milyen szemérmetlen valótlanságokkal és ferdítésekkel traktálják őket az ő »szövetségeseik.«*

Hadd lássák saját szemekkel, mennyire vágyakoznak a tótok a minél gyorsabb elcsehesítésre, a románok az áhított nagyszerű román kulturára, — a botra és a korbácsra — az elkerülhetetlen rabszolgasorsra.

Csak jőjjenek új bizottságok! Hadd győződjenek meg róla, hogy *szinmagyar városok*: Kassa, Kolozsvár, Komárom, Marosvásárhely, Pécs és annyi más *magyar kulturaközpont*: Pozsony, Temesvár, Eperjes, Rimaszombat, Besztercebánya, Nyitra, Szatmárnémeti, Ungvár, — *milyen türelmetlenül várja a felszabadítást.*

Hadd lássák meg valódi ábrázatát azoknak a népeknek, amelyeket pártfogásukba vettek, hadd lássák őket munkájuk közben, hadd lássák, *hogy ezek a derék felszabadítók minő kiméretlen elnyomók, hogy ezek az önzetlen barátok minő borzasztó módon aknázzák ki a hatalmuk alá került népeket, minő anarchia, minő felfordulás keletkezett már is a felszabadítás folyamán.*

Hadd lássák ők is a felszabadítottakat örömeik és boldogságuk közepette, mely oly nagy és oly bensőséges, hogy statáriumot, tömlöcöt és akasztófát kellett kihirdetni az

egész megszállt felvidéken, nehogy az öröm kicsapjon a medréből.

És hadd referáljanak azután ezek a bizottságok a hazugságokkal félrevezetett Európának, ahova a mi hangunk el nem hatol és különösen Wilson elnök úrnak, hogy »ezek az elnyomott nagy néptömegek mennyire élénken érezték a felszabadulás szükségét« és hogy »férfiaiknak, asszonyaiknak és gyermekeiknek biztonságát, boldogságát és jólétét« — minő kezekre akarta bízni.

12. Az ország kifosztása.

Amikor a mi ügyünk szóba kerül és hivatkozni fogunk arra a nagy igazságtalanságra, mely velünk történt, midőn azokat bízták meg az ország nagy részének »békés megszállásával«, akik itt olesó dicsőséget szereznek maguknak azzal, hogy egy teljesen védtelen országot és annak lakosságát kifosztják, sanyargatják, brutalizálják, akik mindent ellopnak, elrabolnak és az országból kicipelnek, — akkor mi követelni fogjuk a Wilson-féle alapelvek alapján a teljes helyreállítást, a teljes jóvátételt. *Ehhez feltétlen jogunk van!*

Mi nem tudjuk, miért tartotta szükségesnek az entente, hogy országunkat megszállassa, mikor amúgy is önként leszereltünk és védtelenné tettük magunkat. Mi nem tudjuk, miért bízták meg éppen ezeket a szomszédainkat a megszállással, holott előre volt látható, hogy ez nem lehet a katonai szabályok szigorú szemmeltartásával végrehajtott békés és emberséges megszállás.

Mi csak azt tudjuk, hogy lehetetlen a Wilson eszmével összeegyeztetni azokat a cselekedeteket, amiket itt véghezvittek és amik a háborús állapotoknál is borzasztóbb helyzetet teremtettek egy nemzet kebelében, amely bizalommal fogadta az ígéket, amelyek feléje hangzottak.

Mi csak azt tudjuk, hogy Wilson még retorzióképen sem koncedálta ily cselekvéseknek elkövetését, midőn

kijelentette, hogy a világ még bűnhődésül és a dolgok helyreállítása címén sem fogja hasonló rémségek elkövetését megengedni.

Mi csak azt tudjuk, hogy a Wilson által mindig fennhangoztatott pártatlan igazságosság értelmében nem szabad különbséget tenni a háborúban résztvett nemzetek között és kell, hogy legyen egy olyan igazság, amely nem ismer kedvezményt és nem ismer különböző mértéket, hanem egyenlő jogokat az összes számbajövő nemzetek részére.

Mi csak azt tudjuk, hogy a megszálló országok kormányai teljes ellentétbe helyezkedtek a wilsoni elvekkel, amelyek sarkpontja, hogy sem annexió, sem kártérítés, sem hadisarc és hogy ők, minthogy az annexió iránt nincsenek teljesen megnyugtatta, rajtunk előbb beakarják hajtani azt a hadisarcot és azt a hadikárpótlást, amely őket legkevésbé illeti meg.

Mert amit ellenségeink művelnek, az a józan gondolkodású emberben azt a meggyőződést kelti, hogy *ők is tisztában vannak azzal, hogy ők területileg Magyarország rovására gyarapodni nem fognak.*

Ha én egy területet el akarok foglalni, birtokba akarok venni, országomba be akarom népestül, mindenestül kebelezni, akkor azt nem pusztítom el, nem rabolom el legbecsesebb kincseit, nem szerelem le gyárait és gépeit, nem hurcolom el legértékesebb vagyonát, nem fosztom meg a folytatólagos megműveléshez, fejlesztéshez és adminisztráláshoz legfontosabb eszközöktől, nem teszem magam lehetetlenné, hogy birtokba vehessem.

A »békés megszállás« örve alatt itt garázdálkodó ellenségeink azért hurcolnak el mindent az ország területéről a maguk dominiumára, mert bizonyosak afelől, hogy ők *itt* nem fognak megtelepedni és hogy a »kobozmányokat« csak otthoni őrizetben tekinthetik az övéiknek.

Megbízható hírek szerint csak magába Csehszországba negyedóránként indul egy-egy vonat Észak-Magyarországból, megrakva mindennemű áruval, eszközzel, szerszámmal, felszereléssel, gazdasági és ipari termékkel, sőt még elharácsolts pénzzel és értékjeggyel is. Arról értesülünk, hogy kórházaknak egész felszerelését, iskoláknak egész bútorzatát és összes taneszközeit, állami épületeknek egész leltárát, mindennemű bútorát, mindennemű kezelési eszközét, gyáraknak mindennemű elszállításra kész árucikkét, bányáknak mindennemű termékét vagonokba rakják és egyszerűen elszállítják Csehszországba.

Ehhez a valóságos országfosztáshoz, aminő béke idején még soha elő nem fordult a világon, semminemű békekonferencia beleegyezését nem adhatja.

Ezeknek a köz- és magánvagyonban okozott óriási károknak visszatérítése vagy megtérítése alól semmiféle európai areopág őket feloldani nem tudja, annál kevésbé, mert hisz itt nem egy hódított és egy hódító országról van szó, nem is legyőzöttről és győzöről, mert hiszen mi nem állottunk harcban sem a cseh nemzettel, sem Romániával, midőn a fegyverszünetet megkötöttük. Mi az ántánttal állottunk harcban, mi előtte tettük le a fegyvert, tőle kértünk fegyverszünetet és vele állapodtunk meg a békés megszállás feltételei tekintetében.

Itt tehát még csak nem is a háború okozott károk megtérítéséről van szó, hanem arról, hogy nevezett *szomszédaink a békés megszállás katonai misszióját a magyarországi köz- és magánvagyon erőszakos elhurcolására használták fel.*

A wilsoni elvek között van paragrafus a háború okozta károk megtérítéséről és helyreállításáról, *de nincs paragrafus a fegyverszünet alatt történt rablások legitimitásáról.*

A wilsoni elvek szelleme megkívánja, hogy a harácsoló országok minden innen ellopott tárgyat az utolsó darabig

visszahelyezzenek a maga helyére, minden itt okozott kárt az utolsó fillérig megtérítsenek, mert különben ez az ország nem lehet abban a helyzetben, hogy a maga részéről megfeleljen a wilsoni elvek elfogadása által vállalt kötelezettsége azon részének, mely őt Szerbia helyreállítása tekintetében meg fogja illetni.

A megszálló országok által elharácsoltság kár hozzávetőleges számítások szerint Magyarország vagyonának igen jelentékeny részét teszi ki és az entente-nak érdeke, hogy ez a vagyon a maga rendeltetésének visszaadassék, *nehogy Magyarország a maga nemzetközi kötelezettségei teljesítésében meg legyen akadályozva.*

A kár megállapítása igen nagy munkát fog adni és az entente érdekében is áll, hogy ez a megállapítás mielőbb szabatosan eszközöltessék. Ennél a megállapításnál számbaveendő lesz egyrészt a rekvizícióknak az az agyafúrt módszere, amely itt a megszállás alatt gyakorlattá vált.

A megszálló hatalom ugyanis az egyes kerületekben megjelenésekor rögtön igen alacsony maximális árakat állapít meg rendeletileg és ezeken — az eredeti áraknak mintegy tizedrészén — azután másnap összevásárolja az illető vidék összes élelmiszerkészleteit és kiviszi őket az országból. Ezen az úton fosztja meg a lakosságot mindenemű értékétől, vagyonától.

Másrészt pedig a bankjegyek lebélyegzését rendelte el. Csak a lebélyegzett bankjegyet tekinti érvényesnek, így kényszerít mindenkit arra, hogy bankjegyeit a lebélyegzési művelet céljából bemutassa és ezen bemutatás alkalmával mindenkitől *erőszakkal elveszi készpénzének felét* és 10% -kal kamatozó valamilyen kötvénnyel vagy adósságlevéllel helyettesíti.

Teljességgel fel nem tehető, hogy az entente bármelyik megszálló hatalomnak jogosítást adott volna ily pénzügyi műveletekre,

Miután a megszállás Magyarországnak majdnem kétharmadára kiterjed, nyilvánvaló, hogy az országot teljesen kirabolják, tökéletesen kifosztják, mindenéből kiforgatják és hogy az, ha minden helyre nem lesz állítva, teljességgel képtelen lesz bárminemű kötelezettségének megfelelni.

A megszállásnak ez a keresztülvitele még a legelfogultabb ellenségeinknek is ki fogja nyitni a szemét és igazolni fogja, hogy minő — szinte jóvátehetetlen — égbekiáltó igazságtalanság az, amely velünk történt.

Nem hisszük, hogy az entente államférfiai közül adjon csak egy is, aki ezekkel a dolgokkal azonosítaná magát, akit el nem fogna az undor, amidőn látja, hogy kis nemzetek miként hálálják meg azt a bizalmat, amellyel a világ első nemzetei őket megtisztelték.

13. Fejezet az atrocitásokról.

A mi ügyünket szolgálják azok a *rémes atrocitások* és azok a *barbár kegyetlenségek*, amiket a békés megszállás ürügye alatt ellenségeink elkövetnek és amelyek a művelt világ megvetését provokálják.

Mindenki megborzadva olvassa napról-napra azokat a rémhireket, amelyek a megszállott területekről hozzánk érkeznek és amelyek bizonyítják, *hogy barbár hordák betörték egy fejlett civilizációba*; és bizonyítják jobban, mint ahogy mi ezer argumentummal be tudnók igazolni, hogy *ezek az ázsiai hordák nem méltók arra a szerepre sem, amelyet katonai konstellációk folytán ideiglenesen rájuk bízunk*.

Amikor a civilizált világ, *a művelt angol és az emberséges amerikai értesülni fog az itt végbement rémségekről*, akkor látni fogja, hogy ezek túlszárnyalják mindazt, amit valaha *örmény kegyetlenkedések és belga Kongó-atrocitások* címén az angolok a világ ítélete alá bocsátottak, túlszárnyalnak

mindent, ami valaha Európában a legsötétebb középkorban történt.

Bármily rettenetesek a szenvedések, amelyeknek hazánk megszállott területének lakossága ki van téve, bármily rémségesek azok a katasztrófák, amelyek egyes embereket és családokat érnek : *ezek a martírok fogják igazán kiküzdeni az ország integritását.*

Ezeknek szenvedései fogják megváltani a hazát !

*

Nem tartom lehetségesnek, hogy azok, akiket megillet ez a kötelesség, ne gondoskodtak volna arról, hogy azok a példátlan atrocitások, amelyeket az idegen megszálló hadseregek, különösen a román csapatok itt véghez vittek, és nap nap után véghez visznek, — megfelelő formában az illetékes európai tényezők tudomására jussanak. De ha ez megtörtént is, vagy meg fog történni, lehetetlennek tartom ezeket a sorokat közrebocsátani a nélkül, hogy legalább néhány sorban rá ne mutassak ezekre a példátlan dolgokra.

Hiszen a külföldi ember, aki esetleg ezt a füzetet kézhez veszi, joggal azzal a szemrehányással illethetne, hogy nem kapott teljes képet a magyarországi állapotokról, mert hiányzik ebből a vázlatból az, ami legalkalmasabb arra, hogy a civilizált emberiséget felrázza és annak a kötelességének tudatára ébressze, amely elől ily rémségek hallatára lehetetlen elzárkóznia.

Ami Magyarországon most a »békés megszállás« ürügye alatt történik, az meghalad minden képzeletet.

A sötét kor legsötétebb lapjaira emlékeztetnek az állati kegyetlenségnek azok az orgiái, amelyeket az emberiségük-ből kivetkőzött vadállatok nap nap mellett elkövetnek.

Köteteket lehetne megtölteni a román megszálló csapatok embertelen viselkedését bizonyító dokumentális tények felsorolásával ; azoknak a vadállati kegyetlenkedések-

nek leírásával, amelyek minden emberi kulturát megcsúfoló borzalmas mivoltukban felülmulják még azokat a fogalmakat is, amelyeket a háború alatt már megszoktunk.

Ha itt néhányát ezeknek a barbárságoknak, amelyeket reguláris és irreguláris csapatok elkövettek a megszállott területeken, bővebb részletezés nélkül csak jelzünk, tesszük ezt azért, hogy kellő világításba helyezzük annak a szándéknak még csak elképzelésben is rettenetes voltát, hogy lehetett egy pillanat, amidőn a legműveltebb nagy nemzeteknek a párisi konferencián együtt ülő képviselői arra gondolhattak, hogy Erdélyt ezeknek a »felszabadító« *bestiális vadállatoknak engedjék át prédául.*

Az, hogy egész családokat otthonukból kikergetnek, tartózkodási helyükről elűznek, hogy a legelőkelőbb embereket túszozul cipelik el, hogy a nyílt utca során a járókelőktől minden értéktárgyat elszednek, hogy hatalmas máglyákat raknak, hogy ott a polgári lakosság levelezését és az összes magyar újságokat elégetik, hogy azokat a diákokat, kis és nagy fiúkat és leányokat, akik nem bírják elfojtani magukban elkeseredésüket hazájuk megcsúfolása miatt, bánatukat nemzetük szerencsétlensége miatt, nyakra-főre korbácsolják, hogy azokat a magyarokat, akik magyar zászlóval várják a francia tábornokot, gépfegyverrel megtámadják, azok a gyengébb dolgok közé tartoznak azokhoz képest, amit még ezen felül elkövetnek.

A bot-büntetés napirenden van. Előkelő embereket, jegyzőket, bírákat korbácsoltatnak, állami alkalmazottakat megvesszőznek, törvényszéki bírákat botoznak. Ha két ember nappal az utcán megy és ha első felszólításra nem mennek széjjel, akkor bekisérik őket és 25 botot vernek rá mindegyikre. Aki magyarnak vallja magát, magyarul beszél, vagy a nyilatkozatot, hogy ő román alattvaló, alá nem írja — bot-büntetést kap. Egy állomásfőnököt mindennap megbotoztak, mert nem volt képes annyi vona-

tot indítani, amennyit a románok követeltek. A vasutasokkal, bányászokkal, egyáltalában a munkásokkal szemben a leghallatlanabb atrocitásokat követik el.

A sztrájkjogot akként tisztelik, hogy a munkásokat, akikhez hozzáférnek, megbotozzák, így szökésre indítják őket és társaikat és így szabadítják meg a területet a magyar nyelvű lakosságtól.

Egy község katolikus papját 31-ed magával egy zárkába csukták, majd meztelenre vetköztették és megveszszözték. Arra a megjegyzésre, hogy ő senkinek sem ártott és mint pap, különös bánásmódra tarthat számot, kétszer annyi botbüntetést kapott, mint a többi. Ártatlan és művelt, a munkás társadalomhoz és a szellemi élitehez tartozó emberek egész sora a botozások folytán szélütést kapott, vagy megbénult, vagy megőrült, vagy behalt.

Huszonöt bot a legkisebb büntetés a legesekélyebb dologért. Férfiakat és lányokat meztelenre vetköztettek és megkorbácsoltak; megveretésük után meg kellett köszönniök és azt kiáltaniok: »Eljen Nagyrománia!«

Három esendőt elfogtak, azokat összeverték és végül arra kényszerítették őket, hogy egymást verjék; azután levetköztették őket, hóba fektették és megbotozták.

A botozáson kívül a *sózás* általános szokássá vált. Európai ember nem tudhatja, mi ez. Ez speciális román találmány. Azt jelenti, hogy valakinek nyílt sebet sóval bekenik és így különben is nagy fájdalmát pokoli kínná fokozzák fel. Az elfogott emberek testébe vágnak és besózzák a sebeket. Az egyik pályaőrt a hátán megsebesítették, a véres sebet besózták, azután szurkos fonállal bevarrták.

Az *erőszak* elkövetésének nincs se szere, se száma. Kis gyermekeket meggyaláznak és védelmükre siető rokonaikat nyomoréokra botozzák. Lányokat anyjuk szemeláttára becselenítettek meg és anyákat leányuk előtt. Egy pályaőr nejjén 37 izben követtek el erőszakot.

A szellemi élitehez tartozó férjeket, akik meg akar ák akadályozni feleségeik meggyalázását, az asszony szemeláttára agyonlőtték.

Mondjunk-e még el más ily rettenetességeket?

Ártatlan embereket minden ok nélkül agyonlövöldöznek. Egy fakereskedőt szakállánál fogva felakasztottak és így függve tartották addig, míg a román hadnagy tizig számlált. Egy katonának a sapkájáról leszedték a nemzeti-szinü szalagot és arra kényszerítették, hogy azt megegye. Órák hosszat hideg vízbe állítják az embereket. Egy művelt embert, egy nagy község jegyzőjét puskatussal megvertek és a legnagyobb hidegben a folyóba bekergették. Ott kényszerítették, hogy igyék a vízből és kiáltsa : »Éljen Nagy-Románia !« Azután katonatisztek oly brutálisan elverték, hogy eszméletét elvesztette ; agyrázkódást szenvedett.

Városi tanácsosokat elfognak és velük suroltatják a zárkát, amelybe őket becsukják. Az egyik vendéglősnek a fejét az árnyékszék nyílásába benyomták ; egy másik emberrel pedig mosdóvizet itattak. Katonatisztek katonatisztekot internálnak és különböző torturákkal gyötrik őket. Iszonyat leírni : trágyát etetnek velük !

Amit a román megszálló hadsereg néhány nap alatt embertelen vadságban és brutalitásban elkövetett, azt évszázadok alatt nem expiálhatja. *Aki erre az emberfajtára rá akarja bízni egy jobb sorsra érdemes nép sorsát, az Isten és ember előtt felelősséget vállal és részesévé lesz ezeknek a Dante fantáziáját megszegyenítő és az emberi nemet megcsufoló gázságoknak, aminőket egészen vad és teljesen civilizálatlan népek sem volnának képesek elkövetni.*

*

A miokfejtéseink és argumentációink gyöngé hangját alig hallják meg a külföldön most azok, akik ezerféle bajával vannak öltelve az emberiségnek, de ezeknek a martiroknak

a szenvedései még a háború rémségei után is az égbe kiáltanak és az emberiség sorsának mai intézői meghallják és meglátják majd, hogy *Wilson emberies elvei és eszméi* mivé váltak a megszálló nemzetek kezében. Meghallják és belátják, hogy a szerencsétlen Erdélyt oly gyorsan, ahogy csak lehet, fel kell szabadítani ezeknek a barbár hordáknak uralma alól.

14. *A mi mérsékletünk.*

A művelt világ rokonszenvét fogja nekünk bizonyára biztosítani az a *bölcs mérséklet*, amellyel ezekben a súlyos napokban elszenvedjük a ránk mért csapásokat, és az a *józan okosság*, hogy nem ragadtatjuk el magunkat meggondolatlan és céltalan retorziókra.

Az egész világ óriási hatalmával szemben állva, mit is érnének pillanatnyi rész-sikerek.

Csöndes türésünk és méltóságos tiltakozásaink, a történelemben páratlanul álló önuralmunk és mélységes bizodalunk az igazságosság diadalában és a wilsoni elvek erejében — a nemzetek tanácsában a végleges elhatározások során szemben fognak állani ellenfeleink nagyzoló féktelenségeivel, kapzsiságával, bosszúvágyukkal.

Ha egy ország elveszti a háborút, kénytelen magát alávetni a győző akaratának addig, amíg a kiengesztelő béke bekövetkezik; kénytelen eltűnni a katonai megszállást. Nagy fájdalomunkra az entente-hatalmak ezzel a megszállással azokat bízták meg, akik országunk nagy részét elakarják hódítani. Azokat, akik részben velünk együtt harcoltak az entente ellen, részben velünk már előzőleg békét kötöttek.

Ha próbaidőnek szánta az entente ezt a megszállási időszakot, akkor ellenségeink elbuktak.

Azzal, ahogy ők a rájuk bízott feladatot teljesítik, mindennél beszédesebb bizonyítékot szolgáltatnak arra, hogy ők a rendnek még ideiglenes biztosítására sem alkal-

masak, nemhogy állandó imperiumra egy náluknál fejlettebb, érettebb és műveltebb nép felett.

*

Barátaink az entente országaiban — mert vannak ilyenek is, bár igen kis számmal — sokszor kérdezték, miért tűrjük a megszálló ellenségnek tűrhetetlen túlkapásait, jogtalan beavatkozásait, szerződés-szegéseit, fegyelmetlenségeit? Azt mondták, hogy nyugalmunk arra enged következtetni, hogy mi megbékéltünk a sorssal, hogy a megszállást és a végleges annexiót is természetesnek tartjuk, az ellen nem fogunk tiltakozni, azt nyugodtan el fogjuk viselni, mint a sors által ránk mért intézkedést.

Figyelmeztettek arra, hogy megszálló ellenségeink így festenek le minket az entente hatalmasai előtt.

És mi mindezek dacára megőriztük önuralmunkat a lehetőség legszélső határáig, mert ráállottunk volt a jog és az igazság alapjára, a wilsoni alapra és ezen ki akarunk tartani mindvégig.

Nem akarunk alkalmat és okot adni arra, hogy minket joggal megvádolhassanak a megállapodások megszegésével, a rendnek felbontásával és azoknak a veszélyeknek felidézésével, amelyekkel a rendbontás ma jár.

De ennek dacára és ép emiatt fogja a világ megérteni, hogy midőn az elkövetett brutalitásokkal türelmünket már a végső próbára tették és a hűrt igazán már túlfeszítették, a méltó elkeseredés néhol *elementáris kirobbanásokban kitört* és ezek az explóziók felvilágosíthatták a világot arról, hogy ezeket a békés megszállókat *népünk igazán nem várta örömmel és nem fogadta tárt karokkal* — mint azt ők elhítenni szeretnék, — *még népünknek az a része sem, mely az ő nyelvüket beszéli, az ő fajtájukból való.*

Mi bizunk benne, hogy semmiféle hamis beállítás nem fogja megteveszteni az entente-államok vezérférfiait a mi

magunkviselkedése felől és hogy semmi sem képes eltakarni azt, hogy az egész magyar nemzetben ma *egy vágy lobog* és egy eszme él, az, hogy az ország teljes integritását a wilsoni elvek alapján feltétlenül meg kell védenünk és ki kell küzdenünk.

15. Magyarország különleges emberiségi érték.

Mellettünk szól, hogy a magyar állam *s a magyar nemzet jelenlegi alakulatában egy egészen különleges emberiségi érték*. Azáltal, hogy az ország egy ilyen földrajzilag zárt egységet alkot és egy ilyen sajátos népkonglomerátum, valami külön atmoszféra, külön szellemi áramlatok behatása alatt fejlődtek itt a népek. Aki idegen idejön, felismeri ezt és nem tagadja meg rokonszenvét ettől az egészen különleges fajtától.

Eugénikus értelemben pompás fa keletkezett itt; éppen ama vegyülés folytán, amely a különböző fajták között végbement. Innen van, hogy itt nemcsak a magyar faj üt el a többi európai népektől, hanem más itt a magyarországi német, mint a szomszéd osztrák-német, más itt a szerb, mint a szerbiai szerb, más az itteni román, mint Románia lakosa. Mások szokásai, felfogása, életrendje, munkabírása, erkölce, jelleme, költészete, zenéje, játéka és szórakozása. A magyar levegő és a magyar lélek behatása alatt oly értékek keletkeztek itt, amelyek az emberiség értékes kincsei közé számíthatók. Ezeket az értékeket megsemmisíteni nem állhat az emberiség érdekében.

És ha a pánszlávok azt mondják, hogy *Kossuth Lajos és Petőfi Sándor és Mikszáth Kálmán* tót és ha a pángermánok azt mondják, hogy *Herczeg Ferenc, Gárdonyi Géza és Hunfalvy Pál* német, akkor azt mondjuk, *hogy nem igaz!* mert ezeket és sok mást csak a magyar faj termelhetett, éppen sajátos összealkotásánál fogva és azt mondjuk, hogy a horvátok által reklamált *Zrinyi* és a lengyelek által rekla-

mált *Reviczky* ép olyan magyarok, mint ahogy magyar *Herman Ottó* és *Prohászka, Hyrtl* és *Semmelweis, Liszt Ferenc* és *Joachim, Kiss József* és *Rákosi Jenő, Lénárt* és *Vámbery, Hubay* és *Munkácsy*. Ép ellenkezőleg áll a dolog! Ezek a magyarság méhéből, a magyarság összealkotásából született fajtának legtipikusabb képviselői; *ezek tükröztetik vissza leghívebben a magyarság lelkét és lényegét*. Ezek éppen olyan igazi magyarok, mint azok, akiknek gyökerei 800—900 esztendőre nyulnak vissza a magyarság történetében.

Nincs ország Európában, amely népességének kis száma mellett *a kiválóságok és a tehetségek* ily nagy számát mutathatná fel, mint az a Magyarország, amelyet *az emberi civilizáció nevében most kulturátlan népek és fajok akarnak feltalni*.

Nincs ország a világon, amely több érzékkel bírhatna a magyar nemzet ezen különleges emberiségi értéke iránt, mint Észak-Amerika népe, mert Észak-Amerika népe az egyetlen, amely a jelenkorban a mi nemzetünk összealkotásához hasonló.

Ennek a népnek hivatott szószólója: Wilson elnök pregnánsul fejezte ki ezt a gondolatot elnöki székfoglaló beszédében a következő szavakkal:

»Mi a világ minden tájékáról való vegyes nép vagyunk. Az összes hadviselő nemzetek vére képviselve van bennünk. Közöttünk és ő közöttük az eszmék és a cselekvések terén folytatólagos élénk kapcsolat van.«

16. A bolsevizmus veszedelme.

Mellettünk szól *a bolsevizmus réme*. Az a tűz, amelyet itt gyujtanak meg, elharapózik és magával ragadja szomszédról-szomszédra egész Európát. Magyarország feldarabolása polgárháborút von maga után, mely nem áll meg Magyarország határainál, sem a megcsönkített ország új határainál, sem a természetes régi határoknál. *Anarchiát*

von maga után, melyet a megcsönkítés folytán előálló gazdasági okok táplálnak és mely ennek folytán le nem szerelhető, hanem végigsüvit és pusztít egész Európán.

Saját házát gyújtja fel Európa, amidőn Magyarországot lángba borítja.

*

Magyarország megcsönkítése az emberi fantázia által el sem képzelhető következményekkel járhat. Oly elszegényedést von múlhatatlanul maga után, amely a népet a legkétségbeesettebb elhatározásokra bírja.

Hiszen valóságos csoda, hogy még eddig — dacára annak, hogy a szomszédban mindenütt tovább és tovább terjeng a szociális forradalom — itt nagyobb katasztrófák be nem következtek. Ez is a nép türelmes belátásának, józanságának és érettségének tulajdonítható.

Azt mondják vezetői a népnek : várjátok be a békekonferencia eredményét, mely nem lehet igazságtalan veletek szemben.

Ez az ígélet elegendő ahhoz, hogy paralizáljon minden anarchista agitációt, minden felforgató eszmét.

De mi történik vajjon itt, ha a nemzeti élet egész szerkezete összeomlik és a gazdasági teljes kimerülés hatása alatt itt igazán elkezdődik a mindenek harca mindenki ellen.

Állami feladataink összezsugorodása, gazdasági és kulturális intézményeink feltétlenül beálló hanyatlása — a szellemi erők (g) oly tömegét szabadítaná fel, mely még csak ezután teremtené meg a legveszedelmesebb forradalmat : *a szellemi proletáriátus mindent elsöprő forradalmát.*

Itt akkor igazán nem lehet továbbra megmenteni a civilizációt, nem lehet megmenteni az emberiséget, nem lehet megmenteni az állami és társadalmi intézményeket, de nem lehet megmenteni még magát a pusztta életet sem. Itt akkor igazán *oly tűz keletkezik, mely egész Európát lángba borítja, melyet tovább elaltatni nem lehet !*

Ha valahol, úgy itt rövid úton meg lehet szüntetni minden felforgató agitációt egy méltányos, gyors békével, az ország fennállásának biztosításával, a gazdasági fejlődés lehetőségével, a blokád megszüntetésével, a sorompók megnyitásával, a magában az országban meglevő élelmiszerek szállításának lehetőségével.

De mindennek gyorsan kell bekövetkeznie, nehogy késő legyen !

17. A csehok új rendszere.

Mellettünk kellene, hogy szóljon *a józan ész is*.

Hiszen Csehországnak, amely most kezdi csak önálló állami életét, Jugoszláviának, melynek népei most illeszkednek be egy új államkeretbe, Romániának, mely megnagyobbított alakjában most áll új, nagy állami feladatok előtt és délkeleten Európa ellenőrzése alatt európai missziókat lesz hivatva teljesíteni, legelsődrendű érdeke, hogy ne legyen megterhelve ellenséges szomszédal. Legelsődrendű érdeke, hogy jó viszonyban és békében éljen minden szomszédjával, mert különben konszolidálódni nem képes.

Minő oktalanság volna egy feltétlenül ellenséges Magyarországgal szemben állandó súrlódási felületet teremteni meg, mely ezeket a fiatal államokat állandó nyugtalanságban tartaná és önvédelmi kötelezettségük folytán oly terhekkel illetné, amelyek alatt feltétlenül összeroskadnának.

A rossz szomszédssággal szemben még a népszövetség garanciája sem védheti meg az új államokat.

De egészen a józan ész ellen való és a legerősebb konfliktusok magvát magában foglaló dolog volna, amit a románok el akarnak követni, midőn majdnem 4 milliónyi nem-román lakosságot vélnek csak úgy egyszerüen a maguk államába bekebelezhetni.

Ehhez igazán bátorság, mi több, vakmerőség kell!

Az irredentizmussal szemben, mely testükön rágódni fog, nincs védelem.

A magyarság soha sem bántott senkit sem szomszédai közül és nem volt ellensége egyiknek sem. Nem akarta állami életében háborítani se Szerbiát, se Romániát, se Csehországot; és legjobban szeretett volna békében élni mindegyikkel s ezt szeretné ma is.

Sokszor hallani azt az okoskodást, hogy a csehek csak ugyanazt csinálják most, amit a magyarok csináltak 1848-ban. Ha ez igaz volna, akkor a magyarok a csehek mellé állnának és őket támogatnák törekvéseikben.

De ez nem igaz! Mert a magyarok 1848-ban saját országuk szabadságának és függetlenségének kivívása érdekében szállottak sikra az osztrák zsarnoksággal és az osztrák szoldateszkával szemben. *A maguk küzdelmét becsületes és nyílt fegyverekkel vívták meg; de soha sem jutott eszükbe más államok területét elhódítani, mások területére aspirálni; meg akarták védeni a magukét, de nem kívánták meg a másét.*

Ellenben a csehek nem elégszenek meg azzal, hogy egy rájuk nézve kedvező világtörténelmi konstelláció folytán most megalapíthatják az önálló cseh államot, hanem minden eszközt megragadnak arra, hogy a cseh állam Magyarország testéből alakuljon meg.

*

Eszközeik között van egy teljesen újszerű is. Olyan, amellyel még soha sem hódítottak országokat; oly eszköz, amelynek veszedelmes voltát egyáltalában nem kell bizonyítani.

A polgári életben zsarolásnak nevezik azt, amit a csehek véghez visznek.

Hónapok óta megtagadják Magyarországtól a szénnek szállítását, kivitelét, sőt német szénnek országukon keresztül való átvitelét is.

Minden tárgyalás meddőnek bizonyult.

Mindennek egy refrainje van: adjatok vármegyéket,

adunk szemet ! Spekulálnak a végső szükségre, a legnagyobb inségre, a tél kegyetlenségére.

Hogyan fog kialakulni az államok helyzete a jövőben, ha ezt a rendszert általánossá fogják tenni?

Ha pl. valamely inséges esztendőben tengerentúlról nem jöhet semminemű gabona, és akkor a magyarok azt mondják majd a cseheknek : mi nem adunk nektek gabonát, csak ter let fejében, vagy gyáraitok fejében, vagy lakosság fejében.

A csehek rendszere egy zsaroló szövetkezetté változtatná át az emberiséget és hiába szünne meg a militarizmus, ha a fegyverek döntése helyett az emberi szükség és nyomorúság kiaknázásának legundokabb fajtája segítségével volnának csak az országok közti ügyek óráról-órára erőszakosan elrendezhetőek.

Ez a rendszer az, amellyel az új cseh állam az emberiség értékállományát gazdagítja. A zsarolásnak ezt a nemzetközi rendszerét Csehországnak köszönheti a világ!

Ezt az új cseh rendszert állítják ők szembe a Wilson-féle rendszerrel.

Mi valóban csodáljuk, hogy egy oly férfiú, mint *Masaryk*, nevét ily rendszerrel engedi összekapcsolni ; hogy egy oly kiváló egyéniség, akit Wilson elnök barátságával tüntetett ki, azokat a kétségtelen nagy érdemeit, amelyeket a cseh nemzet önállósítása körül szerzett, a világtörténelem előtt *evvel a zsebrák rendszerrel engedi elhomályosítani.*

18. Az igazi demokrácia követelménye.

És mellettünk emeli fel szavát *az igazi demokrácia gondolata és térhódítása.*

A Wilson rendszerének alapja és előfeltétele az államok demokratikus átalakulása. Ezt hangoztatta minden üzenetében, minden diplomáciai írásában.

És amikor ezeknek az eszméknek befolyása alatt ezeréves államok összeomlottak és évszázados monarchiák élet-erős demokráciákká átalakultak, akkor nem lehet azokat *kizárni azoknak a beneficiumoknak birtokából*, amelyekről az volt mondva, hogy *az új demokráciák részére készűtnek*.

A Wilson alapgondolatai, az ő felfogása az államokról, azok lényegéről és feladatáról. — *nem engedik meg az ilyen igazságtalanságot, erőszakot és bünt.*

Az entente lehet győző, amint az is. de a Wilson és az ő elveinek demokratikus szellemével össze nem fér az erőszak alkalmazása.

De különben is! Ha ma még hatalmuk is van az entente-államoknak akarataikat az igazságtalanság jegyében keresztülvinni, és oly rendelkezést diktálni, amely **az igazi demokrácia és az egyenlőség gondolatával** ellenkezik, ez a hatalmuk holnap önmagától összeomlik, mert hiszen az állandó hadseregek megszüntetésével, az általános leszereléssel az imperializmus és a militarizmus amúgy is eltűnik és akkor a mai erőszakot és a mai igazságtalanságot amúgy sem lehetne fenntartani.

Wilson megállapítása szerint :

»a békének sarkalatos elve : a népek valóságos egyenlősége a jog és a szabad érvényesülés minden kérdésében.«

A béke nem támaszkodhatik felfegyverzett hatalmak erejére.

És midőn ugyancsak Wilson egész akciója folyamán abból indult ki, hogy minden jogos hatalom alapja a kormányzottak beleegyezése, és hogy csak a nemzetek családjának közös gondolata, akarata és ereje támogathatja a kormányok hatalmát, midőn Magyarország a háború befejezésének pillanatában ennek a wilsoni alaptételnek összes konzekvenciáit teljes mértékben levonta, a maga állami berendezését ezen elvek szerint átalakította, akkor teljesen

lehetetlen a wilsoni elvek érvényétől más irányban Magyarországot megfosztani.

»Kell, hogy a demokráciának a világon a jövőben biztos hajléka legyen.«

»A békének a politikai szabadság megállapodott alapjain kell nyugodnia.«

Magyarország biztos hajlékot adott a demokráciának, itt a politikai szabadság biztos alapon nyugszik.

A wilsoni békének sincs sehol biztosabb hajléka, mint Magyarországon.

19. A becsületesség politikája.

És mellettünk szól a becsületesség szempontja, amely Wilson cselekedeteit, eszméit és elveit irányította.

Ha az ő politikai rendszere győz, akkor azt kell hinnünk, hogy ezentúl őszinte, becsületes és nyílt eljárás fogja a nemzetek egymás közötti viszonyait és diplomáciáját irányítani.

Mert ő mondotta ki, hogy nem szabad tűrni, hogy a világ cselszövényektől kormányoztassék.

És ő jelentette ki a becsületességet és nyíltságot annak a két főkövetelménynek, melyet az állami élet minden kérdésében megkíván.

Ebben a tekintetben is azt juttatta kifejezésre *Wilson*, ami a *Széchenyi*, *Kossuth* és *Deák* nemzetének politikai alapelve volt.

A magyar nemzet megpróbáltatásai dacára is ideálista. Hisz és bíz a fensőbbrendű erkölcsben és a becsületességben. Szentségnek tartja az adott szót és megveti az álnokságot. *Hű mint szövetséges és önfeláldozó mint barát; odaadó az önzetlenségig és nem tud alattomos lenni; nem tud szerződést szegni, ha életébe kerül is.*

Ezt igazolta a világháború során is.

Ezt kell, hogy észrevegyék, méltányolják ellenfeleink is, különösen pedig *Wilson*, aki képes volt országát háborúba

vinni a németek ellen, mert vele szemben a politikai lojalitás alaptételeit nem respektálták.

A magyar nemzet politikai megbízhatóságához szó nem fér. Soha cserbe nem hagyta szövetségesét, legkevésbé súlyos válságok pillanatában, még akkor sem, mikor ezzel talán függetlenségét kivívhatta volna.

És amikor a becsületesség politikája kezd érvényesülni, — ezt hirdeti Wilson — akkor kell, hogy *az ellenség is megbecsülje és honorálja azt, ami ennek a nemzetnek sok hibája mellett egyik kimagasló, fényes tulajdonsága.*

20. A gazdasági egység imperativusa.

Mellettünk szólnak *a közgazdaság elemi törvényei. A termelés tényezőinek elhelyezése és kiaknázásának lehetőségei.*

Magyarország erdőségei, bányái, érczei azon a területen vannak, amelyet földéhes szomszédaink el akarnak rabolni. *A fától, vasércről, széntől, sótól megfosztott ország nem bír önálló gazdasági életet folytatni, ellenben az anektálók sem boldogulhatnak, mert az ország egész közlekedési hálózata az egységes gazdasági területhez lévén hozzászabva, a perifériákról a főváros felé irányuló központi rendszeren alapszik.* Ezen alapszik az *utak hálózata, a kifejlett vasúti rendszer és a víziút hálózata.*

Ismét *Elisée Reclus* tanúságtételére hivatkozom, aki azt mondja, hogy ebben a *világosan körülhatárolt országban, az ország perifériáin köröskörül elosztott népesség minden anyagi érdekével* mindenkor az ország középső medencéje és az azt lakó magyarság felé gravitált.

Magyarország gazdasági pusztulása nemcsak a magyar népet pusztítaná el, de az ország egész lakosságát, azt is, amely az alföldi magyar medencén túl lakik.

És ezért történt, — ami igen figyelemre méltó jelenség — hogy *itt soha nem törekedett senki ennek a természetadta*

tartós egységnek megbontására, nem törekedtek sem a románok, sem a tótok, sem a szerbek, sem a németek, mert átérezték azt, hogy gazdasági boldogulásuk csak ezen a természettől magától egységgé alkotott országon belül lehetséges, ahol egyaránt feltalálhatók a nemes fémek, a szén, a petróleum, a gáz, a fa, a kő és a búza, a rozs, az árpa. Bármely kiszakított terület, ha e fontos és nélkülözhetetlen anyagok egyikének-másikának híjával volna, teljesen életképtelen alakulat lenne.

A természet törvényei szerint és a geográfiai helyzetnél fogva ez az ország *egy megbonthatatlan gazdasági egység*. Erdély is, Felső-Magyarország is, a Délvidék is termékeivel csak a legközelebbi fogyasztási területre: a Nagy Magyar Alföldre támaszkodhatik; *ide visznek az összes utak*, amelyek a szállításhoz felhasználhatók és ennek folytán az ország középső nagy medencéjét körülvevő területeknek életérdekük az, *hogy a: ő kizárólagos piacuk fogyasztóképes és felvevőképes helyzetben legyen. Mert ellenesetben ők menthetetlenül elpusztulnak akkor is, ha már Csehországához, ha már Romániához, ha már Szerbiához tartoznak.* Ezen területek lakosságának érdeke ideláncolja őket és egyenes ellentétben van az amektáló országok gazdasági érdekeivel.

Abban az esetben, ha Magyarország megfosztatnék azoktól a területektől, amelyek az ő gazdasági egzisztenciájának mellözhetetlen kellékei, akkor az így megkisebbitett Magyarország gazdaságilag teljesen életképtelen alakulat volna, amint az volna minden egyes kiszakított rész is, akár egymagában, akár mesterséges kapcsolatba hozva a szomszédos, de nagy hegyrendszer által a természettől elválasztott országgal.

Semminemű ilyen megoldás nem volna az illető lakosság érdekében; az ily megoldás esetén a lakosság, akár magyar, akár tót, akár szerb, akár román, kénytelen volna

kivándorolni, mert egy életképtelen országban nem találná meg megélhetésének lehetőségét.

És már magában ezen szempontból *is a wilsoni elvek szem előtt tartásával* szóba sem kerülhet ezen területek el-annektálása, mert Wilson 1918 február 21-én ama bizonyos 4 pont között ezt a pontot is a béke alapjául jelentette ki :

»Oly területi kérdéseket, amelyeket ez a háború felvetett, az illető lakosság érdekében és javára, nem pedig a versenyző felek kiegyenlítése vagy kompromisszuma egy része gyanánt kell megoldani«.

Aminő páratlan földrajzi egység ez az ország, éppen oly tökéletes gazdasági és termelési egység is.

Ennek az egységnek megbontása végtelen nyomort és pusztulást hozna a világra. Az egység fenntartása ellenben még csak ezután biztosítana boldogságot és jólétet az ország egész lakosságának, minthogy az ország éppen a háborús konvulziók következtében megszabadult az őt szorító és egészséges fejlődését megbénító béklyók alól és mert a wilsoni elvek következtében gazdaságilag szabadon fejlődhetik ezután és szabad, korlátlan gazdasági kapcsolatban állhat az egész világgal.

Akárhogy magyarázzuk az etnográfiaát és akármilyen nézetiünk legyen a nyelvi hovatartozandóságról, *a legnagyobb úr a gyomor ; a puszta élet fennmaradásának és megmentésének érdeke a Magyarország területén egyesült népeket egymásra utalja és egy közös államközösségben összetartja.*

21. Kossuth Lajos jóslata.

És végül — a mi ügyünk igazsága mellett tanúságot tenni, kiszáll a sírból — *Kossuth Lajos.*

Valami rendkívüli, szinte emberfeletti van abban, ami e pillanathan igazán a legnagyobb fénnel rávilágít a magyarság eszmevilágára, — abban, hogy Kossuth Lajos ezelőtt 61 évvel, 1857 január 7-én, éppen Wilson elnök

székhelyén, *Washingtonban*, az amerikai szenátusnak az ő tiszteletére adott lakomáján elmondott beszédében eszméit fejtegette *Amerika befolyásáról Európa jövőjére és az Emberiség sorsára* és a következő nagyjelentőségű kijelentéseket tette ebben a tárgyban :

»*Az Önök elvei végre meg fogják hódítani a világot*, mert szabadságuk, jólétük, biztonságuk dicsőséges példája fölébreszti az Emberiségnek öntudatát dicső rendeltetéséről.

A lecke, melyet Önök az emberi nemnek adnak, nem lesz elveszve. Az államjog tisztelete Amerika szövetséges kormányában és egyes államaiban *tanulságos példája lesz az általános türelem, az egymás iránti elismerés és igazság tekintetében* a jövő államainak s köztársaságainak Európában.

Ezen alapon fognak megszünni a nyelv-nemzetiségek kártékony vitái, melyeket az álnok despotizmus Európában növel, hogy a szabadságot öljék el. A kisebb államok biztosságukat fogják találni a föderatív szövetekezés elvében, midőn megtartják nemzeti szabadságukat az önkormányzatban, a nagyobb államok pedig, lemondván a centralizáció elvéről, nem lesznek többé az uzurpációk vérmezeje s rossz emberek nagyra-vágyásának eszköze.

Municipális institúciók biztosítják a hatalmi elemek kifejtését: a szabadság, mely ezelőtt elvont politikai teória volt, behozatik a municipális önkormányzat által minden ház tűzhelyére s a részek jólétéből s megelégedéséből jólét, béke és biztosság háramlik az egész államra.

Valóban nemes öröme lesz e nagy köztársaságnak, midőn érezheti, *hogy dicső példájának erkölcsi befolyása eredményezte az emberi nem sorsának ily szerencsés kifejlését*, — részemről legalább semmikép sem kétel-

kedem e példának ily következményeiről előbb vagy utóbb.«

Nem tüneményes jelentőségű dolog-e, hogy Kossuth Lajos ezeket a szavakat annak az országnak kormányzó fővárosában mondta el, amelyből Wilson most elindult, hogy tényleg megvalósítsa Amerikának eszmei és erkölcsi befolyását az emberiség sorsára. És nem döntő jelentőségű momentum-e az, hogy Magyarország ma, midőn Kossuth politikája megvalósul, midőn visszanyeri önállóságát és függetlenségét, világtörténelmi konstellációk folytán abba a helyzetbe jut, hogy az ő nézeteit a nyelvnemzetiségek ügyében a legteljesebb mértékben megvalósítani képes és erre teljes mértékben el is van határozva.

Magyarország igaza.

Magyarország és a nagyhatalmak.

Eddigi fejtegetéseimben egyszerű, világos és rövid szavakban törekedtem felsorakoztatni azokat a jogcímeket, amelyek a magyar nemzet őszinte meggyőződése szerint ezt az országot feljogosítják arra, hogy állami misszióját tovább is teljesíthesse területének teljes épségben maradásával az emberiség javára.

Az a kérdés már most, miként vélekednek erről a kérdésről azok a nagyhatalmak, amelyek jelenleg kezükben tartják a világ sorsát ; és hogyan egyeztethető össze Magyarország érdeke az ő érdekeikkel. Előre kell bocsátani — mert soha sem lehet eléggé ismételni —, hogy az entente-hatalmak a világháború céljául az imperializmus és a militarizmus megsemmisítését tűzték ki, amihez utóbb az egész világon döntő szerephez jutott munkásság még a kapitalizmus túltengése ellen való harcot is bejelentette.

Akár ezek voltak a háború indító okai, akár nem, békecéllal mindenesetre ezek leküzdését tűzték ki. Magyarország ezekkel nem vádolható meg, mert Magyarország nem volt imperialista, nem volt militarista, és nem volt kapitalista. Nem volt imperialista, hiszen soha sem törekedett országának, területének, hatalmának megnagyobbítására ; nem volt militarista, hiszen emlékezzünk csak azokra a világháborút közvetlen megelőző esztendőkre,

amidőn még a rendes katonai létszámot sem akarta megadni a kormánynak és emlékezzünk azokra a soha meg nem szűnő küzdelmekre, amelyeket az osztrák szoldateszkával szemben folytatott; és soha sem volt kapitalista, sőt a nyugat gazdag államaihoz viszonyítva a szegény országok közé kellett sorozni.

Ami állítólagos gazdagság a háború során itt összegyűlt, az fikciókon alapszik, mert hiszen a pénz csak egyik kézből vándorolt át a másikba, mindig a belföldön maradt, a valóságban soha sem gyarapodott; és a valuta elérték-telenedésénél fogva reális gazdagságnak egyáltalában nem tekinthető.

Ezekből a szempontokból tehát Magyarország ellen érvényesíteni háborús célokat nem lehet.

Mit vethet hát a szemünkre az entente?

Akartunk-e mi uralkodni másokon? Voltunk-e mi versenytársai másoknak? Mi okoztuk-e a háborút? Rajtunk múlt-e, hogy a háború oly soká húzódott, hogy azt nem lehetett hamarabb befejezni?

Hiszen Wilson 1917 decemberi beszédében maga beismerte, hogy mi külföldi kényszer alatt állunk; és a háború egyik céljának jelentette ki megszabadításunkat az idegen katonai és gazdasági autokrácia alól.

És midőn mi a háború eseményei folytán ettől az idegen hatalmi befolyástól tényleg megszabadultunk, akkor kerüljünk e helyett cseh és román és szerb imperium alá? Ez legyen a háború eredménye? Ez legyen az az igazság, amelyért a népek ezeket a rémes esztendőket elszenvedték?

Hiszen Wilson maga állapította meg azt, hogy:

»az osztrák-magyar kormány nem cselekszik saját akarata szerint; sem saját népeinek kívánságai és érzelmeire támaszkodva, mert ez a kormány tisztára egy más nemzetnek eszköze.

Ausztria és Magyarország ezidőszerint nem úr a saját házában, csak a német kormánynak vazallusa.«

E felfogásához mérten tűzte ki a háború egyik céljául Ausztriának és Magyarországnak felszabadítását.

Hát abból álljon ez a felszabadítás, hogy most Magyarország területének túlnyomó részét az országtól elszakítsák és a fennmaradó részt önálló életre képtelenné tegyék? Abból, hogy a magyarság felét nálánál műveletlenebb nemzetek imperiuma alá hajtsák és a magyar államhoz hű nemzetiségeket más országok valóságos rabszolgáivá tegyék?

Ez nem lehet az entente-államok célja. Ez nem lehet a háború eredménye!

És midőn azokat a körülményeket akarjuk megvizsgálni, amelyek az entente államainak Magyarországhoz való viszonyát megvilágítják, azokat a körülményeket, amelyek esetleg érthetővé teszik, hogy egyik-másik nemzetnél ellenséges érzületek keletkeztek a magyarok iránt, azért, hogy Magyarország egyáltalában részt vett a háborúban, akkor mindenekelőtt azt kell kérdeznünk: *a népet akarják-e megbüntetni, azokat, akik nem okai semminek; akiket nem kérdeztek meg, akiket nem hallgattak meg, akiknek semmi szavuk nem volt?* A népek nem kezdték a háborút és nem akadályozhatták meg a háborút. Legalább a magyar nép nem kezdte és nem akadályozhatta meg; de nem is fejezhette be akkor, amikor már minden akarata erre irányult.

Azután azt kell kérdeznünk: *mi haszna van és kinek van haszna abból, amit most Magyarország ellen elkövetni szándékoznak? Melyik nagyhatalom érdeke parancsolja Magyarországnak felosztását? Van-e ebben valamelyiknek érdeke vagy előnye?*

Vegyük sorba a nagyhatalmokat és állapítsuk meg helyzetüket a fennforgó kérdéshez.

*Észak-Amerika
és Magyarország.*

Itt van mindenekelőtt *Amerika*.

Helyzetünket Amerikához semmi sem világíthatja meg jobban, mint a Wilson kijelentései Magyarországra vonatkozólag. Ezekből kétségenkívül kiderül, hogy az Északamerikai Egyesült-Államokat semmiféle érdek Magyarországhoz nem fűzi.

Mi meg vagyunk róla győződve, hogy Wilson egész békeakcióját *a legtökéletesebb önzetlenség inspirálta*. De ha bárki mégis koncedálja azt a gondolatot, hogy az Észak-Amerikai Uniónak itt Európában is valamely — ha nem is területszerzési, de kereskedelmi vagy pénzügyi érdeke lehetett — az is kénytelen lesz beismerni, hogy Magyarországgal szemben Amerika már a geográfiai helyzetnél fogva is a legszélsőbb dészintéressement álláspontján áll.

Amerika csak baráti érzelmekkel viseltethetik Magyarország iránt, amellyel soha konfliktusa nem volt; Amerika csak pártolhatja Magyarországot mostani küzdelmét, mert Wilson ismételve kijelentette az amerikai nép nevében, hogy *»a hódítások és a területkibővitések ideje rég elmúlt.«*

Magyarországot Amerikával eddigelé csak egy reláció kötötte össze; az, amely milliónyi honfitársunk kíváncslása révén keletkezett. De az amerikai iparnak ezek a szorgalmas munkásai bizonyára nem szolgáltattak okot arra, hogy Amerika velünk szemben ne viseltessék jóindulattal.

Lehet, hogy a közel jövőben egy másik reláció is keletkezik közöttünk.

A tervezett népszövetség a nagyhatalmakat akarja felruházni bizonyos nemzetközi mandátumokkal. Amerikát akarják felkérni, hogy a közel Keleten: Konstantinápolyban és a Dardanellákon ezt a mandátumot vállalja magára.

Ha Amerika ennek a felhívásnak engedni fog, akkor

Magyarország bizonyos tekintetben az észak-amerikai érdekek szférájához közeledik; és Amerikának is érdeke lesz, hogy Magyarországon rendezett állapotok legyenek, amelyek a gazdasági forgalom sima lebonyolítását lehetővé teszik.

De ezektől az érdekektől eltekintve is, meg vagyok győződve arról, hogy az Unió Magyarországot mai helyzetében ugyanabban a fenkölt megítélésben részesíti, amelyben Wilson elnök szavaival részesítette az orosz nemzetet letörése után:

»Az orosz nép ereje látszólag megtört; lelke mind-annak dacára nincsen leigázva. Ez a nép nem akar engedni sem elvileg, sem tényleg.«

Ha így ítél meg minket az amerikai nép, akkor helyesen ítél meg.

Anglia és Magyarország.

Azok szerint a komoly politikusok szerint, akik ezekben a nehéz napokban külpolitikai vonatkozásainkról elmélkednek, a mi reálpolitikánkknak első követelménye az, hogy Angliával tartsunk, hogy Anglia érdekeit mozdítsuk elő; Anglia jóindulatát nyerjük meg, mert szerintük ez a helyes orientálódás.

Ezek a politikusok igen szakavatott és becses tanulmányaikban azt igazolják: minthogy Angliának érdeke Magyarország fennmaradása, leginkább Angliára számíthatunk a mi területi épségünk védelmében.

Ez az okfejtés mindenképen megáll; semmiféle érv ellene fel nem hozható. Mégis egy kérdést el nem fojthatunk. Azt, hogy nem ezt tesszük-e mi már 300 év óta? Nem Angliával, illetve a nyugati államokkal akarunk-e tartani 300 esztendő óta? Nemhúzódik-e végig egész újabbkori történelmünkön vörös fonálként az a törekvésünk, hogy felszabaduljunk a minket szorító béklyók

alól. Hiszen minden szabadságtörekvésünk, minden forradalmunk, Rákóczi-tól kezdve Kossuth Lajosig, ennek a célnak szolgált és mi minden eszközzel, kéréssel, könyörgéssel, diplomáciával, szolgálatkészséggel törekedtünk a nyugati államok segítségét magunknak biztosítani, de mindig süket fülekre találtunk.

Fordultunk az angol nemzethez, a francia nemzethez, az olasz nemzethez felszabadításunk érdekében, de soha egyik sem jött segítségünkre.

Mi igazán elmondhatjuk, hogy mi küzdöttünk más nemzetek szabadságáért, de miértünk nem küzdött senki sem. Mi önerőnkkel akartuk biztosítani a Kelet békéjét Európa részére, de Európa minket beleszorított és belekényszerített az osztrák és utóbb a német érdekek jármába.

És mi most is, a most már talán véget ért világháborúban is Angliáért harcoltunk.

Mi öntudatlanul is Anglia érdekeit védtük, midőn az orosz nagyhatalmat szövetségeseinkkel együtt levertük és megakadályoztuk Dél felé való útjában.

Ma nem az angol állana Konstantinápolyban, nem az angol tartaná kezében a Dardanellákat, ha a cári Oroszország imperializmusát mi meg nem semmisítjük.

Amikor mi saját életünket védtük, megszabadítottuk Angliát leghatalmasabb versenytársától és segítettük abban, hogy a legrövidebb szárazföldi utat Indiába el ne állja az orosz nagyhatalom.

De ez a mai szituáció sem fog örökké tartani. A nagy Oroszország össze fogja szedni magát, a pánszláv eszme újra éledni fog, az orosz veszély újra jelentkezni fog és ennek a szláv túlsúlynak újra csak a rokontalan, a társ-talan, a magában álló Magyarország lehet az egyedüli természetes akadálya, ha Anglia már ma felismeri Magyarországnak ezt a hivatását és nem engedi oly helyzetbe jutni, mely képtelenné teszi jövő feladatainak teljesítésére.

Ez körülbelül azonos gondolata mindazoknak a magyar politikusoknak, akik mostanában az angol-magyar politikai érdekközösségről beszélnek.

De mi biztosíthat minket affelől, hogy Anglia is így gondolkodik?

Hogy ő is azt tartja, hogy itt egy magyar Magyarország a germán és a szláv nagy aspirációkkal szemben a Kelet békéjét és rendjét legjobban biztosító alakulat?

Ki biztosíthat minket affelől, hogy Anglia ezúttal a mi szempontunkból is okos politikát fog folytatni, holott eddig mindig csak a saját szempontjából való okos politikát folytatott?

Az európai béke szempontjából az európai egyensúly politikája a legrosszabb volt, amit emberi agyvelő kigondolhatott; és Anglia mégis ezt folytatta, mert ez világhatalomhoz segítette.

Hátha Anglia jövő politikája jobbnak tartja magára nézve, ha itt a nyugtalan szláv fajok folyton marakodni fognak egymással, mintsem, hogy közjük illeszkedjék egy erős Magyarország?

Hátha Angliára nézve előnyösebb, hogy itt gazdaságilag gyenge országok legyenek, olyanok, amelyek teljesen rá vannak utalva. — mintsem egy előrehaladottabb kulturállam?

Mindezt nem tudhatjuk, legalább e pillanatban nem.

Amit ma biztosan tudhatunk, az csak annyi, hogy nemcsak egy új Magyarország létéről vagy nemlétéről van szó, de egy új Európa is lesz, amelynek békéje és nyugalma csak a magyar ügy igazságos elintézésével biztosítható. A magyar kérdés igazságos elintézése nélkül az európai kérdés sem oldható meg; és minthogy Angliának feltétlen érdeke a szláv tömörülésnek valamely ellen-súlyáról gondoskodni, meggyőződésünk szerint érdeke lesz Magyarország fennmaradása.

És minthogy Angliának világpolitikai céljai megkívánják azt, hogy az európai kérdés nyugvópontra térjen, *bíznunk kell benne, hogy ő oldalunkra fog állani a sértetlen, erős Magyarország védelmében.*

**Franciaország haragszik
ránk.**

Hogy állunk Franciaországgal?

Franciaország haragszik ránk. Minden hír, mely onnan száll felénk, erről szól. Mi teljesen tájékozatlanul állunk szemben ezzel a tünettel; nem tudjuk megérteni, nem tudjuk felfogni; nem tudjuk okát, nem látjuk célját.

Mikor a háború befejezést nyert, mi gyors békét reméltünk s ennek egyebek közt azért is örültünk, hogy minél előbb felvehessük újra relációnkat a civilizált nyugati nemzetekkel. *elsősorban a franciákkal.*

És most azt halljuk, hogy a franciák tudni sem akarnak rólunk.

Ennek okát másban nem látjuk, mint abban, hogy a mi igazi ellenségeink, a jó szomszédok, akik lakmározni szeretnének országunk testéből, minden lehetőt és lehetetlent elkövettek, hogy minket befeketítsenek a franciák előtt.

De minthogy mi nem vagyunk, soha nem is voltunk a franciák ellenségei, azt kell remélnünk, hogy sikerülni fog mihamarább felvilágosítani a franciákat arról, hogy ők velünk szemben *igazságtalanok.*

Ők elítélnék minket, mielőtt meghallgattak volna; elítélnék azért, mert velük háborúban voltunk.

De mit tudtuk mi azt, hogy mi valaha Franciaországgal háborúba keveredünk. Ki gondolt erre 1914 július végén, amikor két hadosztályt mozgósított a néhai Osztrák-Magyar Monarchia, hogy a szerbeket megfenyítse a trónörökös-páron elkövetett politikai gyilkosságért. Ki gondolt arra,

hogy ebből oly háború kerekedik, amelyben mi még a franciákkal is szembekerülünk.

Mi nem voltunk szomszédai Franciaországnak ; mi nem voltunk versenytársai, mi nem voltunk semmi érdekelletben vele ; mi nem voltunk soha semmi konfliktusban vele. A mi egész összeköttetésünk arra szorítkozott, hogy csodáltuk az ő fensőbbrendű kulturáját és törekedtünk annak árnyékában mozogni.

Mi, kis nemzet, beértük azzal, ha egyszer-másszor észrevettek, ha egy-két jó szót szoltak hozzánk, ha jobb és előkelőbb nemzeti tulajdonságainkat ünnepi alkalommal kiemelték.

Szinte restelkedve írom le, hogy mily kevésre taksáltuk a magunk értékét és a magunk műveltségét — és mily magasra a franciákét. Mi voltaképen csak most, a háború folyamán ébredtünk tudatára a mi igazi értékünknek, a mi fejlett kulturánknak, csak most, a midőn párhuzamot vontunk a többi nemzettel és meggyőződünk róla, hogy nem vagyunk és nem voltunk soha az utolsók.

Mi iskoláinkban, tudományos intézeteinkben, irodalmunkban a francia nemzetet ünnepeltük, mint a civilizáció élén haladó nemzetet. Mi az egész magyar nemzet nevében azt mondhatjuk, hogy igazán baráti érzülettel viseltettünk az egész francia nemzettel szemben.

Lobogó temperamentumunk igen sokszor tulzásba is ment át. Heves véralkatunk fellángolt a »Marseillaise« hangjainál ; ifjuságunk megtelt a francia forradalom eszméivel, amelyek sehol sem találtak oly hálás talajra, oly őszinte csodálatra, oly utánzásra való készsége, mint Magyarországon.

És most azt kell tapasztalnunk, hogy a francia nemzet a maga egészében ellensége a magyar nemzetnek. Akkor, amikor az utóbbi a békét azért sóvárogta, hogy kiengesztelődjék azokkal, akikkel igazán önhibáján kívül keveredett háborúba.

Mi azt gondoltuk, hogy azok a barátaink, akik odaát vannak, még ezekben a válságos és gyűlölettel teljes háborús esztendőekben is fel fogják világosítani honfitársaikat arról, hogy minő világpolitikai konstellációk és minő helyzeti kényszerek folytán voltunk mi a *másik oldalon*.

Mi azt gondoltuk, hogy azok a nagy politikusok, akik a kontinenseket átfogó értelemmel és látókörrel ítélik meg a nemzeteket mozgató eseményeket, fel fogják világosítani a francia közönséget arról, hogy mi igazán pusztá életünket védtük, midőn szembe kellett szállanunk a minket megsemmisítéssel fenyegető orosz nagyhatalommal.

Mi így kerültünk ellentétbe Franciaországgal, amely Oroszországnak szövetségese volt, anélkül, hogy valaha egy magyar ember lelkületében egy ellenséges gondolat vagy érzület lett volna Franciaországgal szemben.

És mi most méltán csodálkozunk azon, hogy ezt Franciaországban nem tudják.

Ugy látszik, pompásan működött az az informatív organizáció, amely saját önző érdekei védelmében minket hamis színben tüntetett fel. Ugy látszik, sok dolgunk lesz, hogy az igazságot helyreállítsuk és érvényre juttassuk.

De ehhez igazán kérjük a franciák segítségét. Be látásukra, józan eszükre, politikai okosságukra appellálunk.

Ők félre vannak vezetve; ők hamis nyomon járnak. Mert nekik is érdekük, hogy a Keleten béke és nyugalom honoljon. Az pedig lehetetlen, elérhetetlen, elképzelhetetlen, ha Magyarországot állami létében megtámadják és fennmaradását kétségessé teszik.

»Csak egy nyugodt Európa lehet egy boldog Európa« — mondotta Wilson elnök úr, — és egy nyugodt Európa nem lehetséges, ha annyi tűzfészket raknak Európa közepén, mint ahány új államalakulat akar megvalósulni Magyarország testéből, anélkül, hogy ahhoz a legkisebb jogcíme is volna.

Ha Franciaország az igazat akarja tudni Magyarországról, akkor igen egyszerű eszköz áll rendelkezésére. Az ellenkezőjét kell vallania annak, amit most az itt annektáló csehek, románok és szerbek Magyarországról világgá kiáltanak. Mert tényleg mindannak az ellenkezője áll, amit ők füzetekben, térképeiken, információikban a magyarokról és a magyarországi nemzetiségekről, ezeknek elszakadási törekvéseiről, ezeknek aspirációiról világgá kürtölnek.

Mikor a magyar küldöttség a francia hadsereg fővezére előtt letette a fegyvert, akkor ez a generális azzal a szemrehányással illette az előtte megjelent urakat, hogy a háború alatt a magyar sajtó támadólag lépett fel a franciákkal szemben.

— *Pas tous !* — mondotta akkor meglepődve a küldöttség egyik tagja. Ez a válasz nem volt exakt és nem volt helyes.

— *Pas un !* — mondjuk mi.

Mert nem tudunk rá esetet, hogy az egész hosszú háború alatt valaha egy magyar lapban a franciákkal szemben ellenséges hangulatú cikket olvastunk volna. Sőt ellenkezőleg áll a dolog ! A legnagyobb rokonszenvvel, a hagyományos tisztelet és csodálat hangján írtak lapjaink éppen a franciákról és amikor Rheims és Laon gyilkos gránátok tüzeiben állott, valósággal felsírt a fájdalom azokért a veszendőbe menő szép katedrálisokért, azokért a remek műemlékekért. A 17 éves francia fiúk sorozása sehol a világon nem váltott ki olyan fájdalmas érzéseket, mint Magyarországon.

Dacára annak, hogy harcban állottunk a francia nemzettel, a mi sajtónk, a mi publicisztikánk megnyilatkozásait mindenki természetesnek találta, annyira a közérzésből fakadóak voltak. Soha sem polgári, sem katonai cenzura ezeknek a publikációknak gátat nem vetett.

Ha ezen a dolgon ma gondolkodni fognak a franciák,

talán be fogják látni, hogy mennyire elfogultak, mennyire igazságtalanok velünk szemben.

*

És még egyet ajánlunk a francia nemzet szíves figyelmébe. Azt, hogy Európa keletén Magyarország a nyugati kulturának és különösen a francia kulturának valóságos szigete. Azt, hogy ami szellemi érték Franciaországban terem, azt mi itt nagyra becsüljük, azt a világ összes nemzetei között mi ismerjük fel legelőször és mi propagáljuk leglelkesebben. Azt, hogy itt a francia nemzet nagy íróit, nagy művészeit, lángeszű felfedezőit és más nagyságait szinte saját nemzeti kulturánk értékes tartozékának tekintjük és hogy azok sehol a világon nagyobb csodálatban és ünneplésben nem részesülnek, mint Magyarországon.

A francia kulturának ezt a szigetét megőrizni Franciaországnak legerősebb érdeke. Nemcsak az egyetemes világkultúra szempontjából, de abból a ma szinte szembeszökő szempontból is, hogy legyen egy hely a világon, ahol minden, ami nemes, előkelő és grandiózus a francia szellemben, sértetlenül megóvassék mindazoktól a befolyásoktól, amelyek ezt a szellemet ma magában Franciaországban mélységes sajnálatunkra jóformán teljesen elhomályosítják.

Ha el fog tűnni a köd, amely a francia nemzetet most valósággal elborítja, ha mai isteneitől a francia nemzet vissza fog térni az ő régi isteneihez, és az ő régi ideáljaihoz, akkor bizonyára elismeréssel fogja megállapítani, hogy ezeknek oltára Magyarországon tisztán meg lett őrizve és hogy itt ezeken az oltárokon azokhoz az eszmékhez, melyeket az emberiség a francia zseninek köszönhet, nem fért hozzá sem a bosszuállás, sem a gyűlölködés szenvedélye.

És ha talán azok, akik a múltban barátaink voltak és akik tudják, hogy a francia zseni és a francia szellem minő megbecsülésben részesül Magyarországon, a francia nem-

zetet emlékeztetni fogják ezekre a dolgokra, akkor talán tért fog foglalni az a belátás, hogy *nem lehet a francia nemzet érdeke a maga nagy és imponáló szavával előmozdítani ellenségeink feldaraboló szándékát.*

Hiszen a francia nemzet legjobban ismerte fel egy kulturnemzetnek azt a természetes vágyát és kötelességét, hogy saját műveltségét terjessze minél intenzivebb módon az emberiség között; hogy saját szellemét, költészetét, saját filozófiáját és gondolatkörét tegye mérvadóvá minél tágabb körben.

Egy nemzet, amely ily helyesen ismerte fel a maga világművi misszióját, miként járulhat hozzá egy oly ország megrontásához, amely talán legbuzgóbb] felvevő telepe az ő nagy kulturájának és miként egyeztetetheti össze a saját érdekével azt, hogy egészen kulturátlan népek foglalják el azt a helyet, mely a mi birtokunkban valóságos oltára a francia civilizációnak.

Mi hisszük azt, hogy mindaz az erőszakos befolyásolás és szuggesztívó, mely a háború alatt különben is felzaklatott idegesség mellett ellenünk hangolta a francia nemzetet, mihamarább tért fog engedni egy helyesebb, igazságosabb és francia szempontból is üdvösebb és eredményesebb fel-fogásnak.

Mi a magunk részéről mindent meg fogunk tenni, hogy ezt a célt előmozdítsuk.

Nem látjuk okát, miért legyen antagonizmus két nemzet között, amely egyaránt lovagias, egyaránt nobilis és egyaránt előkelő gondolkodásu.

*

De ezektől a többé-kevésbé eszményi szempontoktól eltekintve, reál-politikai értelemben is erős érdeke Franciaországnak Magyarország csorbíthatlan fennmaradása; és érdeke, Magyarországot a maga érdekszférája részére biztosítani.

Ha Magyarországot kikezdi a csehek, a románok és a szerbek, akkor mulhatatlanul jelentkeznek az osztrák-németek is, akik a nyugati vármegyékre aspirálnak. Az osztozkodásnál ők is jelen akarnak lenni.

Érdeke az Franciaországnak, hogy Német-Ausztria erősebb és nagyobb legyen? az a Német-Ausztria, amely a Német Birodalomhoz csatlakozik? és Németország egyik állama lesz?

Érdeke-e Franciaországnak, Németországnak minél nagyobbá tétele?

És másfelől, nem látja-e be Franciaország, hogy az a Magyarország, melyet a nyugati államok nem akarnak körükbe fogadni, végül mégis csak kénytelen lesz újra visszatérni abba a szövetségi koncernbe, amelyből csak imént szabadult meg?*

A reál-politika szempontjai és a kulturális érdekek egyaránt kell, hogy Franciaországot a mi barátunkká tegyék.

Semmiféle temperamentum, semmiféle pillanatnyi indulat nem menthet ettől eltérő politikát.

Olaszország

Olaszország felől barátságos hangulat híre érkezik. Nekünk, magyaroknak, Olaszországgal sem voltak konfliktusaink. Mi segédkeztünk az olasz szabadság kivívásában. A mi nagyjaink, *Kossuth, Klapka, Türr* — Olaszországot választották második hazájuknak.

Mi tudtuk azt, hogy Olaszország, mely tagja volt a »hármasszövetség«-nek, Ausztriával szemben soha sem szünt meg ellenséges indulattal viseltetni. Mi ezt tudtuk és meg is értettük.

Mikor Olaszország a szövetséget felmondva, hadat üzent az Osztrák-Magyar Monarchiának, ez a lépése Magyarországon is megdöbbenést keltett. De a mögött a mai napig is felderítetlen körülmény mögött, hogy a szö-

vetségi szerződés szövegét nem tették közzé akkor sem, valami sejtés borongott, amely azt sejtette velünk, hogy ez a dolog nem egészen tiszta.

Amikor az olasz hadüzenetet bejelentették, a mi parlamentünkben, annak a szerződésnek valamely 7-ik pontjáról szóltak, amelylyel Olaszországnak bizonyos esetekben bizonyos terület-átengedési igényei voltak biztosítva, az osztrák és a magyar államférfiak azt mondták, hogy még nem állott be a szerződés e pontjának teljesítési kötelezettsége.

Az olasz államférfiak, úgy látszik, más nézetten voltak.

Ez a dolog máig sincs felderítve és mai napig sem tudjuk, hogy az a szerződés miért nem lett soha közzétéve.

Most úgy érezzük, hogy Olaszország érzékkel bír a mi ügyünk iránt és hogy támogatni fog minket abban a természetes kívánságunkban, hogy a mi ügyünk az önrendelkezési jog loyális végrehajtása útján intéztessék el; és úgy érezzük, hogy Olaszország bennünk egy barátot sejt, akivel azonos érdekei vannak a szláv gyűrűvel szemben.

*

Talán sikerült kimutatni, hogy *egyetlen egy nagyhatalomnak sem áll érdekében Magyarország területi megcsonkítása és Magyarország gyöngítése.*

Észak-Amerika ethikai alapon, Angolország gazdasági alapon, Franciaország kulturális alapon, Olaszország politikai alapon áll bizonyos érdekközösségben Magyarországgal és ha ezek a nagy államok az ő győzelmüknek eredményeit biztosítani akarják, nem járulhatnak hozzá olyan megoldáshoz, amely ellenkezne az igazsággal is, de az ő érdekeikkel is!

Az igazi wilsoni béke.

Azok a jogéimek és argumentumok, amelyeket a fentiekben ismertettünk, egyenkint és összességükben is teljesen alkalmasak arra, hogy Magyarország integritásának szükségességéről meggyőzzék a hatalmakat; alkalmasak, ha objektív megítélésre találnak. Mert a mi igazságos és objektív jogéimeink a méltányossághoz fordulnak, a higgadt belátáshoz és a józan észhez.

De vajjon találkoznak-e ezekkel?

A mai-e a kellő lélektani pillanat, amidőn a józan ész veszi át az uralmat, amidőn a higgadt belátás lép az elfogultság, a méltányosság, a bosszúvágy helyébe?

Akármennyire igazunk van, mindig az a kérdés, fogjuk-e tudni igazunkat érvényre juttatni? Mert mi nem birunk semmiféle eszközzel és semmiféle erővel — argumentumaink erején kívül — arra, hogy azokat ráoktrojáljuk a velünk szemben álló hatalmi csoportra.

És éppen ezért nekünk teljes erővel kell ragaszkodnunk a wilsoni elvek alapján létesülő békéhez, mert ez ránk nézve oly jogforrás, amelynek teljes érvényét a ma mérvadó tényezők egyike sem vonhatja kétségbe; oly jogforrás, amelyen állva teljes önérzettel igényelhetjük a magunk részére mindazokat a jogokat, amelyektől semmiféle módon és semmiféle okon nem vagyunk elűthetők.

Ez a jogforrás nekünk teljes védelmet nyújt; mert ez a jogforrás az a szerződés, amelyet Wilson elnök az ententetal és velünk is megkötött és amely szerint a békének az általa megállapított 14 pont alapján kell megkötetnie.

Ez a jogforrás biztosít minket arról, hogy a béke nem hatalmi kényszeren fog alapulni, hanem megegyezésen, oly megegyezésen, amelyben mi a magunk érdekeiért teljesen szabadon fogunk síkra szállhatni.

Amikor Wilson az entente hatalmaitól az ő elveihez való *feltétlen hozzájárulást* követelte és e hozzájárulásuk után a

középhatalmakkal szemben kijelentette, hogy az ő feltételeinek elfogadása képezheti csak a béke alapjait, — amidőn erről a feltétlen elfogadásról értesült, akkor ő is és az összes hatalmak oly szerződés erejével bíró megállapodásra léptek a középhatalmakkal szemben, amelyet semmiféle módon ma utólag megváltoztatni nem lehet ; mert e megállapodásos alap mellett angazsálva van Wilson, az Egyesült-Államok és az összes entente-hatalmak teljes felelőssége és egész becsülete.

A mi összes argumentumaink csak azt igazolják, hogy mi helyesen és öntudatosan jártunk el, amidőn a wilsoni pontok alapjára álltunk. Mert a mi argumentumaink teljes harmóniában állanak a Wilson eszméivel, ép úgy, ahogy a Wilson elvei, gyakorlatilag keresztülve, támogatják és megvalósítják azt, ami a mi jogcímeinkben és argumentumainkban benne foglaltatik.

Éppen azért nem szenved kétséget, hogy *a wilsoni elvek alapján létesülő béke* a mi integritásunk biztos záloga, hogy nekünk *ezt a békét* kell megkötnünk, *csak ezt* kell követelnünk, követelésüinktől nem szabad tágítanunk, emellett következetesen és sziklaszilárdan ki kell tartanunk és ha nehézségekkel állnánk szemben, *a wilsoni békét ki kell küzdenünk magunknak.*

Ha legnyomásabb érveink és legerősebb jogcímeink nem találnak kellő meghallgatásra, akkor a mi legerősebb alapunk : a wilsoni elvekhez való ragaszkodásunk, nekünk biztosítja ebből eredő jogaink teljességét.

Ha szabad a kereskedelmi életből vett példával illusztrálni felfogásunkat arról a különbségről, amely a mi argumentumaink ereje és a wilsoni alaphoz való ragaszkodásunk ereje között van, akkor ráutalunk arra a viszonyra, amely a kereskedelmi életben *a számla és a váltó* között van :

A számla is jogot ad a követelés behajtására, de az adós kifogásolhatja, letagadhatja a számlát, halaszthatja,

de meg is tagadhatja a fizetést. A váltót minden szó és beszéd nélkül ki kell fizetni pontosan órára, percre.

A számlából le lehet alkudni valamit, a hitelező is tehet engedményeket; — a váltót csak teljes egészében lehet és kell is beváltani. — *vagy csödbe menni.*

Mi benyújtjuk tiszteletteljesen a mi argumentumainkat, a mi számlánkat, amelyről azt hisszük, hogy legális és okszerű alapokon nyugszik. De ha ezt el nem fogadják, akkor kénytelenek vagyunk prezentálni a birtokunkban levő váltót.

Azt a váltót, amelynél az összes entente-államok becsülete van angazsálva és amelynek legelső giránsa Wilson.

Ennek a váltónak a likvidálása biztosítja az igazságon alapuló megegyezései békét, biztosítja azt, hogy országunk nem lesz kitéve annak, amit Wilson szervezett versengésnek nevezett, és hogy mi egyenrangú részesei leszünk a béke közös előnyeinek, annak az egyenlőségnek alapján, amelyet Wilson a béke-eszme tartalmának jelentett ki és amelyről maga megállapította, hogy csak az egyenlő jogosítású felek közötti béke lehet tartós béke.

Csak ez az igazi wilsoni béke lehet a jognak és az engesztelésnek a békéje. És minthogy a jognak és az igazságnak alapelveit erősebbnek kell tartanunk, mint a nagy célokat szem elől tévesztő és bosszúálló ellenségek megsemmisítési szándékait, amelyek önmagukban rejtik önön összeomlásuk csíráit, — bízunk kell benne, hogy ez a wilsoni béke diadal-maskodni fog azoknak az ellenségeinknek szándékai felett, akik saját életérdekeiket sem tudják helyesen felfogni és képviselni.

A magyar kérdés jogszerű és igazságos megoldása a wilsoni elvek győzelmét jelenti; — a magyar ügy bukása: a wilsoni elvek és Wilson bukása.

A magyar kérdés megoldása a próbakő, vajjon a világtörténelemnek e legnagyobb nemzetközi vállalkozása, az

igazságos wilsoni béke és az igazságos békén alapuló nemzet-szövetség, megalkotható-e és bírhat-e a stabilitás biztosítékaival?

Ez nem a mi egyoldalú és elfogult megállapításunk.

A közelmúlt napokban Bernben székelt nemzetközi szociálista kongresszus — a legelső, mely annyi év után a világ összes nemzeteinek kiküldötteiből alakult, — a magyar problémának a nemzetek önrendelkezési jogának wilsoni alapelve útján való megoldását elutasíthatatlan világkövetelésnek jelentette ki és oly férfiak, mint *Troelstra* és *Branting*, a magyar kérdést deklarálták a wilsoni elvek becsületes megvalósításának *kritériumává*.

Wilson utolsó szava: — mielőtt a békeakció tényleg megindult — 1918 szeptember 27-iki beszédében ezek voltak: »*a világ az igazságnak és a tisztességes cselekedetnek végleges győzelmét óhajtja*«.

*

Azt mondják, hogy a mi jogcímeinkkel szemben állanak *titkos szerződések*: ezek állják útját Magyarország integritásának.

Az lehet, hogy ilyenek vannak, sőt igen valószínű, majdnem bizonyos.

De hát az összes nemzetek kötelezettséget vállaltak, hogy a békét a Wilson 14 pontja értelmében kötik meg és ezzel természetesen magukra kellett vállalniok azt is, hogy minden akadályt el fognak hárítani az útból.

Aki a wilsoni elvek alapján ül le a békekötés asztalához, annak előbb le kell bonyolítania előbbi titkos kötelezettségeit, el kell hárítania a szabad mozgást gátló akadályokat, vissza kell szívnia illetéktelenül tett ígéreteit.

Azok a titkos paktálások, amelyekre most hivatkoznak a romának és a csehek, a wilsoni elvekkel összeférhetetlenek; mert a wilsoni elvekkel homlokegyenest ellenkezik az, hogy:

»bármely hatalom, vagy hatalmak szövetsége az egyik ország területéből bármit is elkötelezhessen bármely más országnak«.

Nekiünk megnyugtatóra szolgál, hogy a népszövetség tervezetében Wilson felvette azokat a pontokat, amelyek ezekkel a titkos paktálásokkal elszámolnak; azokat a pontokat, amelyek a korábbi szerződések felülvizsgálásáról és mindazoknak érvényen kívül való helyezéséről szólnak, amelyek a népszövetség elveivel ellentétben vannak.

A wilsoni elvek és a nemzetiségek.

Szemlét tartottunk Wilson összes pontokba szedett elvein és azokat magyarázó beszédein és sehol egy pontot nem találtunk, amely helyes értelmezés és becsületes keresztülvitel mellett a mi szorosán vett Magyarországnak integritását veszélyeztetné.

Mert ha mi ezeknek az elveknek világánál vizsgáljuk azokat a konkrét ügyeket, amelyek Magyarország integritásának kérdésében felmerültek, akkor a következő effektív eredményekre jutunk:

*

A románok 26 vármegyét követelnek; ha ennek a 26 vármegyének 6 millió 841.000-nyi lakosságát megszavaztatjuk, akkor a román aspirációk részére még abban az esetben sem teremthető meg még egy megközelítő akaratnyilvánítás sem, ha az összes románok a román imperialisztikus igény mellett adnák le szavazatukat. Minthogy 3 millió 900.000 nem román lakos lakik ezen a területen, ebben az esetben is egy millióval több szavazat esik a magyar integritás javára. Az önrendelkezési jognak gyakorlása tehát teljes kudarccal végződne a románokra.

Ha ezenfelül figyelembe vesszük, hogy ezek a román-

lakta magyarországi területek sehol sem függnek össze Románia területével, amint azt a térkép igazolja, mert hiszen igen magas, lakatlan havasok választják el ezt az egész területet Romániától; és azonfelül keleten a havasokon kívül, mintegy másfél milliónyi székely és szász lakosság választja el a magyarországi románságot, a romániai románságtól, — akkor nyilvánvalóvá lesz, hogy a természet törvényei szerint a magyarországi román népnek semminemű érdeke ezt a kapcsolást nem kívánhatja meg.

Tudja ezt a magyarországi román nép és ezért semmiféle doppingolással nem tudják elérni a »vezetők«, hogy a román nép valami ellenállhatatlan manifesztációval a Magyarországtól való elszakadás mellett nyilatkozzék meg. Tudja ez a nép jól, hogy mi vár rá; tudja azt, hogy a romániai kapitalista körök, bankok és tőkepénzesek *egyszerűen gyarmatosítani akarják őket* és a románok erejüket a maguk önző céljaira akarják felhasználni.

És tudják a vezetők is azt, hogy bukott ügyet védnek, ha csak teljesen ki nem írtják a magyarságot. Ezért papjaik által a templomi szószékről tanítóik, agitátoraik által népgyűléseken írtó, megsemmisítő háborút hirdetnek a magyarok ellen. Hihetetlen módon fanatizálják, egyeseken felszólítják a népet, hogy kaszával, kapával menjen neki a magyaroknak és gyilkolja le őket, írta ki még a magját is a magyarságnak, hogy mire majd oda bevonul a magyar katonaság — ne találjanak ott többé egy élő magyar lelket se.

Ez nem szokatlan módja a román alkotmányos akarat-megnyilvánításnak.

Midőn 1848-ban a magyar nemzet szabadságharcát vívta, akkor az osztrák elnyomók a nemzetiségeket lázították fel a magyarok ellen és az akkori pópák ugyanezt cselekedték, amit a maiak cselekszenek. A nép legaljasabb in-

dulatait felzaklatva, a magyar lakosság ellen vitték őket és némely községben az utolsó szálig legyilkolták az összes magyarokat.

Ezt hirdetik most is!

Ez a román plebiszcitum. Ezen az úton akarják megnyilatkoztatni a nép akaratát.

És ehhez óhajtják az európai civilizáció segítségét és Wilson áldását.

*

Ugyanígy vagyunk a szerb igényekkel is.

Azon a területen, amelyet Jugoszlávia a szorosán vett Magyarország területéből igényel, 1 millió 844.000 magyar, német, tót, román és rutén lakos mellett összesen 526.000 szerb és horvát lakos foglaltatik.

Hogy lehet elképzelni a wilsoni elvek mellett azt, hogy a lakosságnak 22 egész 2 tized $\frac{2}{10}$ -a érdekében 77 egész 8 tized $\frac{8}{10}$ -a idegen imperium alá kerüljön?

Egyébként is, ezek a szerbek nem laknak sehol sem egy tömegben, hanem szétszórva nagyrészt magyar és sváb lakosság között.

Lehet-e olyan igazságot elképzelni, mely megengedné azt, hogy egy törpe kisebbség kedvéért a túlnyomó nagy többség egy rá nézve teljesen idegen állam imperiuma alá kerüljön.

*

A felvidéki tót lakosság az egyetlen, mely közel számbeli túlsúlyban van az ottani magyar és német lakosság felett. És mi mégis rá merjük magunkat bízni ebben a relációban is a wilsoni önrendelkezési elvre, mert meg vagyunk róla győződve, hogy a Felvidék tót népe — ezer esztendőös küzdelmeink hű osztályostársa — a magyar államtól nem akar elszakadni.

Mi tudjuk azt, hogy a felvidéki tót népnek sem eredetére, sem fajiságára, sem nyelvére, sem foglalkozására, sem szokásaira nézve semmiféle köze nincs és soha nem is volt a cseh néphez. Mi tudjuk azt, hogy *a szlovákok nem csehek*. Szláv faj mind a kettő, de ép oly külön nemzet, mint aminő külön nemzet az orosz és a lengyel.

Mi tudjuk azt, hogy a tót nép egyenesen veszedelmesnek tartja magára nézve a csehekhez való csatlakozást és a cseh államba való bekebelezést; mert az ő nemzetüket éppen rokonságuknál fogva nagyobb veszedelemi fenyegeti a csehek részéről, mint a magyarok részéről!

A tótok tudják, hogy hosszú századok alatt a magyarok nem asszimilálták őket és nem akarták őket beolvasztani, de tudják azt is, hogy a cseheknek első dolga lesz őket nemzeti individualitásuktól megfosztani akarni és a cseh nemzetbe beolvasztani.

Mi tudjuk ezt; és tudjuk, hogy a tótok minden erejükkel tiltakoznak a csehekkel való egyesítés ellen.

És éppen azért ragaszkodunk a wilsoni elveknek szigorú keresztülviteléhez, mert meg vagyunk győződve, hogy ezen az úton az egész világ is meg fogja tudni azt, hogy a mintegy 1,946.000-nyi tótságot tisztán *csak az erőszak hajthatja a cseh imperium igája alá*.

De ezt tudják maguk a csehek is nagyon jól és éppen azért követnek el mindent, hogy a világot megtévezzék a valódi állapot felől. Teszik ezt annál is inkább, mert maguk a tótok minden alkalmat felhasználnak — amennyire jelenlegi elnyomottságukban és az alatt a terror alatt, mely alatt élnek, tehetik, — hogy tiltakozásukat fejezzék ki az ellen, hogy őket cseh-szlovákoknak nevezzék, hogy őket a cseh államba bekebelezzék.

A csehek mindent elkövetnek, hogy az entente-ot ebben a kérdésben megtévezzék és azokat a bizottságokat, amelyeket Anglia és Amerika az igazság megkeresés-

sének törekvéseitől vezéreltetve, az utolsó hetekben kiküldött, egyáltalában be sem eresztik a tót felvidékre.

Amily szívesen mi látjuk ezeket a bizottságokat és amennyire örülünk annak, ha az egész országban mindent alaposan szemügyre vesznek, ép annyira elkövetnek a csehek mindent, hogy valahogy e bizottságok tót vidéken ki ne szállhassanak.

Amikor egy ilyen bizottság megjelenik, egyszerre kitör a sztrájk, egyszerre elfogy a szén, egyszerre nem megy a vonat, mert minden érdekük azt parancsolja, *hogy az angol vagy amerikai bizottság ne értesüljön a tót nép valódi felfogásáról, valódi érzelmeiről. Ha ezekről értesülne, egyszerre vége volna a cseh-szlovák álomnak.*

A csehek annyira tisztában vannak helyzetükkel, hogy annak legalább színleges megmentése érdekében a leglehetetlenebb eszközökhöz folyamodnak.

A lelkiismereti kényszer egészen példátlan eszközeit alkalmazzák, hogy mesterséges úton alapítsák meg azt az uralmat, amelyre népszabadító jelszavakkal indultak. *Esküt követelnek mindenkitől, aki ott él és élni akar. A magyartól, a némettől, a magyar hazájához hű tóttól is a cseh államra való felesküvést követelik a legképtelenebb fenyegetésekkel. Minden funkcionáriust ily eskü letételére köteleznek rögtöni elcsapatás terhe mellett.*

Minő fogalmuk lehet ezeknek az embereknek az eskü lényegéről, a lelkiismeret szaváról, a hűségről, akik fenyegetéssel és korbácsütéssel erőszakolják ki egzisztenciájukban megtámadott emberektől azt az esküt, melynek értéke csak akkor van, ha önként, igazán és őszintén, lelki meggyőződésből kínálja fel valaki.

Midőn nap-nap mellett ezer és ezer embernek ily esküre való kényszerítéséről vesszük a híreket és midőn lelkünk felháborodik az emberi gonoszságnak és ostobaságnak ezeken a páratlan jelenetein, akkor másfelől fel-

üdülünk, ha ezzel szemben Wilson elnök életrajzában olvassuk a következő épületes történetkét :

Wilson egyik őse lelkész volt és emellett a darwini tanoknak buzgó követője. Egyházi szónoklataiban megkísérelte a keresztény dogmát ezekkel a modern eszmékkel valahogy összhangzásba hozni. Ezért az egyházi tanács elé citálták és felszólították, vonja vissza tanait. Erre a következő választ adta : *»Ti azt kívánjátok tőlem, hogy őszinte meggyőződéseim helyett hazugságot mondjak nektek. Ti nem vagytok méltók egy tisztességes férfinak bizalmára. Ajánlom magamat !«* — és ezzel elhagyta az egyházi szolgálatot, hogy azontúl szabadon élhessen meggyőződésének.

Ajánljuk Wilson családi történetének ezt a kis adalékát *Masaryk* elnök úr szíves figyelmébe ; mert az ő nevében és nyilván az ő utasítására vették ki eddigelé a hamis esküt igen sok ezer embertől és nyilván az ő utasítására kergettek a nyomorba és a megsemmisülésbe igen sok ezer családot azért, mert a tőle megkívánt esküt semmiféle fenyegetésre nem akarta letenni.

*

Még azokról a *németekről* is be kell itt számolnunk a teljesség kedvéért, akik Magyarország nyugati részében Német-Ausztriával határosan laknak. Ezek is hű fiai Magyarországnak ; soha semminemű elszakadási szándékot nem árultak el, most is jó német nyelvű magyaroknak vallják magukat.

Azonban az osztrákok hatalmuk öregbítése céljából azt szeretnék, ha ezeknek a vármegyéknek német lakossága hozzájuk csatlakoznék. Semmi sem jellemzi jobban azt a zavart, mely a nemzetiségi aspirációk lelketlen felbuztatása folytán keletkezett, mint az az indokolás, mely Ausztria némely köreit erre az állásfoglalásra rábírta.

Két indokot hoznak fel erre vonatkozólag ; mindegyik önmagáért beszél.

Az egyik az, hogy *Ausztriának szüksége van ezekre a területekre, mert onnan élélmezi magát.* Bécs legfontosabb élelmisziükségleteit eddig is ezekből a megyékből kapta. Ezt biztosítani akarja magának a jövőre is. Ezért akarja őket bekebelezni a maga államába.

Azért tehát, hogy Magyarország Alsó-Ausztria élélmezését ellátta — és ellátta a legnehezebb időkben, a legnagyobb gazdasági válságok közepette is — most hálából azzal fizetnek neki, hogy egy politikai helyzetet felhasználva, ezt a bőséges és neki mindig rendelkezésre álló gazdasági forrást teljesen el akarják tőle szakítani.

A másik indok érdekesen világítja meg azt a zavart, amelylyel Magyarország megcsonkításának már csak a gondolata is jár.

Ők maguk is beismerik, hogy ők eredetileg a magyarországi németek dolgát nem akarták bolygatni, mert úgy voltak meggyőződve, hogy minél nagyobb a németek száma Magyarországon kebelén belül, annál jobb lesz a helyzetük.

Minthogy azonban attól kell tartani, hogy a magyarországi németeket több részre fogják szakítani, a cseh, a szerb és a román okkupáció folytán álláspontjuk megváltozott. Ebben ők a németek nagy veszedelmét látják. Különösen az a tény, hogy a cseh-szlovákok megszállták Pozsonyt, bírta rá őket arra, hogy mozgalmat indítsanak és követeljék Nyugat-Magyarországnak Alsó-Ausztriával és Stájerországgal való egyesítését.

***Derengeni kezd
a világosság.***

Ilyen — az entente egyes államainak bizonyára nem kedves — *virágok fakadnak a megcsonkítási akció nyomán.* Annak az akciónak nyomán, amely teljesen ellentétben

van a Wilson által kifejezett eszmékkal, különösen azzal a gondolatával, amely szerint :

»A békét nem lehet biztosítani oly intézkedésekkel, amelyeknek az a céljuk, hogy bizonyos nemzeteket előnyben részesítsenek, másokat megbénítsanak vagy megnehezítsék az ő helyzetüket bármennemű büntető eljárás vagy a bosszúnak valamely ténye vagy elkaptott igazságtalanság által.«

Teljesen lehetetlen, hogy a felelős államférfiak fel ne ismerjék az igazságtalanságot, amely az ő intézkedéseik nyomán hihetetlen mértékben testet öltött már eddig is a »békés megszállás« révén Magyarországon. És teljesen lehetetlen, hogy a helyzet igazságos felismerése után le ne szereljék azokat a féktelen ambíciókat, amelyek a kis nemzetek nagyravágyásából keletkeznek.

Több jeltől következtetjük, hogy máris derengeni kezd a világosság.

Ellenségeink annyira telelármázták a világot *igaztalan panaszokkal, ferdített statisztikáikkal és hamisított térképeikkel*, hogy szinte lehetetlennek látszott megküzdhetni azzal a tájékozatlansággal és azzal a tudatlansággal, amely ezekben a kérdésekben a mi álláspontunk igazságát elhomályosította. És íme ! Most már egy erős entente-párti újság, a *Tribune de Lausanne* ráeszmél arra, hogy milyen *rémes igazságtalanságba akarják* belevinni az entente kormányait.

Ez az újság a következőket írja :

»Magyarország felosztása nyilvánvaló megtagadása volna a nemzetiségi elvnek és a népek szabad önrendelkezési jogának. mert hiszen 9.944.627 magyarból 4.238.300-at idegen uralomnak szolgáltatna ki. De a többi nemzetiségek közül is sok ezret kegyetlenül sújtának nemzeti meggyőződéseikben és gazdasági érdekeikben. A hegemonia és egyenlőtlenség uralmának helyébe, amelyen a volt Ausztria-Magyarország

nyugodott, ez a felosztás a szolgaságnak és a kényszernek nem kevésbé igazságtalan és gyarló rendszerét állítaná és maradandóvá tenné a nemzetiségi küzdelmeket és ahelyett, hogy megvédené ez országokat az anarchiától, ép ellenkezőleg, állandó anarchiát teremtené és a dunai országokat új Balkánná változtatná át.«

Ez volt a szándéka Wilsonnak? Azért kellett-e Európának tűzbe-lángba borulnia, hogy az efféle hódítási vágyak kielégülést nyerjenek?

Akik külföldi emberek most Magyarországon tartózkodnak és tanulmányozzák a viszonyokat, azok felismerik a mi igazságunkat és annak kifejezést is adnak.

Csak e napokban fejezte ki az angol sajtó egyik kiváló képviselője: Mr. *Ashmead Bartletts*, nyilvános szónoklatban egyebek közt a következőket:

«Remélem, hogy a párisi konferencia rövid idő múlva meg fogja állapítani Magyarország jövődő határait a méltányosság alapján. Meg vagyok győződve, hogy ha a magyar nép nem tudja életét a saját maga által választott lobogó alatt folytatni, Európában nem lesz béke.»

És last, but not least. — az angol miniszterelnök: *Lloyd George* is hatékonyan figyelmeztette a területéhes nációkat indokolatlan igényeik mérsékelésére. Talán érteni fognak belőle?!

Bizunk Wilsonban.

Mindazok az érvek, amelyeket összehordtunk, hogy Magyarország igazát bizonyítsuk velük, azt igazolják, hogy mi teljesen nyugodtak lehetünk afelől, hogy országunk épen fog kikerülni mai válságából, ha szigorúan ragaszkodik ahhoz az alaphoz, amelyre ráállott: a wilsoni elvek alapjához.

De tegyük fel, hogy az a sovíniszta imperializmus, mely szemben áll a Wilson elveivel, vagy a mohó terület-éhség, mely a wilsoni elveket ki akarja forgatni a maguk valójából, erősebbek, mint Wilson becsületes akarása, akkor is a wilsoni elvekhez való törhetetlen és szívós ragaszkodásunk adja kezünkbe az erkölcsi erőket és az anyagi fegyvereket, hogy igazainkat kiküzdhessük. Azt a magyar fegyvert, melyet nem egyszer volt módunkban a szomorú történeti mult során sikerrel alkalmazni: *a passzív rezisztenciát.*

Mi nem akarunk szembeszállni a nagy nemzetek óriási erejével; ehhez erőnk sincs, akaratunk sincs. De bármi történjék velünk, bárhogy akarjanak elnyomni, sanyargatni, megkínózni, — megtörni minket nem lehet; és megsemmisíteni sem lehet, ahogy nemzeteket egyáltalán nem lehet megsemmisíteni. A nemzetek, mint olyanok, soha sem halnak meg. *Minden nemzetnek megvan az élethez való joga és ha ma elnyomják, holnap annál életrevalóbb alakban támad fel újra.*

A passzív rezisztencia a mi csalhatatlan fegyverünk volt a multban is, az lesz a jövőben is! Ezzel a fegyverrel ellent tudunk állni még oly hatalmas ellenségnek is. Ezzel a fegyverrel ki tudjuk küzdeni országunk jogait.

És ha a Párisban székelő »tizek tanácsa« rólunk, nélkülünk, ellenünk akarna dönteni, akkor a passzív rezisztenciával képesek leszünk megakadályozni azt, *hogy az általános béke megszülessék, hogy az általános leszerelés megvalósíttassék, hogy a rend és a nyugalom Európa keletén visszatérjen.*

Ez a passzív rezisztencia oly hatalmas fegyver, amellyel már egyszer megismerkedett a nagy és hatalmas Osztrák-birodalom. Nem ajánljuk az Osztrák-birodalom néhai alkatrészeinek, ezeknek a most kialakulni akaró új országoknak, hogy újra megismerkedjenek a mi passzív rezisz-

tenciánkkal ; még kevésbé ajánljuk nekik, hogy megismerkedjenek azzal az *irredentizmussal*, mely ennek az országnak esetleg erőszakkal elszakított területein jelentkezni fog.

Annak az erőnek, mely egy elnyomott nemzetből kirobban, nem tud ellentállani semmiféle hatalom ; de legkevésbé az olyan, amely önző indulatokból táplálkozik és melynek eszközei embertelenek és nemtelenek.

A keserűség, az elégedetlenség, a kétségbeesés és a gyűlölet elementáris erővel fordulna azok ellen, akiknek a nép szerencsétlen sorsát tulajdoníthatja.

De mi semmiképen sem hihetjük és nem is hisszük, hogy mi még valaha rá legyünk utalva a legerősebb magyar fegyvernek, a passzív rezisztenciának alkalmazására. Nem hisszük, mert bízunk a wilsoni elvek erejében. És bízunk *magában Wilsonban*.

Mi bízunk az ő elveiben, mert nem hisszük, hogy ezeknek ereje és hatalma nem bírná legyűrni az erőszak és a boszúállás eszközeit.

És bízunk Wilsonban azért, mert ő maga is oly mélységesen hisz a maga elveiben, hogy semmi őt hitében megingatni nem képes. Mi hisszük, hogy vele alkudni nem lehet ; hogy kompromisszumokra nem lesz kapható ; hogy félrendszabályokra nem lesz rábírható.

Ő elveivel győzni fog, vagy bukni és mi vele fogunk győzni vagy bukni. Reánk nézve harmadik lehetőség alig van. De a többi országokra sincs más lehetőség. Mert a mostani állapotokból nem következhetik más, mint *wilsoni béke !* — vagy *teljes kaosz*.

De mi reméljük, hogy ő nem fog bukni, hanem győzni fog, mert ő legutóbb is kijelentette, hogy »miután már kezébe vette ennek a feladatnak keresztülvitelét, többé soha sem fog visszafordulni. És gondoskodni fog arról, hogy gondolatait és szándékait megóvja a téves és hamis értelmezésektől.«

Mi bízunk benne, hogy ő nem fogja megengedni, hogy *egy nemzet* imperializmusa helyére az *összes nemzetek* imperializmusa; egy *nemzet* militarizmusa helyére az *összes nemzetek* militarizmusa lépjen.

És nem fogja megengedni, hogy midőn törekvései az *állandó béke* megteremtésére irányultak, ehelyett az *örök háború* magvát hintsék el.

Mi bízunk benne, hogy az az erő, mely megvolt Wilsonban, midőn hatalmi szavával megbillentette a világ-háború mérlegét és szövetségesei javára megnyerte a háborút, meglesz benne akkor is, amikor a világ javára a *békét kell megnyernie*.

És bízunk abban, hogy meg fog valósulni egy kiváló írónknak a mondása, amely szerint: ha Wilson törekvése sikerül, akkor az emberiség története ezentúl két korszakra oszlik: *a Wilson előtti korszakra és a Wilson utáni korszakra*.

Mi Wilson iránti bizalmunkban mindenünket leraktuk az ő lábaihoz, az ő elvei fejében és az ő elveiben bízva, *most jogunk van a jognak és az igazságnak wilsoni békéjéhez!*

Mi bízunk benne, hogy az ő elveinek sorsdöntő ereje — ha magunk szívósan kitartunk mellettük és ha magunk nem követünk el végzetes hibákat — meg fogja nekünk hozni azt, ami most minden magyar gondolatnak egyetlen tartalma: *Magyarország teljes területi integritását!*

1919. m. rezius 15

Tartalom.

I. Magyarország helyzete.

	Oldal
Igazolás	3
Magyarország — terra incognita	5
Magyarország védekezik a germanizáció veszedelme ellen	8
Magyarország és a német világhatalmi törekvések	10
Magyarország és a wilsoni elvek	14

II. A wilsoni elvek és Magyarország.

Küzdelmünk a létért	17
Érvényesek-e a wilsoni elvek	18
A wilsoni elvek keletkezése és kifejlődése	22
A wilsoni elvek hatása Magyarországon	25
A wilsoni elvek fedik Magyarország érdekeit	27
A 14 pont	29
Magyarország rááll a 14 pont alapjára	31
Wilson válasza a Monarchia békeajánlatára	33
Wilson rendszere egységes egész	34
Az önrendelkezési jog	38

III. Az integritás jogcimeit.

Jogcímeink és argumentumaink.

1. Magyarország geográfiai egysége	44
2. Magyarország ezeréves története	45
3. A magyar nép	48
4. Ethnográfiai helyzetünk	49
5. A balkanizálás veszedelme	52
6. Nemzeti műveltségünk	54
7. A világműveltség szigete	56
8. A magyar társadalom nemzetiségi politikája	57
9. Elszász-Lolharingia	65

10. Viselkedésünk a háboru alatt	66
11. Megszálló ellenségeink viselkedése	67
12. Az ország kifosztása	72
13. Fejezet az atrocitásokról	76
14. A mi mérsékletünk	81
15. Magyarország különleges emberiségi érték	83
16. A bolsevizmus veszedelme	84
17. A csehek új rendszere	86
18. Az igazi demokrácia követelménye	88
19. A becsületesség politikája	90
20. A gazdasági egység imperatívusa	91
21. Kossuth Lajos jóslata	93

IV. Magyarország igaza.

Magyarország és a nagyhatalmak	96
Észak-Amerika és Magyarország	99
Anglia és Magyarország	100
Franciaország haragszik ránk	103
Olaszország	109
Az igazi wilsoni béke	111
A wilsoni elvek és a nemzetiségek	115
A románok	115
A szerbek	117
A tótok	117
A németek	120
Derengeni kezd a világosság	121
Bizalmunk Wilsonban	123

